NATIONAL LIBRARY
JAN 16 1969
BIBLIOTHEQUE NATIONALE
192/#/30/47

THE LATVIAN NEWSPAPER FOR CANADA AND U.S.A.
Published twice weekly by the Latvian Relief Society of Canada "Daugavas Vanagi"
Business Office: 491 College St., Toronto 4, Ontario, Canada
Telephones: 921—7121; 465—7902
Editor-in-Chief: ALFRĒDS VINČELS
United States Editorial Offices:
New York: Editor — V. IRBE
4035 Rombouts Ave., Bronx N. Y. 10466, U.S.A.
Chicago: Editor — I. ŠIMANE,
5524 N. Luna Ave., Chicago, Ill. 60630, U.S.A.
SATURDAY, DECEMBER 28, 1968

LATVIJA

AMERIKĀ
164. N-RS. SESTDIENA, 1968. GADA 28. DECEMBRIS 18. GADS
AUTHORIZED AS SECONDCLASS MAIL BY THE POST OFFICE DEPARTMENT OTTAWA AND FOR PAYMENTS OF POSTAGE IN CASH

Iznāk divas reizes nedēļā — trešdienās un sestdienās. Izdevējs — Latviešu aprūpes biedrība Kanadā „Daugavas Vanagi."
ATB. REDAKTORS: ALFRĒDS VINČELS
Redakcija: 125 Broadview Ave., Toronto 8, Ont., Canada; tālr. 465—7902
Birojs: 491 College St., Toronto 4, Ont., Canada; tālr. 921—7121
Ņujorkas redakcijas vadītājs: V. IRBE
4035 Rombouts Ave., Bronx N.Y. 10466. U.S.A. Tālrunis 994—7917
Čikagas redakcijas vadītāja: I. ŠIMANE, 5524 N. Luna Ave., Chicago, Ill. 60630, U.S.A., tālrunis 774—5744

LAIMIGU UN SEKMĒM BAGĀTU JAUNO GADU!

1968. gadu aizvadot

„AUSTRĀLIJAS LATVIEŠA" REDAKTORA EMĪLA DĒLIŅA ATSKATS

Pašreiz aizvadāmais 1968. gads pēckaŗa vēsturē ieies kā viens no vētrainākajiem un nemierīgākajiem. Kā vēl nekad pašreizējās paaudzes mūžā pasauli plosa pretrunas un tādu drāmatisku notikumu virkne, kuŗai salīdzinājumu meklējot, daudzi vērotāji jau kāpjas atpakaļ uz 1939., 1914. vai pat 1848. gadu, kad kārtību visā pasaulē sajauca un pārgrozīja vulkāniski, seismiski notikumi.

Kas ir noticis šai vētru un katastrofu pilnajā 1968. gadā? Tas sākās ar draudīgu spēku pārkārtojumu Vidusjūras austrumos, Izraēlai ierokoties Suecas krastos, bet Pad. savienībai izmetot enkuru Aleksandrijā un citās arabu ostās. Sarkanā Ķīna tai pašā laikā spridzināja savu pirmo ūdeņraža bumbu, bijušā pasaules vara Lielbritanija par jaunu samazināja mārciņas vērtību, ASV plosīja mežonīgi rašu ienaida izpaudumi.

Tādi sakārtotā skatuvē sāka risināties aina pēc ainas jaunā, steidzīgā drāmā. Vietkongi sāka savu ģenerāluzbrukumu Vietnamā, sagraujot ASV prezidenta Džonsona aizsardzības politiku un padzenot viņu no politiskās skatuves. Nēģeŗu vadoņa Kinga noslepkavošanā izraisīja rašu mierus 125 ASV pilsētās. Dažus mēnešus vēlāk cits slepkava nogalināja kandidātu ASV prezidenta amatam Robertu Kenediju. Studentu nemieri uzliesmoja virknē Eiropas valstu abās pusēs dzelzs aizkaram. Francijā tie nopietni sašūpoja prezidenta Degolla autoritāti, bet Čechoslovakijā izraisīja reformas, kuŗu apspiešanai Pad. savienība bija spiesta pagriezt pulksteni 20 gadu atpakaļ, ķeroties pie Staļina laika iekaŗošanas un apspiešanas metodēm.

Rezultātā komūnisma kustībai visā pasaulē nācās ciest nelabojamus zaudējumus. Maskavas un Pekingas savstarpēji naidīgo grupu vietā tagad radās vismaz trīs atšķirīgi komūnisma centri, vairumam Rietumeiropas komūnistu asi kritizējot Maskavas intervenciju Čechoslovakijā. Starptautiskais komūnisms atdeva vietu krievu komūnistiskajam imperiālismam, tika satriekts mīts par komūnistu sabiedrības „brīvprātību". Maskava gan turpināja diriģēt, bet tās mājieniem klausīja tikai tur, kur iesniedzās krievu bruņotā vara. Ārpus šīs varas aploka Maskavas autoritāte bija sabrukusi pīšļos.

Autoritātes apkaŗošana turpinājās visā pasaulē, vēršoties pret normām, tradicijām, paklausības baušļiem. Pāvesta vēršanās pret dzimstības kontroli izraisīja nedzirdētī skaļu protesta vilni pat katoļu baznīcā; Rietumeiropas studenti proklamēja, ka uzskata par reakcijas kalpiem arī komūnistus, kuŗi ar brīvības un vienlīdzības saukļiem tikai maskē savu varas kāri. ASV lielvalsts autoritāte dabūja sāpīgus belzienus Āzijā, kur tai nācās liekties pundurvalstiņas izaicinājuma priekšā, meklējot piekāpīgu samierināšanos ar Ziemeļvietnamas komūnistiem.

Tiesa, šaipus dzelzs aizkaram revolūcionāri anarchistiskie strāvojumi daudzkārt likās bezjēdzīgi un destruktīvi. Pavisam citu vērtību tie tomēr ieguva Austrumeiropā un citās komūnisma apspiestajās zemēs. Tur šī vēršanās pret nodibināto kārtību un autoritāti nozīmēja vispirms sensenā Eiropas nacionālisma renesansi, kuŗu nevar noslāpēt ne krievu terrors, ne runas par pārnacionālas Eiropas dibināšanu.

Čechoslovakijas reformas atbalsojās visā Austrumeiropā tik dziļi, ka ir tikai laika jautājums, kad Prāgas notikumi atbalsosies kādā citā zemē ar atjaunotu spēku. Tos aizturētu elpu vēroja arī mūsu tauta Latvijā, jau sen iemācījusies oficiālajā padomju presē starp rindām izlasīt ziņu par patieso nozīmi.

Trimdas latviešiem 1968. gads nozīmēja vispirms Latvijas neatkarības proklamēšanas 50 gadu atceri, kas saviļņoja latviešus visā pasaulē vēl nejustā kopības apziņā. Vai tie bija dziesmu svētki Eiropā un Amerikā, vai Latvijas valstssvētku sarīkojumi visā brīvajā pasaulē, latvieši šogad visur pulcējās vēl nepieredzēti lielā skaitā, smeļoties jaunu ierosmi daudzkārt vēl neapjausta spēka izpaudumos.

Liela nozīme šais izpaudumos bija arī trimdas jaunajai paaudzei. Kaut brīžiem vēl neapzināti, dažkārt nedroši un kautri, līdz galam neuzdrīkstēdamies, kā tas bija Rietumberlīnē aizliegtā jaunatnes kongresa gadījumā, šie svešumā dzimušie jaunieši soli pa solim meklēja ceļu, kā pārtulkot [illegible] gada pasaules nemiera trīsas latviešu valodā, kā padarīt modernās jaunatnes revolūcijas meklētājas tieksmes par ceļa rādītājām latviskā nacionālisma izpaudumam.

Ja rietumu jaunatni daudzkārt sauc par nemierniekiem bez mērķa, tad apspiesto tautu jaunatnei šis mērķis ir skaidrs un pats par sevi saprotams — savas tautas brīvība. 1968. gads parādīja, ka latviešu jaunatne trimdā šo starpību apzinās un sevi pieskaita pēdējai, ne pirmajai grupai. Ja tas tā ir, tad mums nav iemesla skumt par satricinājumiem, kuŗi pasaulē pašreiz vēršas pret pastāvošo kārtību un tās aizstāvjiem. Pirms 50 gadiem Latvijas valsts piedzima tieši tādā pašā satricinājumu brīdī, kādu pašreiz vērojam ap sevi. Tikai tad, kad jaunajam nemiera garam izdosies pasauli izcelt no pašreizējām sarūsējušajām virām, būs iespējams radīt labāku un taisnīgāku pasaules kārtību, kuŗā vieta būs arī mūsu tautai un valstij.

Šai gaismā aplūkots, 1968. gads ar visiem tā satricinājumiem mūs, varbūt, ir vedis soli tuvāk mērķim. **Emīls Dēliņš**

ELMĀRA DAMBERGA ZĪMĒJUMS

Archibīskaps
ARNOLDS LŪSIS

GADU MIJĀ

Cilvēku dzīvē atklājas un kļūst saskatāma tādu spēku iedarbe, ko mēs nevaram izmērīt ar metriskiem vai svaru mēriem un ko mēs nevaram aplēst ar vismodernākajām skaitļošanas mašīnām. Pie šādiem fainomeniem pieder tā Dieva atklāsme cilvēka dzīvē, ko ticīgie apzīmē ar vārdu „Dieva žēlastība". Šo žēlastību mēs sajūtam visur un vienmēr. Tā ir kā gaiss, ko elpojam. Tā ir kā gaisma, kas neatveŗama glaužas ap mums. Dieva žēlastība ir kā siltums, kas ietver mūs kā neredzama sagša. Un tāpēc pat lielu pārbaudījumu un asu lūzumu laikmetā tūkstoš cilvēku līdz ar apustuli Pāvilu var liecināt:

„Mums, ticībā taisnotiem, ir miers ar Dievu caur mūsu Kungu Jēzu Kristu. Ar viņa gādību mēs, kas ticam, esam iegājuši tai žēlastībā, kuŗā stāvam, un teicam sevi laimīgus cerībā iemantot dievišķīgo godību. Bet ne vien par to: mēs teicam sevi laimīgus arī savās ciešanās, zinādami, ka ciešanas rada izturību, izturība — pastāvību, pastāvība — cerību! Bet cerība nepamet kaunā, jo mūsu sirdīs izlieta Dieva mīlestība ar Svēto Garu, kas mums dots." (Vēst. romiešiem 5, 6)

Šo Dieva žēlastību mēs daudz un dažādā veidā varam saskatīt arī aizejošajā 1968. gadā, kas, īpaši mūsu baznīcas darba norisē, visumā vainagojies sekmēm un panākumiem.

Tā ir bijusi Dieva žēlastība, ja mēs kā brīvi cilvēki esam varējuši Dieva vārdus klausīties un Dieva dziesmas dziedāt latviešu draudzēs, latviešu valodā; tā ir Dieva žēlastība, ja katru svētdienu dažādu zemju robežās tūkstošiem latviešu bērnu varējuši latviešu valodā klausīties Kristus vēsti!

Dievs savā žēlastībā mūsu draudzēm piepulcinājis 466 bērniņus, kas kristīti Kristus vārdā un tāpēc „tērpušies Kristū Jēzū" (vēst. galatiešiem 3—22); 547 jaunieši iesvētīti un kļuvuši par pilntiesīgiem draudzes locekļiem; 291 laulātajiem ar Dieva vārdu esam rādījuši ceļu uz kristīgu mājas un ģimenes dzīvi. Ar Dieva vārdu Dieva mierā esam aizvadījuši 654 trimdiniekus, kas aizgājuši tur, kur „iznīcīgais tērpjas neiznīcībā un kur mirstīgais apvelk nemirstību." (1. vēst. korint. 15-53)

Dievs savā žēlastībā pagājušajā gadā palīdzējis piecām latviešu draudzēm ieiet savā dievnamā, arī pirmajā latviešu celtajā dievnamā Austrālijā! Tā līdz ar vecās Derības dziesminieku varam liecināt:

„Cik brīnišķīga, ak Dievs, ir tava žēlastība! Cilvēku bērni glābjas tavu spārnu pavēnī!" (Ps. 36—8).

Protams, jaunajā gadā ieejot, mūsu skatiens raugās arī nākotnē. Un, nākotnē raugoties, mūs nodarbina daudz un dažādi jautājumi. Tie saistās ar mūsu tēvu zemes, mūsu tautas, mūsu baznīcas likteni.

Kā Dievs veidos mūsu tautas un valsts ritdienu, to nezinām. Bet Dieva roka nav kļuvusi īsāka, lai glābtu un palīdzētu. Dievs vēl joprojām valda, Dievs vēl joprojām var to, ko mēs, cilvēki, nevaram. Dievs vēl joprojām redz to, ko mēs, cilvēki, neredzam! Un pēc Dieva nolikuma reiz pie vēstures avārijām apklusīs arī Jāņa apokalipsē minētā Sarkanā Jātnieka pakavu dunēšana! Un Dieva žēlastības spēkā arī mūsu tauta dzīvos, ja sajā lielo pārbaudījumu laikmetā tā meklēs spēku pie Viņa un pastāvēs kristīgā dzīves ziņā, jo Kristus vārdos atrodamās atziņas un patiesības dara cilvēku garīgi brīvu; šī garīgā brīvība, kuŗā apspiestais paceļas augstāk par savu apspiedēju, ir un nākotnē būs arī politiskās brīvības priekšnoteikums!

Un mēs, trimdinieki? Kā būs ar mums? Vai mūsu rosme neapsiks? Vai beidzot kā cieta čaumala mūsu dvēseles neieslēgs vienaldzība, atsvešināšanās, apsikums?

Tas nenotiks, ja mēs atcerēsimies apustuļa Pāvila vārdus: „Es jums lieku pie sirds, brāļi, Dieva žēlastības vārdā nodot sevi pašu par dzīvu, svētu, Dievam patīkamu upuri; tas lai ir jūsu garīgais dievkalpojums. Un netopiet šai pasaulei līdzīgi, bet pārvēršaties, atjaunodamies savā garā, lai pareizi saprastu, kas ir Dieva griba: tas, kas ir labs, tīkams un pilnīgs." (Rom. 12 1—2)

Svešumā mums kā latviešiem draud daudz un dažādas briesmas. Svešums grib iznīcināt mūsu nacionālo identitāti. Svešums mūs skubina izdarīt nacionālu pašnāvību, un netrūkst trimdinieku, kuŗiem tā liekas esam salda nāve. Svešums grib, lai mēs pielāgojamies, lai mēs „kļūstam līdzīgi" tai videi, kuŗā dzīvojam. „Ja esi nokļuvis Romā, dzīvo kā romietis," tāda paruna bija tālu pazīstama apustuļa Pāvila laikmetā.

Bet šāda pielāgošanās būtu mūsu nacionālās kopības beigu iesākums. Tāpēc mums nav jāpieņem visas idejas, iespējas un ideoloģijas, kuŗas svešums mums piedāvā.

Mums nav jātop līdzīgiem tai garīgo bezpavalstnieku paaudzei, kuŗai nacionālisms izliekas novecojies provinciālisms, kas sludina „situācijas ētiku", kuŗai nekas vairs nav svēts, kuŗa pasludina Dieva nāvi un atsvešinās no kristietības saglabātajām atziņām un patiesības.

Kā apzinīga un vienota tautas daļa mēs svešumā varam pastāvēt, tikai ceļot ap sevi garīgas sētas, kaut arī dažiem tāda norobežošanās, varbūt, izliktos kā dzīve geto. Bet — geto ir dzīvojusi arī jūdu tauta. Un pastāvējusi gadu tūkstošus. Šīs tautas vēsture ir kā ekrāns, uz kuŗa Dievs vēsturē demonstrē savas žēlastības un savas bardzības nolikumu. Tāpēc necentīsimies „kļūt šai pasaulei līdzīgi", bet kļūsim „pastāvīgi, nešaubīgi, pilnīgāki tā Kunga darbā, vienmēr zinādami, ka mūsu darbs tā Kunga lietās nav veltīgs." (1. vēst. korintiešiem 15 58).

Dievs lai svētī ikvienu un visus, mūsu Kunga 1969. gadā ieejot.

Āmen.

Rūgtā ezera apvienība

Viņi gaida un gaida — to 14 kuģu apkalpes locekļi, kuŗus Izraēlas īskaŗš ar arabiem 1967. gada jūnijā pārsteidza Lielajā Rūgtajā ezerā, kuŗam cauri tek Suecas kanālis, vai pašā kanālī. Lai izraēliešiem uzvaras gājienā nosprostotu ceļu, ēģiptieši toreiz kanālī nogremdēja vairākus peldošos ceļamkrānus un velkoņus, padarot Suecu nekuģojamu. Kopš šī brīža minētie 14 preču kuģi kanālī iesprostoti. Pamazām jūrniekiem kļūst arvien grūtāk apkaŗot garlaicību, ko viņi cenšas pieveikt ar dažādām sporta nodarbībām un klāja darbiem, bet domās arvien biežāk viņi jautā: Kad mēs beidzot drīkstēsim izbraukt no Rūgtā ezera?

Kad granātas lido pāri ūdenim un strūklu lidmašīnas apšauda pozicijas kanāļa krastā, šiem jūrniekiem kā skatītājiem ir vietas ložā. Kad izraēlieši un arabi kāpina savus savstarpējos atmaksas centienus un pēc visām pazīmēm spriežot, stūrē pretim jaunam kaŗam, jūrnieki mierīgi sēž klubkrēslos un noskatās notiekošajā ar cilvēku vienaldzību, pār kuŗu galvām jau 16 mēnešu krājas pulveŗa dūmi un smaka.

Dzīvsudraba stabiņš uzkāpis līdz 40 Celzija gradu iedaļai, kad loču laiva piestājas pie rietumvācu kuģa „Nordwind". Pie kuģa kāpnēm karājas ar roku aprakstīta plāksne: „Atiešana 1967. gada 19. februārī. Pienākšana?"

1967. gada 5. jūnijā šis Hamburgas kuģis agrā rīta stundā bija iebraucis Rūgtajā ezerā — ar 50 tonnu rīsa kravu un apziņā, ka ceļa lielākā daļa jau palikusi aiz muguras. Bet tūlīt sākās Izraēlas kaŗš ar arabiem, un kuģim nācās apturēt mašīnas. Ēģiptieši nosprostoja braucamceļu kanālī. Un tā kuģis „Nordwind" kopā ar 13 citiem joprojām nav ticis tālāk, stāvot nevienam nepiederošā vietā starp diviem nāvīgiem ienaidniekiem, bez jebkādām cerībām paredzamā laikā atkal iebraukt dzimtenes ostā. Šos 14 kuģu jūrniekus varētu apzīmēt par aizmirstajiem Rūgtajā ezerā, spēcīga konflikta statistiem un upuŗiem.

Sešpadsmit vīru, savstarpēji vienmēr nomainīdamies, „Nordwind" klājā veic dažādus darbus, zināmā mērā „spaidu darbus", lai ne vien uzturētu kuģi kārtībā, bet cīnītos ar garlaicību. Kuģa kapteinis Gestermans pēc 13 mēnešu „iekšējās kuģniecības dienesta" Rūgtajā ezerā nesen atstāja kuģi, nododot komandu citam, bet iepriekš nosvinēja atvadīšanos no pārējo kuģu ciešanu biedriem — ar poļu kapteini un britu kollēgu, ar frančiem un citiem, arī ar otra rietumvācu kuģa „Muensterland" kapteini. Visu iesprostoto 8 tautību kuģu kapteiņiem un apkalpes locekļiem izveidojušās visai savdabīgas sadzīves normas uz svešiem ūdeņiem. To svarīgākais punkts: Nekādu politiku kuģu klājos!

Šis pašuzliktais tabū panācis to, ka čechu kapteinis kopā ar saviem poļu un bulgāru kollēgām varēja ierasties regulārajā visu kuģu kapteiņu „mītiņā" arī pēc tam, kad dažas stundas iepriekš poļu un bulgāru militārās vienības bija iesoļojušas Čechoslovakijā. Še, nevienam nepiederošajā ūdenī un gruzdošā kaŗa periferijā visi jūtas vairāk kā Rūgtā ezera salinieki nekā poļi, bulgāri vai čechi. Vai arī rietumvācieši.

Tikpat eleganti, kā viņi sagatavo „politisko ēdienkarti", kuģu apkalpes atrisinājušas uztura problēmu: pamazām apēd kuģu kravas, kas iespējams tikai apmaiņas ceļā. Viens no poļu kuģiem pielādēts ar kafiju, zviedri veduši saldētus ābolus un bumbierus, briti — gaļas konservus. Visu gardēžu galvenais apgādes kuģis tomēr ir vācu „Muensterland", kuŗa kravas telpās atrodas Austrālijā ielādētas saldētas olas, vēršu mēles, aknas un jēru gaļa. Vienreiz mēnesī uz šī kuģa notiek pārtikas sadale. Tā, piemēram, 16 mēnešos Rūgtā ezera „salinieki" dažādo tautību kuģu virtuvēs pannās iesituši ap 200.000 olu. Bet: šie produkti jau sāk pamazām bojāties, ilgi tie vairs nebūs baudāmi. Saldētie āboli un bumbieri jau tagad tikpat kā jau neēdami.

Atbrīvošanās no sabojātās kravas tomēr nav iespējama. Ēģiptieši neatļauj to pārmešanu bortam. Līdz šim tie atteikuši arī visus piedāvājumus sadalīt pārtikas līdzekļus, kuŗi pamazām sabojājas, kā dāvanas bērnu dārziem un slimnīcām. „Varbūt vēlāk varēsim tecināt šņabi no augļiem," ironizē britu kapteinis, kurš vairs nespēj paskatīties uz āboliem un bumbieriem... Bet viņa sviedru kollēga, kuŗa kuģa „vēders" pilns zivīm, svēti apņēmies savā dzīvē nekad vairs neēst šos ūdens apdzīvotājus, kad būs atkal reiz spēris kāju uz cietzemes.

Šī starptautiskā kristīgo jūrnieku sanāksme, protams, jau

(Nobeigums 8. lpp.)

Redaktora piezimes

Redakcijas un savā vārdā sirsnīgi pateicos visiem lasītājiem, līdzstrādniekiem, draugiem un paziņām, kas ar skaistām kartītēm un vēstulēm sūtījuši Ziemsvētku sveicienus un vēlējuši sekmēm bagātu jauno gadu. Apsveikumu un vēlējumu bija tik daudz, ka pat ar labāko gribu nav iespējams visiem personīgi pateikties, lai tādēļ atļauts to darīt ar šīm rindiņām. Redakcijas un savā vārdā novēlu visiem, kas mūs atcerējušies, cerību piepildīšanos 1969. gadā. Lai tas būtu ne vien labāks par nule aizvadāmo, bet patiešām Dieva svētīts kā personīgajā dzīvē un ikdienas darbā un citos centienos.

Reizē jāatvainojas un jāizlūdzas saprašana, ka redakcija nav īpaši sveikusi uzticīgos līdzstrādniekus, bet apmierinājusies ar vispārēju priecīgu Ziemsvētku vēlējumu laikraksta slejās, tāpat, ka neesmu personīgi ar laimes vēlējumiem pateicies draugiem un visiem, kas ar savu darbu un interesi sekmējuši mūsu laikraksta iznākšanu un satura kuplināšanu. Skanēs kā nodrāzta fraze, ja atvainošos ar laika trūkumu, jo šis aizbildinājums jau sen kļuvis pārāk ikdienišķs. Bet lai kā — vai tam tic, vai arī netic — varu lietot vienīgi šo aizbildinājumu, jo tas atbilst patiesībai. Strādājot 7 dienas nedēļā no agra rīta līdz vēlam vakaram, laika pietiek tieši tam, lai paveiktu savus deviņus amatus un priecātos, ka vismaz desmitais nav bads, kā saka pazīstamais sakāmvārds. Nekam citam laika neatliek, pat vēstuļu atbildēšanai ne. Tā šajos Ziemsvētkos neesmu izsūtījis nevienu apsveikuma kartīti. Dažreiz aizbildināšanās ar laika trūkumu tomēr nav tukša fraze, bet patiešām fakts.

Varētu, varbūt, būt citādi. Varētu, varbūt, reiz gadīties brīnums, ka arī redaktoram atliek mazliet laika, vismaz tik daudz, lai atcerētos lasītājus un līdzstrādniekus ar svētku sveicieniem, ja vien viņam izdotos tikt vaļā vismaz no viena „papildamata", piemēram, mašīnrakstītāja pienākumiem. Tas tomēr iespējams vienīgi ar līdzstrādnieku laipnu palīdzību. Šai kontinentā, kā mēdz apgalvot, valda materiālisms, cilvēkam vairāk domājot par personīgajām nekā citu interesēm. Ja tā patiešām ir, tad lai ļauts arī redaktoram šoreiz būt egoistiskam un, apsveicot citus, domāt arī par sevi. Novēlot visiem, bet jo sevišķi mūsu laikraksta līdzstrādniekiem, skaistu un panākumiem bagātu jauno gadu, vēlu vismaz pa laikam iedomāties arī redaktoru, īsi sakot, lūdzu vairāk padomāt par redakcijai sūtāmo manuskriptu „izskatu". Nebūs neviena redaktora, kas nav aicinājis, skaidrojis un, gandrīz vai ceļos krizdams, lūdzies nerakstīt manuskriptus uz papīra abām pusēm, atstāt lapas augšā, apakšā un vismaz kreisajā pusē paplatu baltu malu, nerakstīt cieši rindu zem rindas, bet atstāt atstarpes, lai būtu vieta, kur vajadzības gadījumā ierakstīt labojumus vai ko citu; arī nesūtīt manuskriptus nesalasāmā rokrakstā. Visus šāda veida manuskriptus nav iespējams izrediģēt, tie iepriekš jāpārraksta uz mašīnas piemērotā veidā. Un ja nav īpašas mašīnrakstītājas, to jādara redaktoram pašam, lai burtličiem nebūtu jāzaudē laiks un jāizmežģī acis. Un ja pārrakstāmi puse un bieži pat vairāk no visiem laikrakstā ievietotajiem rakstiem (tas nav pārspīlējums!), tad viegli iedomāties, cik laika redaktors patērē mašīnrakstītāja pienākumos vien. Pie tam tas ir tikai viens no deviņiem amatiem... Ja tas atkristu, varbūt pienāktu brīnumainais brīdis, kad arī redaktoram atliktu tik daudz laika, lai citus atcerētos ar svētku apsveikuma kartītēm. Cik skaisti gan tas būtu! Bet — ak vai! Jau tagad zinu, ka šis brīnums nekad nenotiks, jo tas būtu pats lielākais brīnums, ja es kļūtu pirmais redaktors, kam nebūtu jānokaujas ar aplamā veidā rakstītiem manuskriptiem Nevienam vēl nav izdevies panākt manuskriptu rakstīšanas principu ievērošanu, tādēļ nav šaubu, ka to neizdosies panākt arī man. Bet ja tā, tad arī lasītājiem un līdzstrādniekiem vajadzētu atzīt, ka redaktora sūrošanās par laika trūkumu nav tikai parasta aizbildināšanās, bet patiešām visreālākais fakts.

Vecā gada vakarā cilvēki mēdz kaut ko labu apņemties, lai labotu aizvadītā gadā kļūdas, lai jaunajā gadā kaut ko padarītu labāk nekā aizvadītajā, atmestu netikumus, vispār — kļūtu labāks cilvēks. Šķiet, ka esmu attieksmē uz mūsu laikraksta lasītājiem un līdzstrādniekiem pasaules lielākais parādnieks, mazākais attieksmē uz neatbildētām vēstulēm. Kad redzu to kaudzi, mati šausmās slienas stāvus gaisā. Šai reizē tad nu man vajadzētu noteikti laboties, vajadzētu vecā gada vakarā neatbildēto vēstuļu dižkaudzi noraust no galda un apņemties jaunajā gadā bez kavēšanās uzrakstīt atbildi katrai saņemtajai vēstulei. Jā, to vajadzētu. Bet piedodiet: es to neapņemos. Neapņemos tādēļ, ka skaidri apzinos, ka šo apņemšanos nevarēšu pildīt. Kādēļ? Atbilde lasāma jau iepriekšējā rindkopā: neatliek laika, kamēr nenotiek brīnums. Arī redaktors ir tikai cilvēks, kuram ir tikai divas rokas un viena galva, tikai 24 stundas diennaktī, no kurām vismaz dažas jāupurē miegam. Diemžēl.

Šai garā tad nu — daudz laimes jaunajā gadā! Lai tas kļūtu skaistāks un labāks par pašreiz aizvadāmo! **Alfrēds Vinčels**

LATVIJA AMERIKĀ

104. N-RS. SESTDIENA, 1968. GADA 28. DECEMBRIS

GALVENĀ REDAKCIJA TORONTO

Atbildīgais redaktors — Alfrēds Vinčels, 508 Palmerston Blvd. Toronto 4, Ont.; tālr. 531-4533.

Iekšlietu redaktors — Rūdolfs Noritis, 1765 Victoria Park Ave., Apt. 307, Scarboro, Ont.; tālr. 759-8076.

REDAKCIJA EIROPĀ:

Vācijā — Pauls Strante, 44 Münster/Westf., Von Einem Str. 19

Redakcijai tiesības manuskriptus pēc vajadzības īsināt. Neizlietotos manuskriptus neuzglabā, bet uz vēlēšanos sūta atpakaļ, ja pievienota pastmarka (Kanadā) vai starptautiskais pasta kupons (citās zemēs). Ar autora vārdu vai iniciāliem parakstītajos rakstos izteiktās domas ir rakstītāja personīgs ieskats un ne katrā gadījumā atbilst arī redakcijas viedoklim.

Abonēšanas maksa Kanadā un ASV — parmēnesi $2.00, 3 mēn. $5.50, 6 mēn. $10.00, 1 gadu $18.00.

Atsevišķa numura cena 25 centi.

Sludinājumu maksa: sludinājumu daļā $2.20, bet tekstā $4.20 — $6.40 par 1 collas slejas telpu.

Klusa nakts, svēta nakts

POPULĀRĀKĀ ZIEMSVĒTKU DZIESMA KĻUVA 150 GADU VECA

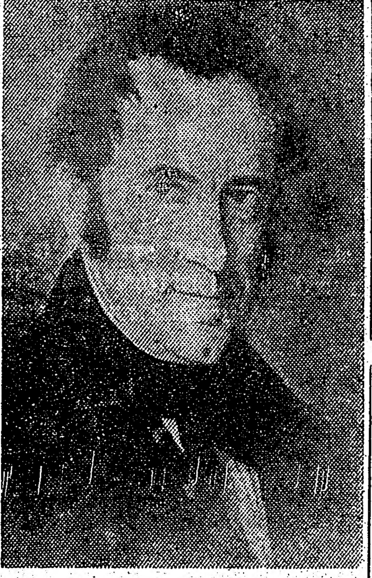

Francis Ksāvers Grūbers

Ziemsvētku vakarā, 24. decembrī, apritēja 150 gadu, kopš pirmo reizi atskanēja populārākā un, liekas, arī skaistākā Ziemsvētku dziesma — „Klusa nakts, svēta nakts". Tā ir vienkārša, maza dziesmiņa, bet to pazīst visā pasaulē. To mīl visi cilvēki un dzied vienreiz gadā ziemas laikā, kad no debesīm birst baltas sniega pārslas un baznīcu tornos iezvana Ziemsvētkus, kuri bez šīs dziesmas mūsdienās liekas gandrīz neiespējami, jo tieši šī vienkāršā dziesmiņa rada svētku noskaņu un izjūtas. Ne jau velti „Klusa nakts, svēta nakts" parasti ir pirmā dziesma, kuŗu dzied ģimenes, kad svecīšu mirdzā iezaigojas svētku eglīte un bērnu acīs spulgo gaidas, prieks un neapzināta godbijība.

Oberndorfa pie Zalcburgas, Austrijā, ir šīs skaistās dziesmas dzimšanas vieta, kuras labskanīgums aizkustina visu sirdis, kuŗa gadu no gada atskan visās pasaules malās un apbur cilvēkus.

Dziesmas teksta autors ir lauku mācītājs Jozefs Mors, dvēseļu gans ar dziļu ticību un gandrīz bērnišķīgu paļaušanos uz labo cilvēkos. Viņa dziesmas vārdiem kompozīciju devis tā draugs Francis Grūbers, kas palaikam izmēģinājās mazās un vienkāršās kompozīcijās. Abi ar šo kopīgo darbu runāja nekomplicētu valodu, kas tomēr dziļi aizkustināja cilvēkus, jo šī dziesmiņa pauda tieši to cerību un mieru, kuŗam Ziemsvētku laikā vajadzētu nolaisties pār pasauli, lai piepildītos vārdi „Miers virs zemes un cilvēkiem labs prāts".

Bija 1818. gada 24. decembris.

Viens no logiem Oberndorfas baznīcā katram apmeklētājam atgādina Viktoru Jozefu Moru.

Pēc Napoleona kaŗa gājieniem Eiropā bija atkal iestājies miers. Miers valdīja arī vecās kuģinieku apmetnes Oberndorfas ielās un mājās Zalcachas krastos, Zalcburgas zemē. Ļaudis gatavojās tradicionālajai pusnakts mesai mazajā Sv. Nikola baznīcā. Pat šai gadā mesa nebija paredzama parastajā iespaidīgumā, jo vecās baznīcas ērģeles bija beigušas kalpošanu un dievkalpojumam tādēļ jānotiek bez mūzikālā rotājuma.

Ļaudis tomēr nezināja, ka gados vēl jaunais mācītājs Mors ar savu draugu — skolotāju un ērģelnieku Grūberu ne vien atradis izeju no nepatīkamās situācijas, bet izdomājuši arī pārsteigumu, radot draudzei pavisam jaunu Ziemsvētku dziesmu. Tikai iepriekšējās dienas pēcpusdienā Mors savam draugam bija nodevis mazās dziesmiņas tekstu, un Grūbers to dažās stundās ietērpa skaņās, rakstot kompozīciju divām balsīm un korim. Pavadījumam viņš izvēlējās vienu no laicīgākajiem instrumentiem — ģitaru.

Ir zināms, ka „Klusa nakts, svēta nakts", kad to pirmo reizi dziedāja, cilvēkus mazajā Oberndorfas draudzē dziļi ietekmēja, bet neviens gan tolaik nedomāja, ka šī dziesma un reizē ar to tās radītāji Jozefs Mors un Francis Grūbers kādreiz kļūs nemirstīgi. **Rd.**

Pēteris Aigars

„Apsedziet rozes pirms sniega"

Apsedziet rozes pirms sniega... šis Skalbes motīvs man palicis prātā, tas skan man ausīs, kad domāju par pērno bagāto vasaru, par sastaptiem draugiem un paziņām, redzētajām aizjūras zemēm un dzirdētajām dziesmām. Visu cilvēks nespēj saglabāt, kas tam mirkļa iedots, bet daudz draudzīgu vārdu, dažus rokas spiedienus un saprastus smaidus vajadzētu glabāt, apsegt kā rozes pirms sniega, lai ilgajā svešniecības ziemā tie nenosaltu. Mums par visu vairāk trūkst draudzības un savstarpējas iecietības. Esam kļuvuši turīgāki, pieredzē bagātāki, bet arī cits citam svešāki. Satiekoties nezinām, kam pirmajam teikt labdienu.

Dažkārt liekas, ka visās pārestības, ko nežēlīgais laiks un svešums nodarījuši, vainīgi mūsu paziņas un draugi. Protams, viņi nav gribējuši ļauna, tikai viņiem, tāpat kā pašiem, daudzreiz pietrūkst laika un spēka uzrakstīt draugam vēstuli, pateikt nedaudz uzmundrinošus vārdus, nedaudz gaišu domu. Ja grūti runāt, ja gribas klusēt, bet draudzība neprasa lielus un skaļus vārdus. Tai pietiek ar klusiem nenosoprinātiem vārdiņiem, lai kādam aiz jūrām un kalniem apzinātos, ka nav viens, ka viņu kāds domā. Viens vārds var apgaismot apmākušos dienu. Nevar jau visiem palīdzēt, pat paši sev nespējam palīdzēt, pietrūkst padoma un izmaņas, bet kādreiz viens vārds kļūst par ceļa spieķi, kas palīdz pārkāpt grūtumu kalnam. Cilvēks, neziņas apmāts, cīnās ar iedomātiem pretiniekiem, apkaŗo neesošus sāncenšus un palaiž gaŗām drauga dievpalīgu. Arī tā gadās. Drauga vai paziņas vārdus uzklausoties, viņš atskārstu, ka alojies. Pat visneiecietīgākie nav tik ļauni, lai kā gliemeži neizlīstu kādreiz laukā no patmīlības čaulas.

Ne katram var atklāt savus nodomus, ne katrs spēs mūs saprast, nespējam arī mainīt cilvēka raksturu. Bet ir daudzi, kuŗi vēlētos uz brīdi apstāties un ar mums patērzēt, izstāstīt savu prieku un bēdas. Dalīts prieks ir divkāršs un dalītas bēdas ir tikai pusbēdas. Pieminēju vēstules. Taču ne arvien mūsu prieks, vai nedienas ir uzrakstāmas. Jo tie dziļāki, jo grūtāk uzticami papīram. Tie kautrējas no vārdiem, slēpjas kā bērni aiz mātes svārkiem, kad svešinieks ienācis istabā.

Agrāk, kad bijām savā zemē, svētku laiks bija ciemošanās laiks, braucām paši visos pie tāliniem radiem, viņi apmeklēja mūs. Šis tikums bija tā ieviesies, ka svētki bez ciemiņiem nelikās īsti svētki. Tagad tālumi ir pārāk lieli, nav iespējams dažās dienās šķērsot jūras, okeanus un kalnus. Ko tad darīt — vai aizdedzināt sveces un sēdēt vieniem pie svētku mielasta? Vientulība ir vissmagākais no trimdas lāstiem. Atmiņas pārcilāt ir labi, bet atmiņas kā vecs vīns ātri apskurbina un mēs vairs neredzam īstenību, kāda tā patiesi izskatās.

Cits neatliks: tomēr jāpapūlas uzticēt domas draugiem, radiem un paziņām vēstulēs. Teicu, ka mums trūkst draudzības un iecietības, bet par visu vairāk ieskata nākotnē. Visi pravieši liekas pievīluši, visi gaišreģi alojušies. Esam nozākāti par miera traucētājiem, savas taisnības meklētājiem nevietā un nelaikā. Bet mēs neesam vainīgi, ka bojā gājušās valsts un brīvības pelni vēl dedzina mūsu dvēseles! Paldies Dievam, ka tas tā ir. Tikai tam atveŗas durvis, kas klaudzina, tikai tas atrod taisnību, kas to meklē.

Varbūt, saliekot kopā savas cerības, neapmierinātas brīvības ilgas, gūsim ne vien svešumā sev atspaidu, bet dosim tādu arī brāļiem un māsām pie Daugavas krastiem. Viņiem vislielākās bažas nevis par mūsu grūtumiem, bet vai mēs neaizsnaužamies, pie labklājības medus podiem sēdēdami. Viņiem bail, ka ģimenes saitēm pārtrūkstot vai gļēvam kļūstot, neizirst arī nacionālās apziņas pavedieni, kuŗi mūs saistījuši un saistīs. Dažam liekas, ka nav vairs izredžu kādreiz nolikt ziedus pie Brīvības pieminekļa Rīgā, tādēļ savus ziedus noliekam pie citu tautu brīvības statujām. Taču neviena lielvalsts nav tik varena, lai nekļūtu par upuri pati savas varenības ķirmjiem. Jo mazāka valsts, jo lielākas tās izredzes uz ilgu mūžu, ja vien pavalstniekiem ir drosme sargāt savas robežas. Jo lielāka varmācība spiež tautas, jo lielāks pretspēks krājas, kuŗa izlaušanās ir tikpat neatsaucama kā palu laiks pavasarī.

„Apsedziet rozes pirms sniega" — rakstīja Skalbe. Mūsu rozes ir mūsu cerības, mūsu ieceres par brīvību. Tā dažkārt liekas nenotveŗama kā pasaku putns, bet aicinātie notvers arī nenotveŗamo. Neviens cilvēks un neviena tauta nav tādos apstākļos, kad nav vairs nākotnes izredžu. Ja

(Nobeigums 5. lpp.)

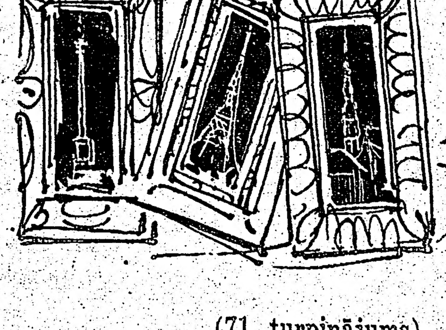

HUGO VĪTOLS

ATMODINĀTĀS ATBALSIS

(71. turpinājums)

Tāds bija Žorēza postulāts, tāda viņa partijas ideoloģija. „Mūsu sociālisms ir franču sociālisms pēc cilmes, pēc iedvesmas un rakstura." Viņš kaislīgi iestājās par mieru, bet tai pašā laikā atzina, ka ikvienas tautas pienākums un tiesības ir aizstāvēties briesmu brīdī, un ka arī strādniekiem jāpiedalās šai nacionālajā nostājā. „Nācija, kas briesmu brīdī nevarētu paļauties uz savas strādnieku šķiras uzupurēšanos, būtu patiesi nožēlojama nācija." Šādas domas, Žorēzam dzīvam esot, pauda arī L'Humanité līdz laikraksts pārgāja komūnistu rokās...

Ko tad L'Humanité 1939. gada 25. februārī par Latvijas mākslas izstādi teica? Ievietojis Gederta Eliasa gleznu reprodukciju, partijas oficiālais laikraksts savās slejās publicēja Žorža Besona (Besson) apcerējumu:

„Latvijas māksla. Latvijas mākslas izstāde atklāta parīziešiem Andrē Dezaruā vadītajā Žēdepōma mūzejā. Glezniecība, skulptūra tur ieņem vadītāju vietu, kā visās šāda veida izstādēs, bet zemnieku un amatnieku tautas māksla atļauj atklāt zemi un garu. Nekas nav aizgrābjošāks. (Rien n'est plus émouvant).

Šī tautas māksla, tāpat kā pati baltiešu civilizācija, pēc Gintera domām sasniedz savu apogeju XI un XII gadsimtā; to drīz vien aizcirta vācu iebrukumi. Bet latviešu mākslas pamatelementi sniedzas līdz agrīnajam akmens laikmetam. Ja izstādītie priekšmeti nav vecāki par XVII un XVIII gadsimtu, tad ievērības cienīgie audumu atdarinājumi ar ādas apvīlējumiem (XII g. s.), Zemgales, Vidzemes un Latgales podnieku darinājumi, kas reizēm atgādina primitīvos Grieķijas stilizējumus, sidraba un vaŗa rotājumi, dzintara izstrādājumi, daudzkrāsaini izrakstīti cimdi, audumi ar ģeometriskiem rakstiem un daudzie vizošie tautas tērpi palīdz iztēlot turpat vai tīri lauksaimnieciskās latviešu tautas vareno radītāju spēku. Un arī tās izturību savas iezīmīgās kultūras saglabāšanā invāzijās, vācu feodālajā virskundzībā, kaŗos un rietumu ietekmē.

Maz ir ārzemju gleznu izstāžu, kurās uz līdzenas vietas neatklātos zināmas ietekmes, īpaši XIX un XX gadsimta franču ietekme. Kurbē, impresionisti, Matiss un viņa draugi, kubisti... palaikam skandinavs Munks un vācu ekspresionisti bijuši gandrīz vai visas mūsdienu eiropiskās glezniecības pamatos.

Beļģija, ar Ensoru, Permeku, Desmetu, Titgatu, u.t.t. šai ziņā gan laimīgā kārtā ir izņēmums, tāpat kā Latvija, kā apliecina Žēdepōma (simts) piecdesmit izstādītas gleznas.

Latvju glezniecībai nekad nav bijis, ne savos trīs priekšgājējos: Kārlī Hūnā (1830 — 1896), Jānī Rozentālā (1866—1896), Purvītī (dzimis 1872), ne savos labākajos jaunākos māksliniekos meistaru, kuŗu magnētismu varētu salīdzināt ar franču radītājiem, kas kopš gadsimta atjaunoja visu glezniecību. Bet īpati latviska ir pastāvīgā rūpe piecdesmit gados izveidot pamatus mākslai, kas spētu aptvert un attēlot savas tautas garu. Tas dara šo laimīgiem pārsteigumiem bagāto izstādi tik pievilcīgu.

Labākajiem latviešu māksliniekiem nav atšķirīgu raižu no tām, kas nodarbināja franču 'fovistus' 1905. gadā:

1) Atteikšanās no Kloda Monē optiskā reālisma. Atteikšanās no reālitātes nejaušā iztulkojuma (traduction accidentelle du réel);

2) Bieža konstrukcija tīrām krāsām.

Tas varētu pavedināt vienā otrā no šīs izstādes gleznotājiem, piemēram, L. Svempā, saskatīt Vlamenka mācekļus. Nekas nebūtu pārspīlētāks.

Ielūkojieties Annusa, Artuma, Breikša, Kazaka, Liepiņa, Purvīša, Svempa, Tones, Ubāna u.c., kas visi ir lieliski koloristi, ikdienas dzīves iedvesmotajos darbos, un pat vismazāk glezniecībā iesvētītais jutīs, ka šī māksla, gribēta un pat varmācīga reālisma māksla, tik bagāta savā sulīgumā un ārkārtējā veselībā, ir sīksti iekļauta tautas dzīvē un tuva tautas pirmsākumiem.

Tēlniecība nav mazāk dzīvīga ar divi noslieцēm; vecākā, izgājusi no Rodēna, otrā, monumentāla, ar Jansonu, Zemdegu, u.c., un reālistiska ar Melderi, kuŗa Strādnieks un Akmeņlaši ir personiski, īpati darbi.

Šī izstāde, tik pievilcīga un tik bagāta cilvēciskām pamācībām, ir atvērta līdz 28. februārim, svētdienu ieskaitot."

Tā rakstīja Žoržs Besons Francijas komūnistiskās partijas laikrakstā L'Humanité. Pieņemsim šo Latvijas mākslas pagodinājumu bez komentāriem, jo mums nav zināmas kritiķa un laikraksta attieksmes, ne laikraksta mākslas nodaļas redakcijas politika tai brīdī, kad Francijas sociālistu partijas līderis Leo Blūms „vadīja" tā saukto Tautas fronti, kuŗā ietelpa radikāļi, radikālsociālisti, sociālisti un komūnisti, un kuŗas galvenais mērķis bija turēšanās kopā pret draudīgo Vācijas nacionālsociālistisko ekspansiju. Šī „sadarbība" ilga no 1936. gada, kad Hitlers sāka apbruņot Vāciju, uzteica Lokarno līgumu, lauza Versaļas līgumu, remilitārizēja Reinzemi un noslēga Anti-Kominterna paktu, līdz 1939. gada augustam, kad Staļins parakstīja paša ierosināto slepeno līgumu ar Hitleru, ko nosauca par „Padomju-Vācijas neuzbrukšanas paktu", bet tekstā kārtoja padomju-vācu sabiedrotību Polijas sadalīšanai un anektēšanai un Baltijas valstu iekļaušanai PSRS, atraisot II pasaules kaŗu. Mēs iedomājamies, ka Besons rakstīja bez viltus un laikraksts viņa apceri ievietoja, jo raksts tai brīdī nerunāja pretī krievu partijas interesēm ne Maskavā, ne Parīzē.

LAROUSSE MENSUEL ILLUSTRE

Pazīstamā enciklopēdiju apgāda Larousse mēnešraksts Larousse Mensuel Illustré savā marta burtnīcā ievietoja ziņu par Latvijas mākslas izstādi, pievēršoties tiklab tautas, kā modernajai mākslai. Runājot par tautas mākslu, autors atzīmē rotu lielumu — pāri par 20 centimetru diametrā saktām, un podnieku un audumu krāšņumu un bagātību, un, pārejot uz moderno mākslu, raksta:

„Gleznotāju māksla piedalās šai dāsnumā vielas izlietošanā. Tā ir saistīta ar zemi, ar latvju gaisotni. Kā Antverpena vai Venēcija, ūdeņu apskalotā, miglā grimusī Rīga dzemdina koloristus. Caur pelēku garaiņu sabiezināto gaisu vissīkākā gaismas iedzirkstīšanās, vismazākais sārtums iegūst ārkārtīgu spraigumu. Tāpēc neviens nebrīnīsies, ja latviešu gleznotāji vispirms clair obscur (gaismēnu) atzinēji. Tāds Skride ar savu mazpilsētas tirgu, Liberts, Cielava. Pēdējais darina klusās dabas ar nesalīdzināmu spožumu (avec un brio incomparable) un viņam šai ziņā ir tikai viens līdzinieks — Artums; bet Cielava ir arī figūru gleznotājs, kas ieburtas mijkrēslī. Purvītis, viens no šīs skolas meistariem, prot savam pieskārienam dot iedarbīgu jēgu, kas papildina lielisko impresiju viņa Negaisā; L. Svemps piešķiŗ savam Rīgas skatam cinobra un kadmija spilgtumā feerisku paskatu; V. Tone, Neilis arī ir starp interesantākajiem šīs skolas pārstāvjiem. Kalnroze atceras Guardi, tikai daudz lielākā formātā, kas viņa ainavai piešķiŗ kaut ko episku."

OUEST-ECLAIR

Atsauksmes par Latvijas mākslas izstādi sniedza ne vien Parīzes prese, to sniedza — par brīnumu — arī provinces laikraksti. Minēsim te dažus.

Senās Bretaņas hercoģistes centrā, Rennē, ar 124.000 iedzīvotājiem, savu universitāti, akadēmiju un archibīskapijas sēdekli, iznāk arī savs laikraksts — Ouest-Eclair.

(Turpinājums sekos)

Raiņa „Daugava" Sidnejā

Rakstot par koncertiem vai teātra izrādēm, pēc iespējas esmu centies gūt lietpratēju atzinumus. Tā tas ir arī šoreiz. Esmu ieguvis kritiķa K. Freimaņa vērtējumu par Sidnejas latviešu teātra sniegto Raiņa „Daugavas" uzvedumu, kuŗu še gandrīz negrozītā veidā nododu šī laikraksta lasītājiem. K. Freimanis atzīst:

—Sidnejas latviešu teātris apliecināja savu latviskumu ar iekšēju siltumu balsī, dabīgu kustību un izstrādātu, kontrolētu (un tāpēc modernu) skandējumu. Nebija nevienas uzbāzīgas frazes, nedz patosa, nedz zelta burtu programmā. Tas bija kluss sava veida nacionāls dievkalpojums, kuŗā aktieris un klausītājs juta vienu un to pašu — „viena mēle, viena dvēs'le".

„Man acis bija vairāk mitras nekā sausas," teica kāds apmeklētājs izrādes apkūlībās. Arī recenzents šādās reizēs var atļauties meklēt tikai labo un aizmirst kļūmes.

Jau pats izrādes ievads (18. novembris) ienesa tīkamu mūzikālu kvalitāti: tenora, basa un soprāna mijas (A. Eglītis — ziņkārīgs, ātrs Dēliņš; U. Siliņš — nobriedis Tēvs; V. Līce — maiga un praktiska Meitiņa). Lietpratīgais lentes atskaņojums (skaņu meistars J. Krastiņš) palīdzēja radīt it kā trīs zvanu efektu. Un tad —pārējais teātra ansambļa kodols cēlās, lai teiktu savu rūgtu žulti vai meklētu jaunu zvaigzni.

Mirdza Ansule (Tumsas māte) rūgti un niansēti teica viziju par tautu, kas sūdz Daugavai savas bēdas. Lija Veikina (Asaru māte) citā, eleģiskā gammā, skandēja rindas par tautas sūro likteni. Vecmāmiņa (Lita Zemgale) krāsaini atbūra jaunības dienu ainas un vēlāk sasniedza balādes drāmatismu, skandējot „Rīga, Rīga daudzināta". K. Gulbergs (Spēlmanītis) teica ne vien teiku par senatnes dievībām, bet deva arī Baltai Daugavai varenu nobeigumu. I. Apelis deva trīs atšķirīgi izzīmētus tēlus: Dēlu, Jaunekli un Baskājieti.

„Daugavas" pamatā ir ass kontrasts starp divām galējībām: izmisumu un cerību, apspiestu sērdieni un brīvu pilsoni savā valstī. Šo dialektikas līniju „Daugavā" asi iezīmē Mazganītis (J. Ķauķis), kas reprezentē gaišo, cerības pilno pamattoni. Grūto lomu Ķauķis atdeva bagātīgi: bija dinamisks, ass un skaidrs ritmā un ar mūzika ausi — viņa spondeju ilgumi bija nevaljami. Ruta Ošiņa bija skumjā Ganīte, un Anita Apele teica savu Pilsētnīti ar eleganci un lepnu, bajārisku atturību. A. Eglītis — Jauneklis — atbūra alliterācijas mūziku, un Alma Saiva — Bēgle — savā slavējamā izpildījumā sasniedza gan kāpinājumu, gan klusu smeldzi un rūgtumu savās rindās. Īpatnēju tēlu grimā un skandējumā deva M. Siliņš, un J. Saldums kā Trimdinieks un vēlāk Baskājietis bija vīrišķīgs un ass. Īsu, līdz kulminācijai izstrādātu skandējumu sniedza I. Nīcis kā Imants. J. Grauds bija Lāčplēsis un V. Līce — Spīdola, vairāk sevī vērsta nekā patētiska. J. Pelšs sniedza drāmatisku Baskājieti. U. Siliņš — sonors, apvaldīts — skandēja rindas, kas domātas tēliem bez noteikta nosaukuma (Balss).

Režisores Lijas Veikinas panākums ir skandējuma plāksnē, un par to viņai paldies. Inteliģents bija „Daugavas" saīsinājums — viss svarīgākais bija atstāts neskarts.

„Daugava", kā Rainis atzīstas, nav rakstīta skatuvei. Un kaut viņš ievadā jūsmo par inscenējumiem 1919. un 1923. gadā, par spožumu, plašumu un tēlojumu, A. Kalniņa mūziku, man negribas viņam pievienoties. Garā varam redzēt gremdu „Daugavas" inscenējumu: ar fantastiskām dekorācijām, ātri mainīgām gaismām, baletu, runas koriem, mūziku, ļaužu masām, kas ātri uznāk un atkal pazūd, režisora rūpīgi izstrādāto plānu — dialektisko šūpošanos starp reālo un nereālo.

Kaut kādu atblāzmu no tā redzējām šai izrādē: stilizētas dekorācijas (D. Krīvs), svešu mūziku (mūzikas konsultants I. Līcis), kaili izgaismotu tiltu, nevajadzīgos pārtraukumus ar tumsu, kas saraustīja izrādi; Latvijas karogu saules staros (apgaismotāji V. Bikše un J. Grauds). Bez visa tā varēja mierīgi iztikt. „Daugava" var būt tā, kas tā ir: vienkārša sērdieņu dziesma, intims dievkalpojums, sāpes un cerības. Dievkalpojums, — no kuŗa mēs iznākam garīgi atvieglotі caur vārda spēku.—

Tik tālu K. Freimaņa kritika vai, kā viņš pats saka, recenzija. Šoreiz tomēr nevaru atturēties un pielieku no sevis mazu „lasītāja vēstuli". Vai nu tādēļ, ka es biju „Daugavas" inscenējumu iedomājies tādu, kādu to K. Freimanis redz garā, runājot par 1919. un 1923. gada inscenējumiem (kuŗus nekad neesmu redzējis), vai arī kāda cita man pašam nezināma iemesla dēļ, bet man šī izrāde šķita tālu no dievkalpojuma. Tādēļ būtu gribējis redzēt un dzirdēt vairāk no visa tā, ko recenzents nokritizē — vairāk mūzikas, stilizācijas un gaismas rotaļu. Latvijas karogs saules staros ir tas, kas man visspilgtāk palicis atmiņā. Neaizmirsīsim, šī izrāde notika Latvijas dibināšanas 50 gadu jubilejai par godu, tādēļ zināma atkāpšanās no tīri klasiskā, manuprāt, ir ne tikai piedodama, bet pat vēlama. Ja būtu bijis vairāk kustību un runās mazāk patosa, bet vairāk dabiskās vienkāršības, tad inscenējums varēja izvērsties dzīvāks un interesantāks nekā tas patiesībā bija. Protams, ar šo nekādā ziņā negribu apgalvot, ka inscenējums nebūtu bijis baudāms, bet — tas varēja būt arī citāds un tādēļ, varbūt, labāks.

Ed. Šmugajs

J. Dabara vadītā tautas deju grupa Jautrais pāris Indianapolē; 3. rindā 4. no kreisās — grupas vadītājs. Foto: J. Bērziņš

Jautrais pāris dejo

Viena no lielākajām latviešu tautas deju kopām ASV ir Jāņa Dabara vadītais Jautrais pāris Indianapolē, kuŗa nesen sniedza uzvedumu vietējā Latviešu sabiedriskā centra telpās. Piedalīties bija aicināti arī jaunieši, kas grupā dejoja agrāk. Tā šoreiz bija 80 dalībnieku, kas priekšnesumu gandrīz pārvērta par lieluzvedumu, bet programmā 16 deju, no kuŗām 9 jau redzētas Klīvlendas dziesmu svētku deju uzvedumā.

Dejotāju solis visumā bija labs, protams, ar dažiem izņēmumiem. „Magā dancī" trīssolītis daudziem bija pārvērties valša solī. „Jautrā vijā" neizdevās saskriešana uz centru, tādēļ iznāca nevajadzīga miņāšanās. „Ačkupā" meitas plaukšķināja, nostādamās puisim tieši blakus, kaut puišiem šīs roku kustības būtu jāredz. Ja attieksmē uz pašu dejošanu minēto varētu uzskatīt par mazām kļūdām, tad par tērpiem to nevar teikt. Vairākas dejotājas bija bez vainadziņiem. Būt meitai bez vainadziņa latviešiem ir negods. Ja nav tērpam piemērota vainaga, vajadzētu vismaz izlīdzēties ar ziedu vainagu. Vēl nepatīkamāk bija skatīties, kā puiši bija greznojušies ar sieviešu jostām. Dažam tā bija sasieta tik gaŗa, ka skāra pat grīdu. Tās ir kļūdas, kuŗas nav pieļaujamas, tādēļ ar steigu novēršamas.

Ļoti labi bija izdomāta grupu nodejošana un uzdejošana. Grupām mainoties, viena ar pēdējo mūzikas daļu nodejoja un nākošā ar to pašu mūziku uzdejoja.

Priekšnesuma beigās J. Dabars runāja par latviešu tautas dejām un pasniedza atceres zīmes un pateicības rakstus. Tos saņēma Helēna Snarska kā pirmā goda biedre grupā, Irisa Asona kā jaunākā dejotāja grupā (6 gadi), Viktors Melbārdis kā jaunākais dejotājs grupā (arī 6 gadi), Gunārs Kančs kā aktīvākais dejotājs, Ausma Brikmane kā aktīvākā dejotāja, Jānis Liepnieks par deju pavadījumiem, Konstantīns Sventeckis par agrāk un pašreiz veicamajiem sabiedriskajiem pienākumiem (kopā 17 titulu!) kā Latviešu sabiedriskā centra priekšnieks, bet Indianapoles latviešu biedrība par grupas darbam sniegto atbalstu. Grupas vadītājs J. Dabars no dejotājiem saņēma ziedus un dāvanu.

Sarīkojumu raiti vadīja Silvija Dzelme. Par gaumīgu telpu greznojumu bija rūpējušies daži vecāki un mazie dejotāji. Vakars bija ļoti labi apmeklēts un parādīja, ko var iespēt atsevišķa tautas deju kopa, ja tai ir labs vadītājs un jauniešu vecāku atbalsts.

Valdemārs Dzelme

Biruta Senkēviča

GADU MIJĀ

Atkal un atkal
lēnām, neapturami
dzīve noliek mums priekšā
turpat aiz Jaungada eglītes,
aiz sveicieniem, skūpstiem, vēlējumiem
pakāpienus gada gaŗumā.
Tikai nav saprotams —
uz augšu vai leju,
tuvāk vai tālāk dzimtajai zemei,
vai atstājot aiz muguras dārgāko,
vai liekot jau tālumā soļus
senās vai jaunās pēdās?

LABOJUMS

Mūsu laikraksta 18. decembra numurā ievietotā Veltas Tomas raksta „Zelta svētdienā" pēdējais teikums lasāms šādi: „Sākotnējie talanta dotumi gadu skrejā neaug, tā veca patiesība, tie tikai nostiprinās ar sev būtiskā skaidrošanos izteiksmes tvirtumā, māksliniekam topot arvien dziļāk sev pašam — tam vienreizējam, neatkārtojamam ik personības parādībā."

MIRIS DŽONS ŠTEINBEKS

Ar sirdstrieku 20. decembrī Ņujorkā miris rakstnieks Džons Šteinbeks, 1962. gada Nobela prēmijas laureāts. Kopš mugurkaula operācijas pērnajā gadā Šteinbeks cieta no sirdsslimības, kas šāgada jūlijā izvērtās sirdslēkmē. Pirms kļuva pazīstams rakstniecībā, Šteinbeks strādāja gadījuma darbus kā jūrnieks, laukstrādnieks, būvstrādnieks, žurnālists u. c., iepazīdamies ar dažādām sabiedrības šķirām, kuŗu problēmas izmantoja saviem darbiem. Pirmā novele „Zelta kauss" iespiesta 1930. gadā, bet slavu Šteinbeks ieguva 1935. gadā ar romānu „Tortilla Flat" par Meksikas strādnieku dzīvi Kalifornijā. Viņa slavenākais darbs, kas arī filmēts, ir „The grapes of wrath", bet „Of mice and men" iznācis trimdā latviešu valodā ar nosaukumu „Par pelēm un cilvēkiem". „The grapes of wrath" 1939. gadā izraisīja ASV kongresa Oklahomas laukstrādnieku stāvokļa izmeklēšanu. Filmās pārstrādāti arī citi Šteinbeka darbi, no tām pazīstamākā „East of Eden". Šteinbeka grāmatas tulkotas 33 valodās. 1947. gadā, pēc romāna „The wayward bus" publicēšanas, rakstnieks uz laiku it kā pazuda no darbības apvāršņa, bet guva izcilu atzinību ar 1961. gadā izdoto romānu „The winter of our discontent", filozofiskas noskaņas darbu, par kuŗu nākamajā gadā ieguva Nobela prēmiju kā sestais amerikāņu autors. Džons Šteinbeks mira 66 gadu vecs.

BALTĀ UN MELNĀ LITERĀTŪRA

Latviešu preses biedrības Kanadas kopa jaunā gada sākumā paredzējusi vismaz divus literārus notikumus: Toronto un apkaimes rakstniekus lūgs piedalīties literārās pēcpusdienās, kuŗas — skaitliski divas — reprezentēs gan balto, gan melno literātūru. Vai še domāts rasisms? Dabīgi, ne. Taču par literātūru domājot, momentā varam iedomāties sintētiskus elementus gan dzejā, gan prozā, kas mudina celties, augt, veidot un ideālizēt. Tai pašā laikā kritiskie analitiķi graiza, pētī, nojauc un saskalda citus elementus un tos analitiski vēro ar lupu. Romantiķa patoss kalna galā ir pretstatā ar nesaudzīgā satiriķa asmeni, kas graiza zemi un zāli ielejā. Starp debesi un zemi. Starp baltajiem mākoņiem un pazemes tumšajām alām. Šajā dzīves spektrā ielaužas literāti un brīžiem uzbrauc gan ēterī, gan arī drāžas cauri melniem tuneļiem.

Šis ir vienkāršs iedalījums tematikas un stila gribēšanā un varēšanā, kas autorus atšķir vienu no otra. Ir rakstnieki, kas pamīšus cilā gan vienu, gan arī otru tematu un, to darīdami, lieto bagātīgo nianšu skālu, kas atrodama dzīvē. Pie melnās literātūras varētu pieskaitīt skaudrus reālus darbus, kas dzīvi redz tuvu, pat saujā, un min dziļas pēdas tiešamībā un ticamībā. Baltās literātūras pret sauli vijošos taku apspīdēs silta, rēna gaisma. Tāpat kā Miltona Zaudētā un no jauna iemantotā paradīze, tikai pretiškībās dzīve veidojas reljefā.

Rīkotāji cer, ka katram literārajam notikumam paredzēdami atsevišķu vakaru, radīsies jauns, spēcīgāks un izturētāks plūdums, kas kāpinās klausītāju intensitāti un iedarbosies kā narkoze.

Tāpēc jau tagad lasītāji un literātūras cienītāji aicināti sekot sarīkojumu kalendāram un gaidīt tālākus paziņojumus, kas 1969. gadu ievadīs ar jauniem literātūras jaundarbu devumiem vēl nedzirdētā merķtiecīgā sakopojumā.

V. V.

KULTŪRAS CHRONIKA

Decembrī Stokholmas latviešu Pagrabā pirmoreiz savu darbu skati rīkoja jauna māksliniece — Tamāra Sundberga-Vīcupa. Izstādītajās gleznās dominēja ziedu un dabas motīvi jauktā technikā. Bija arī grafika. Sundberga-Vīcupa ir mācījusies pie [illegible] Reibekila, kā arī latviešu māksliniekiem.

Vesthofenā, pie Ķelnes, uz 70 mūža gadiem atskatījies karavīrs, režisors un aktieris Edgars Podiss. Pēc piedalīšanās Latvijas atbrīvošanas cīņās viņš iestājās 9. Rēzeknes kājnieku pulkā, kalpodams par kancelejas priekšnieku adm. kapteiņa pakāpē. 1921. gadā viņš iesaistījās arī Latgales teātrī, Rēzeknē, abās darbības vietās veikdams savus uzdevumus līdz padomju okupācijai. Podiss vadījis režiju ap 100 lugām gan Latvijā, gan Vācijas latviešu centros, spēlēdams arī Mērbekas latviešu teātrī. Apbalvots ar Triju zvaigžņu ordeni, Nopelnu krustu, DV nozīmi zeltā un citām goda zīmēm.

PANDORA

ARTURS VOITKUS

ROMĀNS II DAĻA

(69. turpinājums)

— Ko jums no manis vajaga? — Snaidere Griezes jautājumu likās nedzirdam. — Mūsu lietas kārtos mans advokāts, — viņa piebilda.

— Tieši par to gribēju ar jums runāt . . . Advokāts . . . Kāpēc dot nopelnīt advokātam, ja visu varam nokārtot bez viņa starpniecības?

Un Grieze izstāstīja to pašu, ko bija teicis Snaideram. Kad viņš beidza, slimniece aizvēra acis un klusēja. Pagāja minūte, divas, varbūt trīs. Grieze skatījās bālajā, izmocītajā sejā un gaidīja. Kāpēc viņa klusēja? Par ko viņa tagad domāja? Viņam uzmācās žēlums un vēlēšanās noliekties pār slimnieci, apskaut tās vājos, nevarīgos plecus, apmīļot un teikt: pacieties, viss būs labi; es tev palīdzēšu. Kādreiz viņš bija iedomājies, ka būs Ilgas sargs un aizstāvis, bet Ilgai tāda nevajadzēja. Viņa gan vienmēr runāja, ka ir vāja, nevarīga sieviete, bet tā bija tikai runāšana.

— Nē,— Snaidere atvēra plastiņus. — Es no jums nekā negribu . . . un arī nepieņemšu. Es pati biju vainīga. Labi, ka jūs Pīteram nekā nedevāt.

— Jūsu vīram?

Snaidere pamāja ar galvu.

— Jā. Vai jūs viņam iedevāt savu adresi? Nē? Tad labi . . . lai gan — ja viņš domās, ka var ko izspiest, sadabūs tāpat. Un man jau arī tagad miera nebūs, ka esmu jūs aizlaidusi. Slimnīcā viņš mani sist nevar, bet . . .

— Tad es izdarīju aplami, viņam visu izstāstot? Man žēl . . . man tiešām žēl . . .

— Nav jāžēlo, — Snaidere teica. — Man tagad klājas labi. Tik labi man nekad nav klājies — varu gulēt, gulēt, gulēt . . . Un par mani gādā. Ārsti, māsiņas . . . Visi. Un Bella kundze . . . Pie Bella kundzes es eju piektdienās, viņiem maza māja, un Belli man vissenākie kungi . . . Bella kundze man atsūtīja puķes. Gaŗāmbraucot pati apakšā nodevusi . . . un uzrakstījusi vēstulītē, lai veseļojos, un ka puķes no Džīnas — Džīna viņas meita — no Džīnas dzimšanas dienas . . .

— Bet . . . jums taču sāpes! . . . Divi auto jūs sasita — mans un tas otrs . . .

— Sāpes! Kad Mr. Snaiders mani sit, tad nesāp? Bet tad mani neviens nežēlo un nekopj. Labi, ka slimnīcā iekļuvu sakarā ar katastrofu — ja būtu tāpat vien saslimusi, būtu grūti izskaidrot, kur visi zilumi cēlušies. Tagad ārsts gan brīnījās un lāga neticēja, bet man vismaz bija aizbildinājums. Nē, mister Grī - - - Grē . . . — es tā jūsu vārda nevaru izrunāt — tās sāpes, kas tagad, tās man tīrā izprieca. Bet brīnums gan, ka mani nenositāt: divi auto sadauza, bet Snaidere nav pieveicama! Te visiem par to mutes vaļā.

Cietušās samērā labais veselības stāvoklis bija pārsteidzis arī Griezi, bet viņš par to bija kautrējies piebilst, lai neizskatās, ka viņš par to priecājas tāpēc, ka tagad paredzama zemāka sāpju nauda.

— Bet ko teiks jūsu . . . ē . . . Mr. Snaiders, ka jūs naudu noraidījāt? Man liekas, viņš . . . Mums īstenībā domstarpības radās vienīgi jautājumā par summas lielumu. Ja jums ar viņu . . . tas ir, ja viņš jūs reizēm fiziski iespaido . . . jums būs nepatikšanas.

— Un tad? Kāda tur starpība?

Grieze jutās neērti. No vienas puses — bija patīkami, ka lieta tik vienkārši izkārtojās un ka nauda paliks kabatā, ka varēs pat tūlīt atdot Leidem parādu, bet no otras — šīs sievietes pēkšņi viņam bija kļuvis ļoti žēl. Viņš ar to juta zināmu likteņa radniecību. Ilga viņu nesitīs, protams. Uz miesas tam zilumu nebija. Bet —

— Vai jūs tomēr nepieņemtu? — Grieze dzirdēja sevi jautājam. — Vismaz kādu mazu daļu . . . kaut daļēju kompensāciju par zaudētajām dienām. Mr. Snaiders arī pašreiz likās bez darba . . .

Slimā sausi iesmējās.

— Tas viņa parastais stāvoklis, un ja pašreiz manas naudas aptrūkst, varbūt tad viņš jutīsies spiests sākt kaut ko meklēt. Tādā gadījumā mana ievainošana pat nestu labumu.

Grieze no slimnīcas aizgāja vilcinādamies un pats ar sevi nemierā. Kaut kas nebija pareizi, kaut ko viņš bija aizmirsis pateikt vai izdarīt, un tieši tas grauza visvairāk, ka nevarēja vainai uzlikt pirkstu un teikt: lūk, šeit.

Ilga bija mājās un skatījās televīziju. Virtuvē trauki bija nemazgāti. Grieze sameklēja konservu skārdeni ar cāļa zupu un pārlēja tās saturu katliņā. Kamēr zupa uz pavarda sasila, viņš gāja savā istabā pārģērbties. Ģērbšanās laikā televīzijas raidījumā bija pārtraukums — reklāmu periods. Ilga to izmantoja:

— Kur tu tik vēlu?

— Virsstundas. Tagad daudz darba, — Grieze meloja. Labi, ka viņi bija katrs savā istabā un nebija jāskatās Ilgai sejā. Arī televīzora skaļrunis apēda balss nokrāsas. Ilga, cerams, nemanīja, ka viņš nerunāja patiesību. — Izstrādājām lielu projektu — spēkstacija ziemeļos. Aizdambējums gandrīz jūdzi gaŗš un . . .

— Oh, shut up!

Televīzijas raidījums, tātad, atkal bija sācies. Grieze iekāra uzvalku skapī un, mājas drēbēs pārtērpies, atgriezās virtuvē. Zupa bija uzvārījusies. Šķīvi vienā, maizes gabalu otrā rokā viņš iegāja dzīvojamā istabā un, netālu no durvīm nosēdies, sāka ēst vakariņas un tai pašā laikā skatīties televīzijas raidījumu. Ilga uz vīru pameta īsu skatienu.

— Nešļurpstini! Ēd kā civilizēts radījums! Bez tam, varēji padomāt arī par to, ka tava sieviņa nekā vēl nav ēdusi. Varēji . . .

Viņa teikumu pameta pusceļā, jo raidījumā sākās divu satiriķu dialogs.

— Es jau nezināju, ka tu neesi . . .

— Tev teica: shut up!

Grieze nolika šķīvi un devās atpakaļ virtuvē.

(Turpinājums sekos)

Jaunā audze gatavo „Jaunaudzi"

TORONTO ĢIMNAZISTI IESTUDĒ PAZISTAMA LIETUVIEŠU AUTORA LUGU

Privātdzīvokļos vēl nebija iemirdzējušās Ziemsvētku eglītes, tikai māju ārpusi jau rotāja krāsainu lampu un cita veida rotājumi, kad 13. decembŗa vakarā avīžnieku ceļš veda uz Latviešu namu Toronto, lai apciemotu TLTA sestdienas ģimnaziju, pareizāk sakot — skolas drāmatiskā pulciņa dalībniekus. Ceļa mērķis nebija saistīts ar tuvinājiem svētkiem, arī jau aprastais māju daudzkrāsainais gaismu rotājums vēl nespēja modināt priekšsvētku izjūtu un noskaņu, jo vienaldzīgs kļūst viss, pie kā pierasts. Un ja svētkiem greznojas jau mēnesi iepriekš, ir tikai dabiski ka rotājums jau sen kļuvis vienaldzīgs, iekām paši svētki pienākuši. Tāpat kā pierasts jau pie īpatajām kanadiešu divstāvu koka ģimeņu mājām, kuŗas eiropietim, pirmo reizi tās redzot, liek iedomāties piparkūku mājiņu, kuŗā jaunā ragana ieslodzīja Ansīti un Grietiņu. Bet tā kā gājienam nebija nekā kopīga ar Ziemsvētkiem, tad avīžnieka ceļa pārdomas arī nav svarīgas, šobrīd vērtējamas vairāk kā pēcsvētku impresijas.

Bija devītā vakara stunda. No Latviešu nama, priecīgi klaigādami, izbira ģimnazistu bariņš — kā jau džentlmeņi, vispirms skaļi un bravūrīgi zēni, pēc tam klusākā priekā skrējiena brāzmā pie malas atstumtās meitenes. Priecīgi tomēr bija visi. Un kā arī ne — bija taču aizvadīta pēdējā mācību diena pirms svētkiem, jo nākošajā piektdienā mācību nopietnību skolā aizstās eglītes vakars.

Tomēr ne visi ģimnazisti priecīgi izspurdza no Latviešu nama tumsas klātajās ielās, kuŗās blāzmoja reklāmu un svētku spuldzīšu ugunis. Krietns bariņš skolēnu palika nama augšējā zālē, un tiem nebija cerību pirms vienpadsmitās stundas doties mājup — rāmāk, mierīgāk, pagurušāk. Šie laimīgi nelaimīgie jeb nelaimīgi laimīgie bija skolas drāmatiskā pulciņa dalībnieki, kas palika uz mēģinājumu, lai iestudētu gadskārtējo lugu ģimnazijas Draudzīgā aicinājuma sarīkojumam — vēlās vakara stundās pēc mācībām, kad biedri jau sēž siltās istabās un pētī televīzijas aparātus.

Torontiešiem jau sen zināms, ka ģimnazijas drāmatiskais pulciņš katru gadu sava skolotāja un režisora Hugo Miķelsona vadībā iestudē kādu lugu, kuŗas pirmizrādi sniedz Draudzīgā aicinājuma atceres sarīkojumā janvāŗa beigās. Tā ir skaista tradicija, kas iepriecinā ne vien tautiešus, bet dod ģimnazistiem iespēju darboties latviešu valodā, iegūstot valodas izkopšanā vairāk nekā regulārajās mācību stundās. Šogad izrādei izvēlēta lietuviešu autora Kazas Binkas 5 cēlienu luga „Jaunaudze". Daudziem latviešiem šis darbs jau ir pazīstams, jo Latvijas neatkarības laikā to izrādīja, ja atmiņa neviļ, Rīgas Dailes un Daugavpils, varbūt arī vēl kāds cits provinces teātris. Avīžniekam katrā ziņā šis mēģinājums bija un pirmizrāde būs patīkama atkalredzēšanās ar jau pazīstamiem tēliem, tikai šoreiz citu tēlotāju sniegtiem, profesionāļu vietā stājoties gados pavisam jauniem amatieŗiem. Ak tā, viens no tēlotājiem gan nebūs „īsts' amatieris, arī gados pārāk jauns vairs ne. Autors šai lugā liek darboties 27 personām. TLTA ģimnazijas drāmatiskajā pulciņā tomēr nav tik daudz dalībnieku, tādēļ režisors H. Miķelsons, dažas lomas svītrojot, citas apvienojot un pāris tēlotājiem uzdodot dubultlomas, praktisko „spēlētāju" skaitu samazinājis uz 21. Nesot arī tik daudz pulciņadalībniekiem, režisors pats uzņēmies vecā klases audzinātāja lomu, bet skroderņeistara tēlošanai pieaicinājis skolas absolventu Gunti Siliņu, kas vēl pirms 2 gadiem pats bija šī drāmatiskā pulciņa dalībnieks un piedalījās T. Zeltiņa „Rīgas ģimnazisti" izrādē.

Pēdējos gados par tradiciju arī kļuvis, ka mēģinājuma posma vidū pulciņš aicina viesos preses pārstāvjus, lai tie iepazītos ar sagatavošanas darba ritumu. Tas tad arī bija iemesls, kas avīžnieku 13.decembŗa vakarā aizveda uz mēģinājumu, kuŗš jau bija 11. pēc skaita kopš iestudēšanas sākuma septembrī. Šis, liekas, bija pat sevišķs mēģinājums, jo tajā noskatījās arī lietuviešu laikraksta „Teviškes Žiburiai" līdzstrādnieks K. Kaknevičus. Izrādījās, ka viņš ieradies kā aicināts konsultants, jo pats savā laikā iestudējis šo lugu ar lietuviešu jauniešiem. Tā viņš varēja ne vien izteikt savas domas un pārrunās dalīties pieredzē ar režisoru H. Miķelsonu, bet arī norādīt uz dažām raksturībām, kuŗas latviešu jauniešiem jāzina, lietuviešu jauniešus tēlojot, tāpat pārbaudīt, cik pareizi iestudēta dziesma, kuŗa izrādes laikā atskanēs lietuviešu valodā.

Režisors H. Miķelsons norādīja, ka izrādei par vadmotīvu izraudzījis lugas nobeiguma vārdus: „Aug jaunaudze, aug skaista jauna audze!" Šai mēģinājumā viņš tad nu arī audzināja jauno latviešu audzi tēlot jauno un skaisto lietuviešu audzi. Viņš to to darīja ļoti nopietni, vispirms jaunajiem tēlotājiem norādot, ka viņi ar šīs lugas iestudēšanu uzņēmušies ne vien lielu darbu un pienākumus, bet arī upuŗus, jo tagad domājot par izrādi, uz vienu mēnesi brīvajā laikā jāatsakās no visa. Tas patiešām jādara, jo mēģinājumu posms jau pavirzījies pāri pusei, līdz izrādei atlicis mazāk laika nekā jau ziedots sagatavošanās darbam, bet jaunie tēlotāji joprojām vēl nav iemācījušies tekstu, bet lasa to. Lasa pat ar zināmām grūtībām un grubuļiem. Un ir tikai dabīgi, ka koncentrējoties uz teksta lasīšanu, mazāk domā par pašu tēlojumu. Tā šajā mēģinājumā no skatuviskās spēles vēl pavisam maz varēja redzēt, vienīgi jaust, kāda tā būs. Protams, beigās labi vien būs, uzdevums būs pat teicami paveikts, bet lielāku čaklumu teksta ātrākā apgūšanā tomēr būtu patīkami redzēt. Jācer, ka nākošajā rudenī, jaunas lugas iestudēšanu uzsākot, stāvoklis šai ziņā būs pozitīvi mainījies. Šogad atliek vairs tikai pasteigties nosebotā atgūšanai, sevišķi piespiesties, lai pirmizrāde izdotos. Kaut avīžnieka kritiskais skatiens šoreiz redzēja šo to, kas varēja būt jau labāk, pārliecība tomēr palika nesatricināta, ka pirmizrāde iepriecinās, liekas pat vairāk nekā pērnajā gadā redzētā, kad jaunie tēlotāji pēdējā cēlienā īsti netika galā ar pašas lugas uzbūvē pielaistajiem grumbuļiem un samākslotībām.

Režisora nopietnība darbā visu mēģinājumu vakaru izvērta nopietnu, liekot atskanēt pat bargākam vārdam. Lasītā spēle pamazām vilkās uz priekšu, pēkšņi pārtrūka. Skatuvē neuznāca gaidītais. „Kur ir Indulis?" sauca režisors. „Kur viņš paliek?" Induļa zālē nebija, jo tas tikai avīžnieka domāts vārds, lai nenminētu īsto „vainīgo", bet telpā nebija arī tā puiša, kuŗam jau vajadzēja uz skatuves atrasties... Beidzot iedomātais Indulis bija sameklēts, gandrīz pie rokas atvests, un režisora balss nodārdināja: „Ja katram būs jāziedo kaut vai tikai viena minūte sameklēšanai, tad paies 20 minūšu, kamēr kopā sadabūs visus!... Drusku taču jāpadomā par to, kas mums priekšā!" Teksta lasījums tikpat kā bez spēles turpinājās. Tad atkal — stop: skatuvē nav iznākusi tāpat iedomāta Ārija. Viņu tomēr nenācās meklēt kāpņu telpās, jo izrādījās, ka atrodas pašā mēģinājuma telpā, tikai tā aizpļāpājusies, ka nav ievērojusi savu uznākšanas brīdi... Monotonā lasījumā aizskanēja teksta vieta par vasaru tēva lauku mājās. Kā tā skanēs, kad pirmizrādē to teiks izjusti, mazliet sapņainā — tā, kā mēdz runāt skaistās atmiņās nedaudz aizsapņojies cilvēks?

Atmiņas? Jauniešiem? Jaunā audze daudz nekavējas pagātnē un atmiņās, nedomājot arī daudz par rītdienu, bet dzīvo šodienai. Tādēļ jau jaunības laiku atzīst par skaistāko dzīvē, ko saldsērīgi sāk atcerēties tad, kad vecums jau iesliecas mūža otrā pusē. Tādēļ arī šai mēģinājumā bija vismaz jācenšas piemiegt kritiskā acs un jāsaprot jaunība. Tomēr režisora ādā atrasties gan negribējās, jo viņam jātiek galā ne tikai ar lugas iestudēšanas uzdevumu, bet arī ar bezrūpībā kūsājošo jaunību un jaunatni. Tomēr režisors var būt mierīgs: lai cik padrūmi sākumā izskatās, jaunatne ar doto uzdevumu parasti tiek galā. Ar to galā tiks arī TLTA ģimnazijas drāmatiskais pulciņš, par to avīžniekam, Latviešu namu atstājot, šaubu nebija. Un arī lietuviešu konsultants, izklāstījis savas domas un izanalizējis savus vērojumus, atvadoties optimistiski teica: „Būs laba izrāde." Protams, kā gan citādi? Jo: aug jaunaudze, aug skaista jauna audze!

Atliek vēl tikai atzīmēt, ka lugas „Jaunaudze" pirmizrāde Toronto notiks Draudzīgā aicinājuma sarīkojumā 26. janvārī. Pēc tam paredzētas izrādes Montreālā (1. februārī), Hamiltonā (15. februārī), Londonā (22. februārī) un, paredzams, atkārtojuma izrāde Toronto vēl nenminamā datumā.

Vdg.

TOP GADSKĀRTĒJĀ TORONTO ĢIMNAZISTU IZRĀDE

TLTA sestdienas ģimnazijas drāmatiskais pulciņš režisora H. Miķelsona vadībā šī mācību gada izrādei iestudē lietuviešu autora Kazas Binkas lugu „Jaunaudze". Augšējos uzņēmumos: pa kreisi — psichologu tēlos Pēteris Jansons; vidū — Dainis Mārsons domā, ka ir „kā radīts" skroderzeļļa Juža lomai, tikai jāuzmanās, ka neiedur adatu pirkstā; pa labi — lietuviešu konsultants K. Kaknevičus domā, ka būs laba izrāde; apakšā — tēlotāji mēģina klases ainu.

Foto: J. Liģers

Pašu spēkiem

TORONTO LATVIEŠU TAUTAS AUGSTSKOLAS SESTDIENAS ĢIMNAZIJAS EGLĪTES VAKARS

Savu gadskārtējo slēgto Ziemsvētku eglītes vakaru TLTA sestdienas ģimnazijas saime bija rīkojusi 20. decembrī Latviešu namā, kur pulcējās skolas audzēkņi, absolventi un vecāki, kopskaitā ap 250 apmeklētāju. Šis ir viens no sarīkojumiem, kuŗu patstāvīgi organizē paši ģimnazijas audzēkņi pašpārvaldes vadībā, pārējām klasēm veicot dažādus norādītos uzdevumus.

Šogad rīcības komitejā bija 4. klašu audzēkņi: priekšsēde Jūlija Kurmīte, programmas vadītāja Zane Kapepe, viesu saņēmējs Andris Olemgalis, saimniece Irēne Aizupiete, jautrās programmas sastādītāja Ingrīda Boša, pašapdāvināšanās kārtotājs Ivars Stārasts un telpu dekorēšanas vadītājs Normunds Goba.

Šis bija arī viens no retajiem latviešu sarīkojumiem Toronto, kuŗš sākās precīzi noteiktajā laikā, ko pamanīja vārdos sevišķi izcēla ģimnazijas direktrise V. Slavieša. Kā teicamu velkumu viņa vēl minēja rīcības komitejas izšķiršanos sarīkojuma saviesīgo daļu un azaidu rīkot kopīgā telpā, lai tā ģimnazijas audzēkņi ar saviem vecākiem un skolotājiem justos kā vienota saime. Šogad Ziemsvētku eglītes vakarā atkal atskanēja latviešu tautas dziesmas, dejas un rotaļas, kas pēdējos gados bija it kā aizmirstas un aizstātas ar modernajām dejām un mūziku.

Teicami organizēto un labi izdevušos sarīkojumu ievadīja māc. Ā. Čopa svētbrīdis, pēc kuŗa ģimnazijas direktrise V. Slavieša uzrunā pakavējās pie Ziemsvētku un eglītes gaismas nozīmes, galvenokārt izceļot garīgās vērtības. Ja Draudzīgā aicinājuma sarīkojumā ģimnazijas saime pateicas un priecājas par savu labvēļu atbalstu un devumu, tad Ziemsvētku laikā ģimnazijas saime vēlas jo sevišķi izcelt garīgās vērtības. Pie tādām piederas arī audzēkņu sekmes mācībās. Sodalā sekmīgākie bijuši: 4a. klasē Velta Kupere ar 99%, 4b. klasē Ligita Kalniņa 97,1%, 3. klasē Maija Baruša ar 94,2%, 2a. klasē Māra Konce ar 98,7%, 2b. klasē Guntis Bērziņš ar 98,7%, 1a. klasē Velta Nama ar 88,5%, 1b. klasē Sarma Lubāne ar 97,7%, bet sagatavošanas klasē vienādi sekmīgi ar 98% bijuši Inga Jēkabsone un Mārtiņš Zilvers. Mācību pirmajā pusgadā nevienu stundu nav kavējuši Maija Kupere (4a. kl.), Arnis Gubiņš un Ingrīda Putniņa (abi 3. kl.), Rasma Caune (2a. kl.), Pēteris Celmiņš (2b. kl.), Anita Kalniņa un Sarma Zubāne (abas 1b. kl.), Benita Kalna un Mārtiņš Zilvers (abi sagatavošanas klasē).

Eglītes vakara programmas daļā audzēkņi deklamēja pašsacerētus dzejoļus, nolasīja labākos domrakstus, kā arī uzstājās ar solodziesmām un mūzikāliem priekšnesumiem. Pašapdāvināšanas veidā sagādātās svētku dāvanas sadalīja tradicionālais Ziemsvētku vecītis (E. Pētersons), kas bija mērojis patālu ceļu no Gvelfas.

Ģimnaziju šai mācību gadā gatavojas beigt 28 audzēkņi, kas mācās divās 4. klasēs, bet sagatavošanas klasē šogad ir 10 skolēnu.

R. N.

LONDONA

● Vietējā latviešu ev.-lut. draudze 15. decembrī bija rīkojusi Ziemsvētku eglīti visiem pilsētas un apkārtnes tautiešiem. Sarīkojumu ievadīja māc. J. Prauliņš ar svētbrīdi. Priekšnesumus sniedza latviešu sestdienas skolas audzēkņi, deklamējot gan atsevišķi, gan grupās dzejoļus par Ziemsvētkiem, kā arī uzvedot lugu „Sniega gaidītāji". F. Arnds izrādīja trīs filmas, kuŗas sevišķi interesēja bērnus, jo tās bija „Uz slidotavas" un „Zvēru dārzs". Tad ieradās Ziemsvētku vecītis un apdāvināja skolas audzēkņus un visus bērnus līdz 12 gadu vecumam. Sarīkojumu bija labi apmeklējis. Visus dalībniekus pacienāja draudzes dāmu komiteja savas pr.ces V. Senkēvičas vadībā. Nobeigumā bērni gāja rotaļās gaidu un skautu vadībā.

Pa.

Ģimnaziste Zane Ezera pie eglītes Latviešu namā Toronto.

Foto: J. Liģers

TORONTO ZIŅAS

● DV Toronto nodaļas valde 15. decembŗa sēdē piešķīra 20 dol. lugas financēšanai par Baltijas valstu jautājumiem, kuŗu baltiešu pasūtinājumā raksta kanadiešu autors Džons Hovards, bet Sv. Jāņa draudzei 25 dol. pie baznīcas ceļamā pieminekļa izdevumu segšanai. Vanadžu kopa savukārt piešķīrusi 200 dol. Divreizdivi nometnes apmeklēšanai 4 jauniešiem — Dainai Āpšei, Rudītei Gulbei, Valdemāram Innusam un Vilnim Lucam.

● Ziemeļjorkas nedēļas laikraksta „Enterprise" gadskārtējā stāstu un dzejoļu sacensībā Daina Brumele 10 — 13 gadu veco grupā par dzejoli „The Fog" (Migla) izpelnījusies pirmo godalgu, saņemot balvā grāmatas.

● Ziemsvētku kauju atceres pie Kritušo karavīru pieminekļa Saulainē notiks 4. janvārī plkst. 6 vakarā. Pēc tam saviesīgs vakars Saulaines telpās.

● Kanadas latviešu 5. dziesmu svētku rīcības komitejas sēdē 10. decembrī pr-ža Ž. Šmita vadībā nolēma, ka koristiem brīvkartes vietā izmaksās svētku balles ieejas kartes vērtību naudā. Koriem izsūtīts apkārtraksts ar informāciju par svētku programmas dziesmām, nozīmēm, vadoni, bezmaksas maltītēm u. t. t. Atkarā no braukšanas attāluma un dalībnieku skaita koŗi no svētku atlikuma saņems lielāku vai mazāku izdevumu atlīdzību. Paredzēto dziesmu notis jau nodotas iespiešanai. Attieksmē uz iecerētajām izstādēm rīcības komiteja apspriedīsies ar mākslinieku vienību Latvis un Kanadas latviešu daiļamatnieku savienību, bet ar Toronto latviešu filatelistu klubu par eventuālu pastmarku skati.

● DV teātŗa Kanadā iekārtotās studijas otrs darba posms šoreiz ilga tikai trīs dienas— no 26. — 28. novembrim — un risinājās režisora Dr. A. Straumaņa vadībā, pulcinot ap 30 dalībnieku. To vidū bez jaunās paaudzes pārstāvjiem bija arī jauni interesenti, kas studijas darba pirmajā posmā nebija piedalījušies. Darba trešais posms paredzēts laikā no 24. janvāŗa līdz 2. februārim, kad Dr. A. Straumaņa vadībā iestudēs trešo viencēlienu. Divi jau iestudēti kursu pirmajā posmā.

● Pēc smadzeņu triekas un ilgākas paralizes 18. decembrī Providensas slimnīcā mirusi 79 gadus vecā Karlīne Zone. Pēdējā gaitā uz Jorkas kapsētas latviešu nodalījumu viņu 21. decembrī izvadīja māc. Ā. Čops. Par aizgājēju sēro dēls Arnolds un meita Ilga Leimane ar ģimenēm.

● Latviešu studentu kopas eglītes sarīkojums — jauno studentu iepazīšanās vakars notika 20. decembrī studentu kopmītnē, kur pulcējās ap 60 apmeklētāju. Priekšnesumu daļā mūzicēja Ansis Semenovs, Auseklis Pērkons, Andris Rubenis, Māris Pone, Egils Fogels un citi.

● TLB sestdienas skolas Ziemsvētku eglītes sarīkojums notiks 5. janvārī plkst. 3 pēcpusdienā Kolumba zālē (582 Sherbourne St.). Paredzēts svētbrīdis, audzēkņu priekšnesumi, skolēnu apdāvināšana, tautas dejas un rotaļas.

● Janvārī sevišķi rosīgu darbu paredzējis Toronto latviešu mednieku un makšķernieku klubs. 2. janvārī plkst. 8 vakarā DV namā notiks kārtējā biedru sanāksme ar kultūrfilmas izrādi. 12. janvārī paredzētas žibulēšanas sacensības, par kuŗām interesenti aicināti sazināties ar sekcijas vadītāju J. Veckeru (tālr. 259—9070). 18. janvārī plkst. 8 vakarā Latviešu namā notiks gadskārtējā „Zaķu balle", bet kluba biedru gada sapulce 26. janvārī plkst. 10 rītā Latviešu namā. Kluba biedri var pieteikties arī Ontario provinces šaušanas sacensībām, kuŗas notiks 5. janvārī Hamiltonā; tuvāka informācija pie sporta daļas vadītāja K. Šverna (tālr. 463—2912). Viņam pieteicami arī visi lielmedījumi pēc iespējas tuvākā laikā, ja tas vēl nav darīts. Kluba gadskārtējais Ziemsvētku eglītes vakars notiek 28. decembrī plkst. 7 vakarā DV namā.

● DV Toronto nodaļas biedru gada sapulce paredzēta 16. februārī plkst. 12 dienā DV namā. Nodaļas valdes un DV nama pārvaldes kopīgais sarīkojums nama pirmā gada izmantošanas atzīmēšanai notiks 18. janvārī, bet nodaļas gadskārtēji rīkotais karnevāls paredzēts 8. februārī. Vēl nedaudz brīvu vietu ir Jaungada sagaidīšanas sarīkojumam, kas DV namā 31. decembrī sāksies plkst. 8 vakarā. Tuvāka informācija un pieteikšanās pie M. Dumpes (tālr. 889—3885).

● Ap 400 apmeklētāju bija ieradušies Valmera ielas baznīcā, kur 22. decembrī notika baptistu draudzes gadskārtējais koncerts Ziemsvētku ieskaņai. Īsu meditāciju par Ziemsvētkiem teica māc. R. Ekšteins, bet koncertā piedalījās draudzes koris diriģenta A. Purva vadībā, stīgu kvartets, soprāns Maiga Dežardēna, baritons Pēteris Geistauts un ērģelniece Anita Rundāne. Plašākais darbs bija V. Viljamsa kantāte „Pirmie Ziemsvētki" ar koŗa un solistu piedalīšanos. Pēc koncerta baznīcas sarīkojumu telpās notika koristu un viesu draudzības vakars. Draudzes Ziemsvētku dievkalpojums notiks 29. decembrī plkst. 4 pēcpusdienā Valmera ielas baznīcā. Pēc dievkalpojuma sarīkojumu telpās paredzēta svētdienas skolas eglīte ar priekšnesumiem un bērnu apdāvināšana. Vecgada vakarā, 31. decembrī, plkst. 8 vakarā Valmera ielas baznīcā paredzēts māc. R. Ekšteina vadīts svētbrīdis.

● DV Toronto nodaļas vanadžu kopas kārtējā sanāksme 5. janvārī plkst. 4 pēcpusdienā DV namā būs veltīta Ziemsvētku izskaņai un jaunā gada darbības ievadīšanai. Visas interesentes aicinātas piedalīties, neatkarīgi no piederības vanadžu kopai.

● Latvisko tradiciju kopēji Burtnieki Saulgriežu daudzinājumu rīko 29. decembrī plkst. 3 pēcpusdienā Latviešu namā.

● Dainas koŗa eglītes vakarā 21. decembrī Latviešu namā piedalījās ap 65 koristu ar piederīgajiem. Sarīkojuma organizēšanai īpašā rīcības komitejā bija izraudzīti Emma Dzeguze, Gundega Upīte, Herta Višņevska un Edgars Skujevskis. Jautro programmas daļu vadīja E. Dzeguze, apsveicot arī visus sarīkojuma dalībniekus un koŗa diriģentei Almai Skudrai-Kārkliņai pasniedzot Ziemsvētku velti. Apsveikuma vārdus vēl teica bijušais diriģents Jānis Pālens un koŗa „krustmāte" Biruta Senkēviča. Par 15 gadu piedalīšanos korī zelta nozīmi saņēma Zenta Rācene, bet 10-gadnieku vārdus piestiprināja koŗa karoga kātam, katram pasniedzot rozes ziedu. Tādus saņēma Gaida Āpše, Arvīds Āpše, Rasma Pērkone, Valija Skuja, Gunta Stiebriņa, Alberts Siliņš un Skaidrīte Tērauda. Priekšnesumu daļā jautrā duetā dziedāja Rasma un Auseklis Pērkons, trio — Dzintra Pērkone, Vizma Maksiņa un Ruta Ezerkalne, bet vīriešu „mūzikālajā ansamblī" Alberts Butāns, Auseklis Pērkons, Rūdolfs Ceinovskis un Valdemārs Kārkliņš.

ANDREJSONS
APDROŠINA
463-7313

No mūsu preses s

ELGA RODZE—ĶISELE DEVUSIES UZ
JĀŅA MEDIŅA DARBUS NEVAR KATRS
LATVIEŠU UN LIETUVIEŠU RAKSTNIEKU
LATVIJAS VALSTS PROKLAMĒ
GODINĀŠANA ● PIEMĒRS — BALTIEŠU
JAUTĀJUMS ZVIEDRIJAS ĀRLIETU M

Ansis Sirmais savās kārtējās „Nedēļas piezīmēs", ziņojot par DV organizācijas centrālās valdes izraudzītās pārstāves E. Rodzes—Ķīseles izbraukšanu uz Saigonu, „Austrālijas Latvieša" 20. decembŗa numurā raksta:

Politiskā darbiniece Elga Rodze—Ķīsele 13. decembrī plkst. 12 no Sidnejas aizlidoja uz Saigonu, Vietnamā, lai tur kā brīvās pasaules latviešu pārstāve Austrālijas oficiālajā delegācijā piedalītos Āzijas pretkomūnistisko nāciju līgas konferencē. Uz Saigonu lidojot, viņa pāris dienu uzturējās arī Singapūrā. Saigonā neviens cilvēks šodien nevar justies īsti drošs. Tāpēc E. Rodze—Ķīsele nesen sarunā ar DV Sidnejas nodaļas vanadžu priekšnieci Skaidrīti Zaķi iemīnējās, ka, varbūt, no Saigonas misijas nemaz neizdosies atgriezties. S. Zaķe tad izbrīnā iepleta acis un izsaucās: „Bet tev ir retūrbiļete — viņi taču nevar tevi paturēt!"

E. Rodze—Ķīsele saka: „Pēc S. Zaķes minētajiem vārdiem drūmās domas izrādījās aizdzītas un smiekli bija vareni."

★

Dziedonis un komponists Longīns Apkalns Vācijas „Latvijas" 24. decembŗa numurā sniedz šādu interesantu paskaidrojumu:

Jāņa Mediņa piemiņas komiteja starp citu ziņojusi par komponista skaņdarbu popularizēšanu, izsūtot tos bibliotēkām, pētniecības institūtiem u. c. Kāds svarīgs apstāklis, kas visai nelabvēlīgi ietekmēs komitejas pasākumu, no minētā ziņojuma (bija publicēts arī „Latvijā Amerikā", — red.) neizriet. Jāņa Mediņa skaņdarbus nevar ieskaņot skaņu platēs. Pareizāk: skaņu plates ar Jāņa Mediņa darbiem drīkst laist klajā tikai viena firma — Latvian Music (Zviedrijā, — red.).

Uz šo šķērsli nācās atdurties, kārtojot materiālus gaidāmajai skaņu platei, kas fragmentāri dokumentēs Eiropas latviešu 2. dziesmu svētku Hanoverā apvienotā koŗa koncertu. Kad radās nodoms platē uzņemt J. Mediņa komponēto himnu „Tev mūžam dzīvot, Latvija", ar kuŗu Hanoveras koncerts beidzās, tika lūgta attiecīga atļauja Mediņa kundzei, apsolot autora honorāru. V. Mediņa kundze atļauju tomēr nedeva, atsaucoties uz kādu līgumu, ko nelaiķis komponists noslēdzis ar apgādu Latvian Music. Tai pašā laikā apgāda Latvian Music vadītājs informēja dziesmu svētku rīcības komitejas pārstāvi Zviedrijā, ka „Tev mūžam dzīvot, Latvija" ieskaņošanai atkristu visi šķēršļi, ja nodomātās skaņu plates pārdošanu nodotu firmai Latvian Music.

Paredzams, ka šī situācija radīs nākotnē vēl daudzus sarežģījumus. Visai jāšaubās, vai ārzemju māksliniekiem, kas iestudēs J. Mediņa skaņdarbus un gribēs tos ieskaņot skaņu platēs, būs pieņemama ierindošana Latvian Music katalogā. Nezinot nekā par augšminētā neparastā līguma pastāvēšanu, viņi nonāks Latvian Music atkarībā vai pat konfliktā ar to. Tas nelabvēlīgi ietekmēs J. Mediņa skaņdarbu popularitāti un nebūt nevairos simpatijas pret latviešu mūziku vispār.

★

Vācijas „Latvijas" tai pašā numurā lasāma šāda ziņa:

Trimdas PEN klubs Londonā 30. novembrī Lietuviešu namā bija rīkojis latviešu un lietuviešu autoru darbu vakaru. Vakaru atklāja Trimdas PEN kluba Anglijas nodaļas priekšsēdis J. Jostens, norādīdams, ka, tikai iepazīstoties tuvāk vienai ar otru, tautām ir iespējama ciešāka sadarbība. Tādēļ apsveicams latviešu un lietuviešu autoru vakars, kas abu šo tautu literāros darbus, gan tulkojumos, atklās arī citu tautu klausītājiem.

Par latviešu un lietuviešu savstarpējo ietekmi valodā un literātūrā runāja T. Lazdiņa, sniegdama ieskatu abu valodu līdzībās un atšķirībās, kā arī pārskatu par lietuviešu mītoloģijas un vēstures tematiem latviešu rakstnieku darbos.

Sekoja latviešu un lietuviešu

dzejas un proza
mi angļu valodā
ja Spodra Zvaig
poļu aktieris U
šu dzejoļu autor
gars, Velta Snik
lītis un Zinaida
zu pārstāvēja
tēlojums no „
Lietuviešu dzejn
ki bija tāpat p
vecāku laiku, g
autoru darbiem.

„Londonas Av
bŗa numurā las
rušo Latvijas v
ju godināšanu Z
Stokholmā ir
ja, lielos notik
ierasties ar zied
godināt Latvijas
ķavīrus un kult
Tā kultūras da
sa, laikā ievēr
jums notika uz
holmas kapsēt
aizgājušos kū
kus, kuŗu skaits
Tagad Latvijas
svinībās trīs 18.
mitejas locekļi
Freimanis un J.
ka ziedus pie
tas padomes dib
vembŗa sēdes da
Heselbijas kap
ra un Pauls Ka
kapos sagaidīja
niņš ar dzīvesb
teica piemiņas
K. un P. Kalniņu
gos apstākļos p
strādniecību ne
idejai un tā atb
nieku ietekmes.
Meža kapos p
kapa J. Ritums
šo kā nesavtīgu
nītāju pārstāvi
Latvijas idejas
Adolfa Freder
das Leģiona vi
un O. Lapas p
izdošanas laikā
vību, tā protest
migo rīcību un
okupāciju. I. F
atgādināja, ka
vēl nav beigusi
šu virsnieki sim

Abas sekojoš
ziņas sniedz
savā Ziemsvētku
Zviedrijas rad
bŗa preses kon
ti iztaujāja eks
direktoru Jona
(Nordenson), la
lēmu par tirdz
dām diktātūras
dījumā gan, p
domājot par f
tūrām vai a
miem Rietum
neierobežotus
karus, direkt
raidījuma bei
pārsteidza ar v
liku: „Zviedrija
tās rīcību bieži
ciskas aplēses,
piemēram, sak
(kaŗavīru) izdo
Nav mums z
mēts ir ekspor
rektors par a
pēc kaŗa Zvied
baltiešu kaŗavī
zīmīgi, ka kāds
ciskās dzīves
vis apstiprina t
li, kas valdības
gadā vērtē kā
direktora Nūrd
ir arī noraidīt
kvista apgalvoj
tā „Leģionāri",
nieciskū apsvē
esot bijis.

Zviedrijas
cembŗa sēdē
deputāts Nils
zās pie sav
ārlietu ministr
du jautājumu:
atzinusi Pad. s
valstu okupāci
tiskajām tiesīb
vienības 1932.
da nācija patu
ti arī tad, kad
siem šiem gad
rietumu lielajā
nav atzinusi B
vienošanu Pad
Zviedrija okup

…TO ZIŅAS

Andris Rubenis, Māris Pone, Egils Fogels un citi.

● TLB sestdienas skolas Ziemsvētku eglītes sarīkojums notiks 5. janvārī plkst. 3 pēcpusdienā Kolumba zālē (582 Sherbourne St.). Paredzēts svētbrīdis, audzēkņu priekšnesumi, skolēnu apdāvināšana, tautas dejas un rotaļas.

● Janvārī sevišķi rosīgu darbu paredzējis Toronto latviešu mednieku un makšķernieku klubs. 2. janvārī plkst. 8 vakarā DV namā notiks kārtējā biedru sanāksme ar kultūrfilmas izrādi. 12. janvārī paredzētas žibulēšanas sacensības, par kuŗām interesenti aicināti sazināties ar sekcijas vadītāju J. Veckeru (tālr. 259—9070). 18. janvārī plkst. 8 vakarā Latviešu namā notiks gadskārtējā „Zaķu balle", bet kluba biedru gada sapulce 26. janvārī plkst. 10 rītā Latviešu namā. Kluba biedri var pieteikties arī Ontario provinces šaušanas sacensībām, kuŗas notiks 5. janvārī Hamiltonā; tuvāka informācija pie sporta daļas vadītāja K. Šverna (tālr. 463—2912). Viņam pieteicami arī visi lielmedījumi pēc iespējas tuvākā laikā, ja tas vēl nav darīts. Kluba gadskārtējais Ziemsvētku eglītes vakars notiek 28. decembrī plkst. 7 vakarā DV namā.

● DV Toronto nodaļas biedru gada sapulce paredzēta 16. februārī plkst. 12 dienā DV namā. Nodaļas valdes un DV nama pārvaldes kopīgais sarīkojums nama pirmā gada izmantošanas atzīmēšanai notiks 18. janvārī, bet nodaļas gadskārtēji rīkotais karnevāls paredzēts 8. februārī Vēl nedaudz brīvu vietu ir Jaungada sagaidīšanas sarīkojumam, kas DV namā 31. decembrī sāksies plkst. 8 vakarā. Tuvāka informācija un pieteikšanās pie M. Dumpes (tālr. 889—3885).

● Ap 400 apmeklētāju bija ieradušies Valmera ielas baznīcā, kur 22. decembrī notika baptistu draudzes gadskārtējais koncerts Ziemsvētku ieskaņai. Īsu meditāciju par Ziemsvētkiem teica māc. R. Ekšteins, bet koncertā piedalījās draudzes koris diriģenta A. Purva vadībā, stīgu kvartets, soprāns Maiga Dežardēna, baritons Pēteris Geistauts un ērģelniece Anita Rundāne. Plašākais darbs bija V. Viljamsa kantāte „Pirmie Ziemsvētki" ar koŗa un solistu piedalīšanos. Pēc koncera baznīcas sarīkojumu telpās notika koristu un viesu draudzības vakars. Draudzes Ziemsvētku dievkalpojums notiks 29. decembrī plkst. 4 pēcpusdienā Valmera ielas baznīcā. Pēc dievkalpojuma sarīkojumu telpās paredzēta svētdienas skolas eglīte ar priekšnesumiem un bērnu apdāvināšana. Vecgada vakarā, 31. decembrī, plkst. 8 vakarā Valmera ielas baznīcā paredzēts māc. R. Ekšteina vadīts svētbrīdis.

● DV Toronto nodaļas vanadžu kopas kārtējā sanāksme 5. janvārī plkst. 4 pēcpusdienā DV namā būs veltīta Ziemsvētku izskaņai un jaunā gada darbības ievadīšanai. Visas interesentes aicinātas piedalīties, neatkarīgi no piederības vanadžu kopai.

● Latvisko tradiciju kopēji Burtnieki Saulgriežu daudzinājumu rīko 29. decembrī plkst. 3 pēcpusdienā Latviešu namā.

● Dainas koŗa eglītes vakarā 21. decembrī Latviešu namā piedalījās ap 65 koristu ar piederīgajiem. Sarīkojuma organizēšanai īpašā rīcības komitejā bija izraudzīti Emma Dzeguze, Gundega Upīte, Herta Višņevska un Edgars Skujevskis. Jautro programmas daļu vadīja E. Dzeguze, apsveicot arī visus sarīkojuma dalībniekus un koŗa diriģentei Almai Skudrai-Kārkliņai pasniedzot Ziemsvētku velti. Apsveikuma vārdus vēl teica bijušais diriģents Jānis Pālens un koŗa „krustmāte" Biruta Senkēviča. Par 15 gadu piedalīšanos korī zelta nozīmi saņēma Zenta Rācene, bet 10-gadnieku vārdus piestiprināja koŗa karoga kātam, katram pasniedzot rozes ziedu. Tādus saņēma Gaida Āpše, Arvīds Āpše, Rasma Pērkone, Valija Skuja, Gunta Stiebriņa, Alberts Siliņš un Skaidrīte Tērauda. Priekšnesumu daļā jautrā duetā dziedāja Rasma un Auseklis Pērkons, trio — Dzintra Pērkone, Vizma Maksiņa un Ruta Ezerkalne, bet vīriešu „mūzikālajā ansamblī" Alberts Butāns, Auseklis Pērkons, Rūdolfs Ceinovskis un Valdemārs Kārkliņš.

ANDREJSONS
APDROŠINA
463-7313

No mūsu preses slejām

ELGA RODZE—ĶISELE DEVUSIES UZ SAIGONU ● JĀŅA MEDIŅA DARBUS NEVAR KATRS IESKAŅOT ● LATVIEŠU UN LIETUVIEŠU RAKSTNIEKU VAKARS ● LATVIJAS VALSTS PROKLAMĒTĀJU GODINĀŠANA ● PIEMĒRS — BALTIEŠU IZDOŠANA ● JAUTĀJUMS ZVIEDRIJAS ĀRLIETU MNISTRAM

Ansis Sirmais savās kārtējās „Nedēļas piezīmēs", ziņojot par DV organizācijas centrālās valdes izraudzītās pārstāves E. Rodzes—Ķīseles izbraukšanu uz Saigonu, „Austrālijas Latvieša" 20. decembra numurā raksta:

Politiskā darbiniece Elga Rodze—Ķīsele 13. decembrī plkst. 12 no Sidnejas aizlidoja uz Saigonu, Vietnamā, lai tur kā brīvās pasaules latviešu pārstāve Austrālijas oficiālajā delegācijā piedalītos Āzijas pretkomūnistisko nāciju līgas konferencē. Uz Saigonu lidojot, viņa pāris dienu uzturējās arī Singapūrā. Saigonā neviens cilvēks šodien nevar justies īsti drošs. Tāpēc E. Rodze—Ķīsele nesen sarunā ar DV Sidnejas nodaļas vanadžu priekšnieci Skaidrīti Zaķi ieminējās, ka, varbūt, no Saigonas misijas nemaz neizdosies atgriezties. S. Zaķe tad izbrīnā iepleta acis un izsaucās: „Bet tev ir retūrbiļete — viņi taču nevar tevi paturēt!"

E. Rodze—Ķīsele saka: „Pēc S. Zaķes minētajiem vārdiem drūmās domas izrādījās aizdzītas un smiekli bija vareni."

★

Dziedonis un komponists Longīns Apkalns Vācijas „Latvijas" 24. decembra numurā sniedz šādu interesantu paskaidrojumu:

Jāņa Mediņa piemiņas komiteja starp citu ziņojusi par komponista skaņdarbu popularizēšanu, izsūtot tos bibliotēkām, pētniecības institūtiem u. c. Kāds svarīgs apstāklis, kas visai nelabvēlīgi ietekmēs komitejas pasākumu, no minētā ziņojuma (bija publicēts arī „Latvijā Amerikā", — red.) neizriet. Jāņa Mediņa skaņdarbus nevar ieskaņot skaņu platēs. Pareizāk: skaņu plates ar Jāņa Mediņa darbiem drīkst laist klajā tikai viena firma — Latvian Music (Zviedrijā, — red.).

Uz šo šķērsli nācās atdurties, kārtojot materiālus gaidāmajai skaņu platei, kas fragmentāri dokumentēs Eiropas latviešu 2. dziesmu svētku Hanoverā apvienotā koŗa koncertu. Kad radās nodoms platē uzņemt J. Mediņa komponēto himnu „Tev mūžam dzīvot, Latvija", ar kuŗu Hanoveras koncerts beidzās, tika lūgta atļauja Mediņa kundzei, apsolot autora honorāru. V. Mediņa kundze atļauju tomēr nedeva, atsaucoties uz kādu līgumu, ko miris komponists noslēdzis ar apgādu Latvian Music. Tai pašā laikā apgāda Latvian Music vadītājs informējis dziesmu svētku rīcības komitejas pārstāvi Zviedrijā, ka „Tev mūžam dzīvot, Latvija" ieskaņošanai atkristu visi šķēršļi, ja nodomātās skaņu plates pārdošanu nodotu firmai Latvian Music.

Paredzams, ka šī situācija radīs nākotnē vēl daudzus sarežģījumus. Visai jāšaubās, vai ārzemju mākslinieki, kas iestudēs J. Mediņa skaņdarbus un gribēs tos ieskaņot skaņu platēs, būs piepemama ierindošana Latvian Music katalogā. Nezinot nekā par augšminētā neparastā līguma pastāvēšanu, viņi nonāks Latvian Music atkarībā vai pat konfliktā ar to. Tas nelabvēlīgi ietekmēs J. Mediņa skaņdarbu popularitāti un nebūt nevairos simpatijas pret latviešu mūziku vispār.

★

Vācijas „Latvijas" tai pašā numurā lasāma šāda ziņa:

Trimdas PEN klubs Londonā 30. novembrī Lietuviešu namā bija rīkojis latviešu un lietuviešu autoru darbu vakaru. Vakaru atklāja Trimdas PEN kluba Anglijas nodaļas priekšsēdis J. Jostens, norādīdams, ka, tikai iepazīstoties tuvāk vienai ar otru, tautām ir iespējama ciešāka sadarbība. Tādēļ apsveicams latviešu un lietuviešu autoru vakars, kas abu šo tautu literāros darbus, gan tulkojumos, atklās arī citu tautu klausītājiem.

Par latviešu un lietuviešu savstarpējo ietekmi valodā un literātūrā runāja T. Lazdiņa, sniegdama ieskatu abu valodu līdzībās un atšķirībās, kā arī pārskatu par lietuviešu mītoloģijas un vēstures tematiem latviešu rakstnieku darbos.

Sekoja latviešu un lietuviešu dzejas un prozas darbu tulkojumi angļu valodā, kuŗus tad lasīja Spodra Zvaigzne—Parkere un poļu aktieris Urbanovičs. Latviešu dzejoļu autori bija Pēteris Aigars, Velta Sniķere, Andrejs Eglītis un Zinaida Lazda, bet prozu pārstāvēja J. Jaunsudrabiņa tēlojums no „Baltās grāmatas". Lietuviešu dzejnieki un rakstnieki bija tāpat pārstāvēti gan ar vecāku laiku, gan arī tagadējo autoru darbiem.

★

„Londonas Avīzes" 20. decembra numurā lasāma ziņa par mirušo Latvijas valsts proklamētāju godināšanu Zviedrijā:

Stokholmā ir iekopta tradicija, lielos notikumus pieminot, ierasties ar ziediem kapsētās un godināt Latvijas valstsvīrus, karavīrus un kultūras darbiniekus. Tā kultūras darbinieku kongresa laikā ievērojams svētceļojums notika uz daudzām Stokholmas kapsētām, apmeklējot aizgājušos kultūras darbiniekus, kuŗu skaits ir prāvs.

Tagad Latvijas valsts 50 gadu svinībās trīs 18. novembra komitejas locekļi — A. Padēls, I. Freimanis un J. Ritums — nolika ziedus pie vēsturiskās Tautas padomes dibināšanas 17. novembra sēdes dalībnieku kapiem.

Heselbijas kapos atdusas Klāra un Pauls Kalniņi. Delegāciju kapos sagaidīja Dr. Bruno Kalniņš ar dzīvesbiedri. A. Padēls teica piemiņas vārdus, aprādot K. un P. Kalniņu nopelnus, smagos apstākļos pievēršot latviešu strādniecību neatkarīgās valsts idejai un tā atbrīvojot no lielinieku ietekmes.

Meža kapos pie J. Vārsberga kapa J. Ritums cildināja mirušo kā nesavtīgu zemniecības cīnītāju pārstāvi un nešaubīgu Latvijas idejas nesēju.

Adolfa Frederika kapos atrodas Leģiona virsnieku J. Vabuļa un O. Lapas pelnu urnas. Viņi izdošanas laikā izdarīja pašnāvību, tā protestējot pret nelikumīgo rīcību un mūsu tēvzemes okupāciju. I. Freimanis uzrunā atgādināja, ka cīņa par Latviju vēl nav beigusies un šie latviešu virsnieki simbolizē šo cīņu.

★

Abas sekojošās interesantās ziņas sniedz Vācijas „Latvija" savā Ziemsvētku numurā:

Zviedrijas radiofona 7. decembra preses konferencē žurnālisti iztaujāja eksporta savienības direktoru Jonasu Nūrdensonu (Nordenson), lai diskutētu problēmu par tirdzniecību ar dažādām diktatūras valstīm, šai gadījumā gan, protams, visvairāk domājot par fašistiskām diktatūrām vai autoritāriem režīmiem Rietumos. Aizstāvēdams neierobežotus tirdzniecības sakarus, direktors Nūrdensons raidījuma beigās klausītājus pārsteidza ar vērā liekamu replīku: „Zviedrijas ārpolitiku un tirdzniecību bieži nosaka saimnieciskas aplēses, kā to atceramies, piemēram, sakarā ar baltiešu (karavīru) izdošanu."

Nav mums zināms, cik informēts ir eksporta savienības direktors par apstākļiem, kādos pēc kara Zviedrija izšķīrās par baltiešu karavīru izdošanu, bet zīmīgi, ka kāds zviedru saimnieciskās dzīves augstāks pārstāvis apstiprina to aprindu viedokli, kas valdības rīcību 1945./46. gadā vērtē kā kauna traipu. Ar direktora Nūrdensona vārdiem ir arī noraidīts rakstnieka Enkvista apgalvojums viņa grāmatā „Leģionāri", ka nekādu tirdzniecisku apsvērumu toreiz neesot bijis.

★

Zviedrijas riksdaga 3. decembra sēdē centra partijas deputāts Nilss Nilsons griezās pie sava vārda brāļa ārlietu ministra Nilsona ar šādu jautājumu: „Vai Zviedrija ir atzinusi Pad. savienības Baltijas valstu okupāciju? Pēc starptautiskajām tiesībām un Tautu savienības 1932. gada lēmuma, kāda nācija patur savu suverēnitāti arī tad, kad tā okupēta. Pa visiem šiem gadiem neviena no rietumu lielajām demokratijām nav atzinusi Baltijas valstu pievienošanu Pad. savienībai. Ja Zviedrija okupāciju ir atzinusi, es vēlos zināt šīs rīcības iemeslu un to, vai riksdagam ir bijis iespējams šai jautājumā ieņemt savu stāvokli."

Kā tas parasts, ārlietu ministra atbilde uz deputāta Nilsona jautājumu arī šoreiz gaidāma tikai pēc laika. Piebilstams, ka ir dzirdētas valodas par juridisku neskaidrību Zviedrijas nostājā. Proti, it kā neesot neviena dokumenta, ar ko tā 1940. gadā būtu oficiāli deklarējusi Baltijas valstu inkorporācijas atzīšanu. Ja par tādu varot runāt, tad, formāli ņemot, tikai de facto, nevis de jure.

Nākošā dienā riksdags noraidīja iesniegumu, ko bija parakstījusi deputātu grupa no visām piecām partijām, par Zviedrijas tirdzniecības kameras nodibināšanu Austrumvācijā, kas nozīmētu krietnu soli virzienā uz Austrumvācijas diplomātisku atzīšanu. Šis iesniegums bija radies jau pavasarī, un nu, kad par to debatēja, vairāki savu parakstu atsauca, norādot, ka, kaut Austrumvācija vēl pagājušā vasarā pieņēmusi rezolūciju par neiejaukšanos citu valstu iekšējās lietās, pēc tam tā piedalījusies Čechoslovakijas okupācijā. Šāda rīcība jāvērtē kā izaicinājums Zviedrijai, uz ko jāatbild ar izvairīšanos no attieksmju paplašināšanas ar Austrumvāciju. Tā kā iesniegums tika noraidīts bez balsošanas, tad ar to tika demonstrēta Zviedrijas riksdaga vienprātība Čechoslovakijas okupācijas nosodīšanā.

Latviešu filmu producents Leo G. Ozols pārbauda kameras iestādījumu pirms filmēšanas Ohio pavalsts United Appeal aklo bērnu vasaras nometnē. Neredzīgie bērni šai ainā ar taustes palīdzību iepazīstas ar zaķi. Šo filmu, kas apvienības United Appeal darbam ienesa gandrīz 17 milj. dolaru, Klīvlendā godalgoja. Foto: R. Pīčke

Latviešu filmproducenta panākumi

LEO OZOLA FILMAS KANADAS UN ASV TELEVĪZIJĀ ● ANŠLAVA EGLĪŠA ROMĀNA PĀRFILMĒJUMS „NOLIKTS UZ LEDUS", BET DOMĀTS PAR DAŽĀM FILMĀM LATVIEŠU VALODĀ

Pēdējā gada laikā Kanadas un ASV televīzijas raidījumos bijušas redzamas vairākas latviešu filmu producenta Leo G. Ozoloa izgatavotas filmas un programmas, bet jo sevišķu ievērību izpelnījušās divas — viena Kanadā, otra ASV.

Televīzijas stacijas visā pasaulē cenšas sniegt saviem skatītājiem labu programmu par iespējami zemāko pašizmaksu, taču dažreiz — galvenokārt prestiža uzturēšanai — sagatavo t. s. speciālās programmas, kuŗām līdzekļu netaupa. Tā arī Kanadas CBC raidītājs šāgada nobeigumam vēlējās vienu šādu „speciālo programmu" krāsās sava raidījuma „Public Eye" ietvaros. Šīs programmas produkciju uzticēja Leo Ozolam, kurš tad pavadīja gandrīz trīs mēnešus Dienvidamerikā, uzņemdams filmu par Venecuēlu. Šo latviešu producenta darbu viss CBC televīzijas tīkls sniedza skatītājiem 11. decembrī. Ļoti labās atsauksmes par raidījumu ļauj pieņemt, ka to šai ziemā vēl atkārtos. Piebilstams, ka šīs Leo Ozola sagatavotās programmas studijas uzņēmumiem dekorācijas bija gatavojis otrs latvietis — gleznotājs E. Krūmiņš, kuŗš pastāvīgi nodarbināts CBC raidītājā.

ASV daudz izrādīta televīzijā un arī kinoteātros Leo Ozola palīdzības un labdarības organizāciju apvienības United Appeal uzdevumā sagatavota filma, kuŗas panākumi bijuši tik lieli un kvalitāte tik augsta, ka producentam personīgu vēstuli atrakstījis United Appeal prezidents, pateicoties par šo filmu un izsakot pārliecību, ka apvienības līdzekļu vākšanas akcijas labās sekmes pamatojamas galvenokārt ar šo filmu. Tikai Klīvlendā un tās tuvākajā apkaimē vien savākti gandrīz 17 milj. dolaru.

Par nule Kanadā izrādīto Venecuēlā uzņemto filmu Leo Ozols izteicās: „Tās sagatavošana bija visai sarežģīta un reizēm pat bīstama. Uzturoties Dienvidamerikā gandrīz trīs mēnešus, uzņēmu trīs filmas — vienu kā t. s. speciālo programmu Kanadas CBC televīzijas raidītājam, otru Apvienotajām nācijām, bet trešo Venecuēlas valdībai. Sevišķi pēdējās uzņemšana izvērtās visai dēkaina: nācās tikties pat ar Fidela Kastro iefiltrētajiem sarkanajiem partizāniem."

Uz jautājumu par turpmākajām iecerēm Leo Ozols paskaidroja, ka viņa rīcībā vēl atlicis daudz safilmēta materiāla, kuŗš nav izmantots CBC programmā: „Nopietni domāju par iespēju izgatavot vēl vienu vai divas pilna garuma filmas par Venecuēlu, dimantu meklētājiem, pasaules augstāko ūdenskritumu, Velna kalnu un primitīvajiem indiāņiem. Domāju šo filmu ieskaņot latviešu valodā, jo, pēc trimdas preses spriežot, latviešiem ir visai liela interese par džungļiem, to iemītniekiem un manām gaitām: sākot ar „Ozola pazušanu" ekspedīcijā uz pasaules augstāko ūdenskritumu, mūsu prese diezgan regulāri sekojusi manām gaitām. Tas tad manī modināja domu parādīt latviešu filmā savus piedzīvojumus džungļos."

Jautāts, vai tagad izšķīries palikt uz dzīvi Kanadā, Leo Ozols atbildēja: „Par to esmu izšķīries jau labu laiku, bet tas nenozīmē, ka neizkustēšos no Kanadas. Filmu producēšana vienkārši ir saistīta ar nemitīgu ceļošanu, ar dažādām valstīm un vietām, tādēļ jautājums par ‚mājām' ir gandrīz vai akadēmisks. Mājas ir tur, kur atrodas personīgās mantas, kaut arī tajās iegrieztos tikai pāris reižu gadā." Tālākajā sarunā noskaidrojās, ka Leo Ozols arī nule aizvadāmā gada lielāko daļu pavadījis ārpus „mājas", gan ceļodams pa Kanadu, gan arī braukādams pa ASV un Dienvidameriku. Rezultātā radusies vesela serija filmu dažādām valstīm un organizācijām, bet producents nevēlas par tām tuvāk izteikties, jo atzīst, ka lielākā daļa šo filmu bijusi „naudas darbs", t. i. tās sagatavotas galvenokārt peļņas, ne mākslinieciskā satura vai „pašizteiksmes" dēļ. Par spīti tam, viņš tomēr likās apmierināts ar filmām, kuŗas sagatavojis amerikāņu General Electric un Baltimore - Ohio Railway sabiedrībām, kā arī Kanadas banku apvienībai. Mazākas filmas, piemēram, raidījuma „Tommy Hunter Show" daļas Leo Ozols sarunā nemaz nepieminēja, kaut CBC nedēļas izdevums „Closed Circuit" 12. septembra numurā ievietojis viņa uzņēmumu un atzīmi par filmas gatavošanu minētajam raidījumam.

Saruna atkal nosvērās uz nākotnes jautājumiem: „Kā jau teicu, nākošajā gadā gribu izgatavot pilnas programmas filmu par savām gaitām Dienvidamerikas džungļos latviešu valodā. Otrs ar latviešiem saistīts projekts ir filma par latviešu māksliniekiem — gleznotājiem, dejotājiem, skulptoriem, dziedoņiem, rakstniekiem, aktieŗiem u. c. Bet šī ideja vēl nav īsti izkristallizējusies, pie tās vēl krietni jāpiedomā un jāpiestrādā. Tomēr šī doma man liekas ļoti interesanta. Jau agrāk esmu izgatavojis 20 minūšu krāsu filmu par kādu Kanadas ukraiņu gleznotāju, kuŗai bija un turpinās labi panākumi — tieši šīs filmas mākslinieciskās vērtības dēļ. Tā iedomājos, ka līdzīga filma par latviešu māksliniekiem būtu ne tikai interesanta mūsu kultūrālās dzīves trimdā dokumentācija, bet reizē man dotu iespēju nodarboties ar filmu, kuŗu mākslinieciskajā ziņā varētu izveidot ļoti augstvērtīgu — pretstatā parastajām, kuŗas mēdzu saukt par naudas filmām, jo tās kalpo tikai peļņai."

Mūsu laikrakstos pirms vairāk nekā gada bija lasāma ziņa, ka Leo Ozols iecerējis filmu par latviešiem angļu valodā, scēnarijam pārstrādājot Anšlava Eglīša romānu „Nav tak dzimtene", bet tad par šo projektu nekas vairs nebija dzirdams. Šo ieceri atgādinot, Leo Ozols paskaidroja: „Pagaidām esmu šo ieceri ‚nolicis uz ledus', jo radās dažādas grūtības. Izgatavot šādu pilna garuma filmu latviešu valodā un tikai latviešu publikai saimnieciski neatmaksājas, bet producēt to pasaules tirgum angļu valodā nav tik vienkārši. Biju optimists un tomēr mēģināju, bet nepanācu vienošanos ne ar filmas financētājiem, nedz arī sadalītājiem, kuŗus še sauc par distributoriem: viņi atzina, ka temats nav pietiekami interesants un pievilcīgs, jo vienas atsevišķas etniskās grupas problēmas nesolot ‚labu kasi'. Viņi gan to izteica ar jēdzienu — good box office... Tā nu šo projektu atliku, vismaz pagaidām."

Leo Ozols vēl pastāstīja, ka nākošā gada projektos ietelpot vairākas filmas CBC televīzijas raidītājam, tāpat ASV raidāmstaciju vajadzībām un reklāmfilmas. Tomēr šie uzdevumi esot vairāk rutīnas darbs, kam ar latviešiem nav nekāda tieša sakara. Bet filmas latviešu valodā par viņa gaitām džungļos un pie Velna kalna ūdenskrituma nākošajā gadā katrā ziņā „iziešot tautā". Lai nu tā patiešām notiktu! Ar to intervija ar latviešu filmu producentu Leo G. Ozolu un viņa panākumiem Kanadas un ASV televīzijas un kino ekrānos beidzās.

R.

Sākas Divreizdivi ziemā

Decembra pēdējās dienās pie Skaidrā ezera Mičigenā, ap 45 jūdžu no Kalamazū, sāksies 5. Divreizdivi nometne. „Clear Lake Camp" ir nometnes oficiālais nosaukums, tā pieder Batlkrīkas (Battle Creek) izglītības valdei, un tajā uzturas bērnu grupas cauru gadu — gan ziemu, gan vasaru. Nometnē ir prāvas zēnu un meiteņu mītnes, katrā var izvietot ap 80 iemītnieku. Centrālajā ēkā atrodas nometnes birojs, vingrotava un vairākas nodarbību telpas. Ēkas augšstāvā parasti dzīvo audzinātāji. Divreizdivi vadītājs Dr. Ģirts Kaugars šīs telpas nolēmis izlietot lektoru vajadzībām.

Dalībnieku skaitu semināru un puduŗu vadītāji šogad vērtē starp 60 un 70 (kaut pieteikšanās laiks sen beidzies, vēl pienākot telefoniski pieteikumi!). Visai prāvs ir arī lektoru skaits. Tā, piemēram, politisko zinātņu un vēstures seminārā, kuŗu vadīs čikagietis Uldis Streips, piedalīsies šādi lektori: prof. P. Lejiņš, prāv. N. Trepša, Voldemars Korsts, Dr. V. Nollendorfs, Dr. L. Streips, Dr. J. Peniķis, Dr. V. Muižnieks, Juris Jauntirāns, Viktors Upeslācis u.c. Semināra vadītājs ieskata, ka dalībniekam būtu jāapgūst technika, kā ASV un Kanadas pilsoņi var veicināt Baltijas valstu atbrīvošanu. Pamatā būtu minimālas zināšanas par apstākļiem Latvijā, kam semināra dalībnieki arī pieskarsies gan diskusijās, gan lekcijās. Daļa no minētajiem lektoriem darbosies arī politiski vēsturiskajā pudurī, kuŗu vadīs Juris Dreifelds.

Tautiskā mantojuma puduri vadīs Liena Kaugare, bet semināru Edīte Āpše (rakstu nozare) un Zigurds Miezītis (tautas mūzika). Latviešu literātūras puduŗa vadītāja būs Baiba Kaugare, semināra darba koordinētāja — Anda Libere, lektoros Ī. Cēbere, Ernests Aistars, Dr. V. Nollendorfs, Dr. L. Streips, Aina Zemdega, redaktors Maksis Čulītis, režisors Osvalds Uršteins u.c. Abas vadītājas joprojām neskaidrībā, vai Olafam Stumbram izdosies dabūt atvaļinājumu un referēt par jaunajiem dzejniekiem Latvijā.

Latviešu valodas semināru vadīs Dr. Valdis Zeps, bet latviešu skolotāju semināru — Dr. Solveiga Miezīte. Pēdējais, līdzībās runājot, būs tāds kā „Trojas zirgs" Divreizdivi struktūrā. Tā programmu apstiprinājusi ALAs izglītības daļa un pēc Dr. Ģirta Kaugara informācijas sagādājusi arī dalībniekus ar savu skolu tīklu. Skolotāju seminārs bijis arī iepriekšējos gados, bet tā darbība samērā nesekmīga niecīgā dalībnieku skaita dēļ.

Īpaša vieta paredzēta lekciju un diskusiju serijai „Personības un idejas". Tajā piedalīsies referenti prof. A. Spekke, prof. P. Lejiņš, Dr. V. Nollendorfs, Dr. J. Peniķis un komponists Tālivaldis Ķeniņš.

Dienas gaita būs īpaši piemērota ziemas tumšajam laikam. Celšanās paredzēta pavēlu — plkst. 8. Pēc brokastīm divi nodarbību posmi, viens stundu, otrs pusotras. Plkst. 12.30 — pusdienas, pēc tam trešais nodarbību posms, pusotras stundas ilgs. No plkst. 3—5 pēcpusdienā brīvprātīgas nodarbības: slidošana, slēpēšana, prievīšu aušana, koklēšana u.t.t. Pēc vakariņām no plkst. 6—7 pēdējais darba posms. Tad sekos tautas deju stunda, bet no plkst 9—11 vakara programma. Pusnaktī sāksies nakts miers.

Vakara programmā bez iepazīšanās un nobeiguma sarīkojumiem paredzēts literārais, mūzikas un Vecgadā — tautiskā mantojuma vakars ar dažādām izdarībām un dancošanu. Divos vakaros paredzētas paneļdiskusijas. Viens panelis izvērtēs Latvijas dibināšanas 50 gadu atceres programmu, bet otrs diskutēs par tematu „Latvija un latvieši 1984. gadā". Nobeigumā kamīna vakars 4. janvārī. Tajā varēs piedalīties arī dalībnieku vecāki un viesi.

Pašreiz Skaidrā ezera nometnē vēl mitinās Batlkrīkas publisko skolu sporta sacensību dalībnieki, bet tūlīt pēc viņu aizbraukšanas amerikāņu administrācija nodos ēku atslēgas Divreizdivi saimniekam Ulvim Grīnvaldam. Tad sāksies 5. Divreizdivi, pirmoreiz ziemas laikā, ar slideniem ceļiem, sniegputeņiem un Hongkongas gripas briesmām. Kad nākamgad citi rīkotāji gudros par 6. jaunatnes semināru rietumu krastā, no ziemas nometnes būs palikušas tikai atmiņas un, kā jau parasti, viss nepatīkamais būs piemirsies.

A. Zaļinskis

ROČESTRA

● Pirmajās Ročestras latviešu rīkotajās bumbošanas sacīkstēs piedalījās 7 vīrieši un viena dāma, vairākiem dalībniekiem uzrādot teicamus rezultātus. Ar 586 punktiem uzvarēja J. Meļķis, 2. vietā ierindojās E. Ritenis ar 578 p., 3. A. Ķaune ar 539 p., 4. J. Rudolfs ar 503 p., 5. M. Cubiņš ar 477 p., 6. Lilo Ritene ar 394 p., 7. V. Bergmanis 319 p. un 8. A. Pāliņš ar 313 punktiem.

A. K.

„APSEDZIET ROZES . . ."

(Pārnesums no 2. lpp.)

nezinām paši, taujāsim draugiem, taujāsim paziņām, vaicāsim svešiniekiem, kuŗi vēlas mūsu vaicājumus uzklausīt. Tikai neļausim savām rozēm nosalt, neatsvešināsimies cits no cita, no radiem, no draugiem, vienalga, kur tie būtu un kādos svārkos staigātu. Neba goda svārki mums līdzēs notvert pasaku putnu, bet neremdināmas ilgas to iegūt, neapslāpējamā ticība savam spēkam. „Apsedziet rozes pirms sniega — vasarai jaunai par ķīlu," mudina Skalbe.

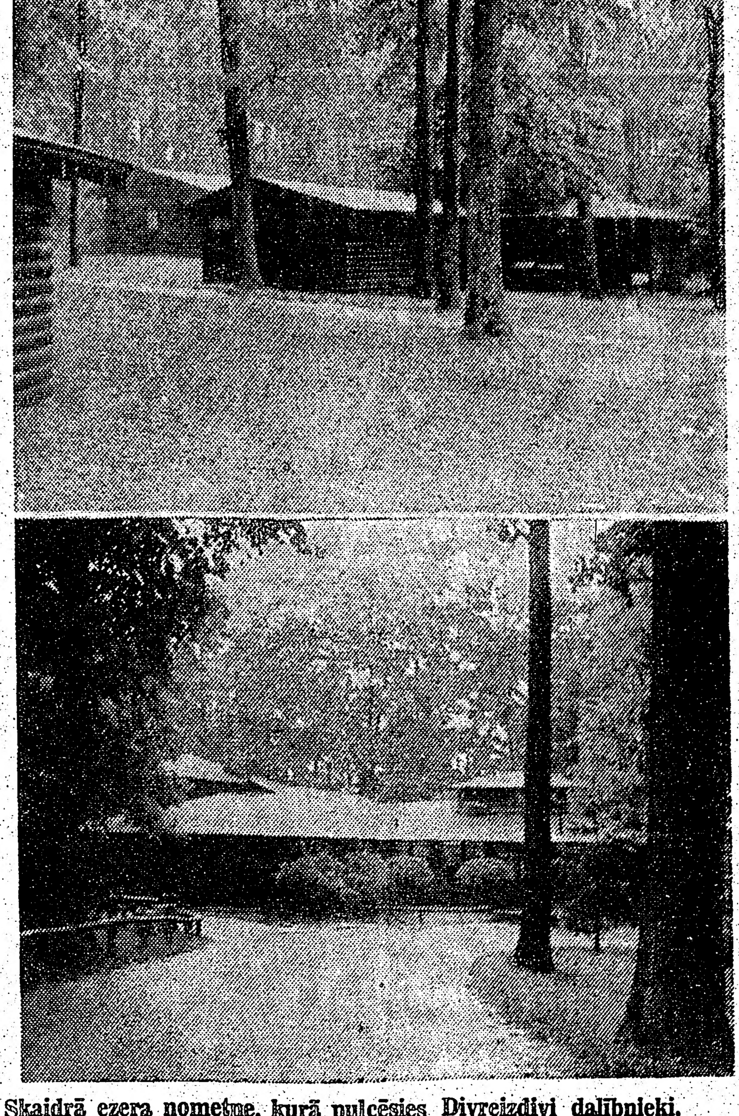

Skaidrā ezera nometne, kuŗā pulcēsies Divreizdivi dalībnieki. Foto: L. Kaugare

TOWN & COUNTRY
REAL ESTATE LTD.
V. PALMA PĀRSTĀVIS
377 Glengarry Ave., Toronto 12, tel. 782-7246

Laimīgu Jauno Gadu!

Novēl V. PALMA

PIEMINEKĻI
Izgaupu uzņēmums YONGE MEMORIALS LTD. 2019 Yonge St., Toronto 7 (starp Eglinton un Davisville). Tel. 487—2147, vakaros 447—1206. Kvalitātes darbs un eiropiešu meti.

LŪDZU, KLAUSIETIES
Toronto Latviešu misijas radio raidījumu 13. GADA GAJUMĀ BRĪDIS AR DIEVU katru svētdienu, no pl. 10,30—11 OSAVAS CKLB raidītājs (vilnis 1350). Informācija: tālr. Toronto 261—4218.

KANADAS BAZNĪCĀS

TORONTO

Archibīskaps A. Lūsis, 5 Valleymede Rd., Toronto 8, Ont., tālr. 767-2310. Sv. Jāņa draudze, tel. 921-3327, 200 Balmoral Avenue Toronto 7.

Dievkalpojumi notiek svētdienās plkst. 11 no rīta. Dievkalpojumos turpmāk lietos jaunās Dziesmu grāmatas.

1. janvārī, plkst. 11 rītā dievkalpojums ar dievgaldu.

Kristīgās jaunatnes salidojuma dievkalpojums notiks svētdien, 29. decembrī, plkst. 11 rītā. Šajā dievkalpojumā sprediķos māc. Māris Ķirsons; liturgs — māc. Ivārs Gaide.

5. janvārī, plkst. 11 rītā Zvaigznes dienas dievkalpojums. Svētdienas skola plkst. 10.30; jaunatnes grupas nodarbības plkst. 10 rītā. Iesvētes mācība pēc dievkalpojuma.

Māc. A. Cops, 70 Scarboro Rd., Toronto, Ont., tel. OX9-3331, Sv. Andreja draudze, tālrunis 924-1563, Carlton St. un Jarvis St. krustojumā, Toronto 5.

Māc. A. Briedis, 44 Marilyn Cr. Toronto 16, tel. PL. 7—3780. Toronto Austrumu ev.-lut. latviešu draudzes dievkalpojumi notiek Sv. Barnaba baznīcā, 361 Danforth Ave.

31. decembrī, plkst. 7 vakarā Vecgada vakara dievkalpojums Sv. Barnaba baznīcā.

HAMILTONA

Māc. E. Pavasars. Hamiltona, Latviešu ev.-lut. Kristus draudze 18 Victoria Ave., South.

Vecgada vakarā 31. decembrī, plkst. 7 svētbrīdis ar dievgaldu.

1. janvārī Jaungada dievkalpojums plkst. 11 pr. pusd.

LONDONA

Māc. J. Pauliņš — 88 Martindale Rd., St. Catherines, Ontario. Tālr. 685-8190.

Londonas latviešu ev.-lut. draudze. Trisvienības lut. baznīcā, Oxford un Colborne St.

SV. KATRĪNAS

Sv. Katrīnu latviešu ev.-lut. draudze Kristus lut. baznīcā, 140 Russel Ave.

NIAGARA

Niagara Falls (Ont.) latviešu ev.-lut. draudze anglikāņu Sv. Jāņa baznīcā 580 Portage Road.

5. janvārī, pl. 2 pēcp. dievkalpojums ar dievgaldu. Māc. J. Pauliņš.

MONTREĀLA

Prāv. Viesturs Šēfers, 471 Cookbrook Ave, Montreal 29. P. Q. Tel. 484-8394. Sv. Pāvila ev.-lut. latviešu draudze Montreālā.

31. decembrī, plkst. 7 vakarā Vecgada vakara dievkalpojums ar dievgaldu.

31. decembrī, plkst. 8 vak. dievkalpojums ar dievgaldu.

5. janvārī (Zvaigznes dienā), plkst. 1.30 dievkalpojums un Bībeles stunda.

12. janvārī, plkst. 1.30 p. p. dievkalpojums, Svētdienas skola un jaunatne.

19. janvārī, plkst. 1.30 p.p. dievkalpojums.

Māc. A. Voitkus, 3438 Rosedale Ave, Montreal 28 P. Q. Tel. HU9-3224.

Montreālas latviešu ev.-lut. Trisvienības draudze Sv. Jāņa baznīcā, 4345 Marcil Ave.

31. decembrī Vecgada vakara dievkalpojums ar dievgaldu pl. 8 vakarā.

OTAVA

Māc. Edg. Lange, 384 Pleasant Pk. Rd.; tel. 733-3906, Otavas latv. ev.-lut. Miera draudze Sv. Pētera lut. baznīcā 400 Sparks ielā.

TORONTO MISIONE

Toronto latviešu misiones kārtējie dievkalpojumi notiek sestdienās, plkst. 8 vakarā 106 Dorset Road, Scarboro. Stop 19.

VASARSVĒTKU VĒSTS

Radioraidījumi katru svētd. pl. 2.45 p.p. uz viļņiem 1270 D. Miķelsona vadībā. Adrese: P. O. BOX 285 Station „K" Toronto 12, Ont.

TORONTO BAPTISTU

draudzes dievkalpojumi svētdienās plkst. 4 p. p. un trešdienās plkst. 8 Bībeles vakari Walmer Road baznīcas telpās.

ASV BAZNĪCĀS

NUJORKA

ČIKAGA

Latvijas ev.-lut. baznīcas Svētā Pāvila draudze — 18 W. 641 Forest Preserve Drive, Wooddale, Illinois (dienvidrietumos no Irving Park Rd. un Addison Ave.).

Mācītājs Māris Ķirsons — 303 DesPlaines Ave, Forest Park, Ill. 60130, tel. 366-3347.

Dievkalpojumi katru svētdienu plkst. 11 no rīta. Svētdienas skolas sākums plkst. 9.30.

Čikagas latviešu ev.-lut. Ciānas draudze 5015 W. Ferdinand St.

DETROITA

Sv. Pāvila latviešu ev.-lut. draudzes dievkalpojumi notiek svētdienās plkst. 11 no rīta dievnamā, 10711 West Outer Drive un Stout Ave. stūrī (starp Evergreen un Lahser avenijām). Mācītājs Valters Līventāls. — Ērģelniece Aina Raits.

29. decembrī dievkalpojums. Pēc dievkalpojuma draudzes pasēde.

31. decembrī, plkst. 7.30 Vecgada vakara dievkalpojums ar archibīskapa Gana raksta nolasīšanu.

5. janvārī, Zvaigznes dienas dievkalpojums. Pēc dievkalpojuma draudzes un tās kreditsabiedrības egļītes vakars. Lūdzam ņemt līdzi groziņus.

ANN ARBORA

Dievkalpojumi Redeemer lut. baznīcā 1538 Pauline Blvd.

AVRORA (ILL.)

420 Dawners Place, Mūsu Pestītāja baznīcā.

Latviešu skolas un draudzes bērnu dārza nodarbību sākums svētdienās plkst. 9:45. Telefoni: baznīcā un grāmatnīcā 892—1700, mācītāja mājā 898—7647.

BOSTONA

Bostonas latv. ev.lut. Trisvienības draudze. Māc. K. Kampe, 4965 Washington St. Apt. 201 West Roxbury, Boston, Mass. 02132, telef. 327-5788. Dievkalpojumi notiek katru svētdienu pl. 11 rītā draudzes baznīcā 41 Highland St. Roxbury.

29. decembrī, plkst. 11 rītā dievkalpojums.

1. janvārī, plkst. 11 rītā Jaungada dievkalpojums. (Vecgada vakara dievkalpojuma nebūs.)

KALAMAZOO

Sv. Jāņa ev.-lut. latv. baznīca — 122 Cherry Hill Dr., Kalamazoo Mich., 49007.

LOSANDŽELOSA

Dienvidkalifornijas latviešu draudze — 2450 Griffin Ave, L. A. Cal. 90031, draudzes tālrunis CA-59408, māc. E. Caune, tālr. PO9-8679.

OKLANDE

Centrālā luterāņu baznīcā, 915 Ridgeway Ave.

SACRAMENTO

Sacramento, Sv. Krusta ev.-lut. baznīcā, 45 un H ielā.

BURLINGEMA (KAL.)

Burlingemā, Lutheran Church of the Good Shepherd, 301 Burlingame Ave.

Santa Rosā, Betlemes baznīcā, Tupper ielā 783.

Sarīkojumu kalendārs

TORONTO

29. decembrī — plkst. 3 pēcp. latvisko tradīciju kopēju Burtnieku kopas Saulgriežu daudzinājums Latviešu nama pagraba telpā.

31. decembrī — Jaungada sagaidīšana DV namā, 125 Broadview Ave.

31. decembrī — pl. 8 vak. Latviešu namā Jaungada sagaidīšanas balle. Spēlēs divas deju kapellas.

11. janvārī — plkst. 7.30 Itona auditorijā „Atvadības" — tautiska dziesmu spēle. L. Gleškes vadībā.

18. janvārī — pl. 7.30 vakarā DV nama atklāšanas atceres sarīkojums.

18. janvārī — pl. 7.30 vakarā Latviešu namā TLMM kluba „Zaķu balle".

19. janvārī — pl. 4 pēcp. Tālivalža Ķīķaukas referāts „Reālisms tagadējā literatūrā un mākslā", papildināts ar krāsu filmām. LPB Kanadas kopas sarīkojums Latviešu namā.

25. janvārī — pl. 7 vak. vīru koŗa Viesturs gadskārtējais koncerts.

26. janvārī — pl. 5 p.p. TLTA — SG Draudzīgā aicinājuma atcere. Akts un K. Binkas lugas „Jaunaudze" pirmizrāde H. Miķelsona režijā.

8. februārī — DV Toronto nod. tradicionālā masku balle DV namā.

9. februārī — plkst. 4.30 pēcp. „baltais" literārais sarīkojums ar autoru piedalīšanos. LPB Kanadas kopas sarīkojums Latviešu namā.

22. februārī — plkst. 7 vakarā DV namā kārtējais „Ventiņu vakars' ar jautru un nopietnu programmu.

8. martā — Čikagas Piecīšu kabarets King Edward Sheraton, Crystal Ballroom telpā plkst. 7 vakarā.

9. martā — Čikagas Piecīšu koncerts Latviešu namā.

SV. KATRĪNAS

31. decembrī — plkst. 9 vakarā Beacon Motor Hotel „Sands Room" vanadžu kopas gadskārtējā Jaungada sagaidīšanas balle ar priekšnesumiem.

Ģenerāļa Sikorska traģēdija uz skatuves

VIĻA SKULTĀNA RAKSTS „LATVIJAI AMERIKĀ"

Pēc lielām pūlēm, vairākkārtējas pieņemšanas un atteikšanās 12. decembrī Anglijas galvaspilsētas Londonas Jaunajā teātrī beidzot vērās priekškars Rolfa Hochhuta pēdējam „sirdsapziņas grāvējam", apstrīdētajai lugai „Kaŗavīri", kuŗas galvenajā – Čērčila lomā viesojās kanadiešu aktieris Džons Kolikoss, kas to tēloja arī Toronto izrādēs pērnajā sezonā.

Pretēji pareģojumiem un bažām angļu publika lugu uzņēma entuziastiski, daļai apliecinot izbrīnu, ka šis skatuves darbs vispār uzskatīts par kontroversālu. Anglijas Nacionālā teātra literātūras menedžers Kenets Tainans, kurš atbalstīja lugas izrādīšanu Anglijā, pēc pirmizrādes asarām acīs izsaucies, ka lugas panākumi viņu pārliecinājuši par angļu teātra publikas veselo saprātu. Asā pretstatā viņa sajūsmai bija Čērčila mazdēla, rakstnieka Vinstona Čērčila komentāri, ka luga ir „nekrietna neslavas celšana, īpaši pret mirušo." Tomēr britu ietekmīgākais laikraksts „Times" apliecināja, ka Hochhuta luga „neapvaino nevienu, jo ir pilnasinīgs teātris."

Sakarā ar šo notikumu vēlreiz atgriezīsimies pie Hochhuta kontroversālās lugas.

Viņa pēdējā uzstāšanās angļu televīzijā bija veltīta sava tēva aizstāvēšanai: Randolfs Čērčils no tēva Vinstona bija mantojis žurnālista un diskutētāja talantu, ko arī viņš nekad nekavējās likt lietā. Jo sevišķi šajā pēdējā reizē...

Randolfs Čērčils kliedza: „Pie visa vainīgi bija vācieši, kas divas reizes iesāka kaŗu! Tagad pēkšņi radies kāds smalks vācietis (fine German), kas pūlas vainu uzvelt citu pleciem!" Randolfs aizstāvēja savu tēvu Vinstonu, kurš nepilnus trīs gadus pēc nāves kļuvis lugas varonis. Un turklāt — vēl kādas!

Šo lugu ar nosaukumu „Kaŗavīri" (Soldaten) sacerējis 35 gadus vecais Rolfs Hochhuts (Hochhuth), kurš Čērčilam pieraksta, pirmkārt, vācu civīliedzīvotāju masveidīgu iznīcināšanu gaisa uzbrukumos un, otrkārt, poļu trimdas valdības ministru prezidenta ģenerāļa Sikorska nogādāšanu pie malas 1943. gada 4. jūlijā.

„Pēc tam, kad šis vācietis vainu par sešu miljonu žīdu iznīcināšanu bija mēģinājis uzkraut pāvestam, tagad arī Čērčilam jākļūst par grēka āzi. Šie ir otri Hochhuta sasodīti meli," strīdējās Randolfs Čērčils. Viņš tālāk uzsvēra: „Vienīgi Hitlera propagandas ministrs Gebelss bija ieinteresēts izplatīt vēstis, ka Sikorska nāves vaininieks ir Čērčils. Tādēļ nav izslēgts, ka īstais vaininieks bija Gebelss."

Randolfs savā televīzijas intervijā teica, ka Vinstons uz tamlīdzīgu darbu nemaz nebūtu spējīgs. Viņš ļoti labi sapratās ar Sikorski. „Es varētu minēt vairākus citus ģenerāļus, no kuŗiem mans tēvs daudz labprātāk būtu gribējis tikt vaļā."

Ģenerālis Sikorskis un Vinstons Čērčils 1940. gadā.

Randolfs Čērčils televīzijā asi debatēja ar diviem Hochhuta aizstāvjiem Anglijā — ar publicistu Dēvidu Ervingu un Londonas Nacionālā teātra drāmaturgu Kenetu Tainenu. Pirmais vārda tiešā nozīmē ir Hochhuta „ieroču nesējs" Anglijā. Ervings ar Hochhutu kopīgi urbies Sikorska nāves noslēpumā. Tainens savukārt vēlējās 1967. gada aprīlī izrādīt Hochhuta traģēdiju Nacionālajā teātrī, kuŗā tā tad būtu piedzīvojusi pirmuzvedumu. Tas tomēr nenotika, jo teātra padome priekšsēža lorda Čendosa vadībā lugu aizliedza. Čendoss — agrākais Olivers Litltons — bija Čērčila kaŗa laika kabineta ministrs. Padome atzina, ka tāda luga, kuŗā Čērčilam „piesieta" Sikorska nogalināšana, nav piemērota valsts uzturētam teātrim.

Randolfs Čērčils drīz pēc tam mira, bet „Kaŗavīri" devās gājienā pa neskaitāmām skatuvēm. Londonu luga vēl nav sasniegusi, kaut tās uzvedums kādā privātā teātrī paredzēts jau šai sezonā. (Starplaikā luga Londonā 12. decembrī jau izrādīta. — Red.) Tuvākā vieta, kuŗā „Kaŗavīri" jau iemaršējuši, ir Dublina.

Luga pirmizrādi pieredzēja Berlīnē. Tāpat 1967. gadā šī Hochhuta luga iznāca arī grāmatas veidā. Kā jau bija paredzams, šis jaunākais Hochhuta darbs izraisīja visplašākās diskusijas sabiedrībā, presē, televīzijā un radiofonā. Netrūka skarbu spriedumu un asu vārdu, bet — no otras puses — autoram palīgā steidzās draugi un aizstāvji, cienītāji un slavinātāji.

Šī luga saviļņoja prātus pat vēl vairāk nekā viņa pirmais 1963. gadā publicētais skatuves darbs „Vietnieks" (Der Stellvertreter), kuŗā apstrādāts temats par Pija XII klusēšanu pagājušajā kaŗā un palīdzības nesniegšanu žīdiem. Pilnīgi neticami: „Vietnieku" īsā laikā pārtulkoja 17 valodās un izrādīja 100 skatuvēs. Notika demonstrācijas, protesti, teātra skandali, pat kaušanās. Bijušais Vācijas kanclers Erhards apzīmēja autoru par niekalbi un neprašu, bet toreizējais ārlietu ministrs Šrēders raksturoja Hochhuta darbu kā „sevišķi neizprotamu un nožēlojamu". Pāvesta nuncijs Bonnā mēģināja pret Hochhutu ievadīt tiesas lietu, bet Vācijas katoļu centrālkomitejas priekšsēdis firsts Lēvenšteins deklarēja: „Ja mēs, vācieši, šādu lugu katēgoriski nenoraidām, tad mēs atkal reiz kļūsim visas pasaules priekšā par piedauzības akmeni."

Bet tas vēl nebūt nebija viss: Hochhuta apsūdzība pret pāvestu izraisīja milzīgu aktīvitāti arī katoļu vēsturnieku saimē, kas ar dokumentu un citu avotu publicēšanu un komentēšanu centās apgāzt jaunā autora uz galda uzmestos apgalvojumus.

Tādēļ arī nav nekāds brīnums, ka Hochhuta literāro varēšanu vai nevarēšanu atstāj pilnīgi otrā plāksnē. Temats, kas līdzinās ugunij un karstai dzelzij, ir pats svarīgākais, nevis veids, līdzekļi un māka, kā tas apstrādāts. Ja viela būtu mazāk sensācionāla, tad reizē ar to arī kritiķiem būtu iespējams mierīgāk apskatīt autora literāros nopelnus. Bet Hochhuts jau to nemaz nevēlas. Viņš grib sludināt, viņš ir morāliski sašutis un ķeŗas klāt jautājumiem, kuŗiem līdz šim neviens nav iedrošinājies pieskarties. Ja tā nebūtu, tad viņa pirmā luga arī nebūtu trīs gadu laikā pārtulkota 17 valodās un izrādīta 100 skatuvēs! Šie milzu panākumi nekādā ziņā neatspoguļo autora literārās spējas, kaut arī tās nebūt nav gluži mazas. Un kaut arī daži viņu nosaukuši par „amoka skrējēju" un „pamfletistu", tomēr lielais kritiķu vairums ir labākās domās un atzīst tiklab viņa uzskatu godīgumu, kā arī neparasto drosmi.

Rolfs Hochhuts

Hochhuta lugā „Kaŗavīri" Čērčils liek britu slepenajam dienestam nogalināt ģenerāli Sikorski. Šillera traģēdijās Spānijas karalis Filips II pazudina dēlu Don Karlosu, Anglijas karaliene Elizabete — savu sāncensi Mariju Stjuarti. Bet ja Lope de Vega būtu apstrādājis pirmo tematu un Šēkspīrs otru, tad viņi būtu nokļuvuši lielās nepatikšanās gan viens, gan otrs. Jo — šie smagie notikumi norisinājās viņu dzīves laikā. Hochhuts turpretim šādas nepatikšanas meklēt meklē!

Traģēdijas „Kaŗavīri" autors uzcītīgi lasījis un pētījis avotus un literātūru par ļoti vētrainajiem Čērčila valdīšanas gadiem kaŗa laikā, it sevišķi par 1943. gadu. Traģēdija norisinās starp 1943. gada aprīli un jūliju. Situācija pilna liktenīguma, saspīlējumu un neziņas. Ģenerāļa Sikorska vadītā poļu trimdas valdība Londonā negrib ne dzirdēt par to, ka Maskavai atstātu Polijas austrumu apgabalus, kurus tā ieguvusi kādreizējo sabiedroto Staļina un Hitlera vienošanās rezultātā. Klāt nāk vēl viena ārkārtīgi eksplozīva konflikta viela: 1943. gada 13. aprīlī vācieši paziņo, ka Smoļenskas tuvumā Katīnas mežā atrakti 4000 nogalinātu poļu virsnieku masu kapi; visiem upuŗiem tradicionālais krievu šāviens pakausī. Poļu valdība iesniedz Starptautiskajam sarkanajam krustam Ženēvā pieprasījumu izmeklēt šo notikumu (tas ir traģēdijas pirmā cēliena kulminācijas punkts). 26. aprīlī Staļins paziņo, ka Maskava pārtrauc diplomātiskās attieksmes ar Sikorski. Pastāv briesmas, ka Pad. savienība panāks separātu mieru ar Vāciju un izstāsies no kaŗa. Slepenas sarunas starp Maskavu un Berlīni tieši šai laikā jau notiek. Ko atliek darīt Anglijai? Tā kopīgi ar ASV vēl nav pietiekami stipra, lai sāktu desantu Francijā. Kāds ceļš vispār atliek, lai glābtos no kaŗa zaudēšanas?

Šis strupceļš, šī bezizejas situācija ir Hochhuta luga pamatā. Čērčilam jāpieņem smagi un liktenīgi lēmumi, kuŗi viduvēju pilsoni ar caurmēra kristīgu morāli šausminātu. Maskavas paziņojums par sakaru izbeigšanu ar Sikorski ir lūzuma punkts traģēdijas otrā cēlienā, kas norisinās Čērčila guļamistabā. Lords Červels — premjēra tuvākais padomdevējs un „pelēkā eminence" — izsaucas:

„Bet tagad laukā šo poļaku no kamanām!"

Un mazliet vēlāk tas pats Červels:

„Viņš cer Polijai dabūt zemi. Bet krieviem par neko jāupurē vesela paaudze, lai viņa labā no Varšavas padzītu teutonisko bestiju."

Brūks — britu imperijas ģenerālštāba priekšnieks:

„Par neko? Krievija taču paņem Besarābiju un Baltiju!"

Čērčils: Tas taču nav nekāds ieguvums! Tās vienmēr piederējušas Krievijai!"

Vai Čērčils šādus vārdus būtu varējis teikt? Jāšaubās.

Pēc tam skatuves Červels un Čērčils, kad palikuši divi vien, savā sarunā met arvien īsākus lokus ap tematu: Sikorskim jā pazūd. Taču lietu tieši vārdā nesauc.

Lugas trešais cēliens notiek Anglijas premjēra lauku rezidences Čekersas parkā 1943. gada jūlija sākumā. Pienāk ziņa, ka Sikorska lidmašīna iegāzusies jūrā tūlīt pēc starta Gibraltārā. Vienīgais, kas izglābies, ir čechu pilots.

Saruna šoreiz norisinās starp Čērčilu un Čičesteras bīskapu Bellu. Kad pēdējais citē sengrieķu traģēdijas varoni Oidipu („Tava uzvaras diena jau iezīmē tavu galu"), Čērčils saka:

„Un tā ir arī ar Sikorski. Tie, kuŗus viņš pirms 20 gadiem sakāva pie Vislas, — tie paši krievi nu stāv pie viņa zārka. Un es? Es vedu Lielbritaniju pa triumfa ceļu ārā no iznīcības bezdibeņa; britu leģioni maršē no vecās Afrikas Kartāgas uz jauno — Berlīni! Un taču šīs uzvaras nepalīdz saglābt Eiropas līdzsvaru, kuŗa uzturēšanai mēs gājām kaŗā. Un lielo Anglijas kaujas uzvaru rezultātā mēs grimstam, grimstam līdz otras šķiras valsts pakāpei."

Pašās lugas beigās Čērčils saka: „Kaŗavīriem jāmirst, bet ar savu nāvi viņi stiprina tautu, kuŗa viņus dzemdējusi!"

Viņam izmisīgā rūgtumā atbild poļu kapteinis — cīnītājs Polijas pagrīdes armijā:

„Katrā ziņā to tautu, pie kuŗas mēs esam viesi, un — sabiedrotos!"

☆

Un pierādījumi? Kādi tie būtu Hochhutam un viņa palīgam Anglijā Ervingam? Tas ir jau atsevišķs stāsts. Stāsts par to, kā publicists un rakstnieks vajā tos, kuŗu dzīves uzdevums ir vajāt citus. Diviem amatieŗiem sīvā cīņā pret slepenā dienesta profesionāļiem izdevies savirknēt pierādījumus, ka Sikorska lidmašīna pirms liktenīgās katastrofas jau agrāk trīs ceļojumos bija piedzīvojušas četrus mīklainus starpgadījumus un negadījumus. No tiem katrs varēja nest nāvi pasažieŗiem. Divreiz Sikorska lidmašīna gandrīz sadega gaisā, jo tikai pēdējā mirklī atklāja spridzekļus. Divreiz tās patiešām tika sadragātas, tikai bez cilvēku upuŗiem.

Vienā no šiem dzīvībai bīstamajiem lidojumiem Sikorskis 1942. gada sākumā apciemoja ASV prezidentu Rūzveltu. Poļu ģenerālis dabūja no Rūzvelta solījumu, ka ASV aizliegs angļiem atzīt Baltijas valstu, Besarābijas un Bukovinas pievienošanu Pad. savienībai. To Staļinam dažus mēnešus iepriekš bija apsolījis britu ārlietu ministrs Īdens. Par to, ka šis Sikorska lidojums beidzās laimīgi, mēs, latvieši, varam būt ļoti pateicīgi liktenim...

Hochhuts apgalvo, ka bez visa cita viņa rīcībā ir pavisam neapgāžama liecība, bet to var publicēt tikai pēc 50 gadiem.

„Ja viņam ir kādi pierādījumi, tad lai viņš ar tiem nāk klajā un sniedz tos atklātībai, bet nevis glabā kādā Šveices bankas seifā!" izaicinoši televīzijā kliedza Randolfs Čērčils.

Un vesels bars publicistu un vēsturnieku dažādās zemēs gatavojas lielai cīņai, varbūt pašai lielākajai, kāda par otra pasaules kaŗa tumšajām mīklām izcīnīta.

Vilis Skultāns

PIEDĀVĀJAM AUGSTĀKĀS KVALITĀTES AUTOMAŠĪNAS
CHEVROLET CHEVELLE
CAMARO
OLDSMOBILE CHEVY II
1969. GADA JAUNIE MODEĻI
ROBERTSON MOTORS
1515 DANFORTH AVE., TORONTO
Sazinieties ar mūsu firmas latviešu pārstāvi
Hans PLAUDE
Tel. HO 6-1131

LATVISKAS RO…
DIMANTI — POLE…
Zeltkale…
Aldonas ĶIVLE…
VEIKALĀ UN DARBNĪCĀ 964½ Bloor S…
Ont., tālr. 533-2837.
ROSAR-MORRISON FUNERAL…
RŪPĪGA UN SMALKJŪT…
APBEDĪŠANAS CEREMO…
IZKĀRTOŠANA
Cik maksā labs padoms?
AUSTRA ŠMIT…
DĀMU FRIZIERSAL…
737 Bloor St., W., pie Grace, Toront…
Kanadas DAUGAVAS VANAG…
125 Broadview Ave., Toronto 8, …
„Jautrais O…
JŪS GAIDA CIEMOS
NODOKĻA …
PĒDĒJAIS …
IRNIEKIEM UN …
31. de…
THE RESIDENTIAL PROPERTY TAX REDUCTION ACT (1968)

Novēl V. PALMA

jušas Krievijai!"

Vai Čerčils šādus vārdus būtu varējis teikt? Jāšaubās.

Pēc tam skatuves Červels un Čērčils, kad palikuši divi vien, savā sarunā met arvien īsākus lokus ap tematu: Sikorskim jā pazūd. Taču lietu tieši vārdā nesauc.

Lugas trešais cēliens notiek Anglijas premjēra lauku rezidences Čekersas parkā 1943. gada jūlija sākumā. Pienāk ziņa, ka Sikorska lidmašīna iegāzusies jūrā tūlīt pēc starta Gibraltārā. Vienīgais, kas izglābies, ir čechu pilots.

Saruna šoreiz norisinās starp Čērčilu un Čičesteras bīskapu Bellu. Kad pēdējais citē sengrieķu traģēdijas varoni Oidipu („Tava uzvaras diena jau iezīmē tavu galu"), Čērčils saka:

„Un tā ir arī ar Sikorski. Tie, kuŗus viņš pirms 20 gadiem sakāva pie Vislas, — tie paši krievi nu stāv pie viņa zārka. Un es? Es vedu Lielbritaniju pa triumfa ceļu ārā no iznīcības bezdibeņa; britu leģioni maršē no vecās Afrikas Kartāgas uz jauno — Berlīni! Un taču šīs uzvaras nepalīdz saglābt Eiropas līdzsvaru, kuŗa uzturēšanai mēs gājām kaŗā. Un lielo Anglijas kaujas uzvaru rezultātā mēs grimstam, grimstam līdz otras šķiras valsts pakāpei."

Pašās lugas beigās Čērčils saka: „Kaŗavīriem jāmirst, bet ar savu nāvi viņi stiprina tautu, kuŗa viņus dzemdējusi!"

Viņam izmisīgā rūgtumā atbild poļu kapteinis — cīnītājs Polijas pagrīdes armijā:

„Katrā ziņā to tautu, pie kuŗas mēs esam viesi, un — sabiedrotos!"

★

Un pierādījumi? Kādi tie būtu Hochhutam un viņa palīgam Anglijā Ervingam? Tas ir jau atsevišķs stāsts. Stāsts par to, kā publicists un rakstnieks vajā tos, kuŗu dzīves uzdevums ir vajāt citus. Diviem amatieŗiem sīvā cīņā pret slepenā dienesta profesionāļiem izdevies savirknēt pierādījumus, ka Sikorska lidmašīna pirms liktenīgās katastrofas jau agrāk trīs ceļojumos bija piedzīvojušas četrus mīklainus starpgadījumus un negadījumus. No tiem katrs varēja nest nāvi pasažieŗiem. Divreiz Sikorska lidmašīna gandrīz sadega gaisā, jo tikai pēdējā mirklī atklāja spridzekļus. Divreiz tās patiešām tika sadragātas, tikai bez cilvēku upuŗiem.

Vienā no šiem dzīvībai bīstamajiem lidojumiem Sikorskis 1942. gada sākumā apciemoja ASV prezidentu Rūzveltu. Poļu ģenerālis dabūja no Rūzvelta solījumu, ka ASV aizliegs angļiem atzīt Baltijas valstu, Besarābijas un Bukovinas pievienošanu Pad. savienībai. To Staļinam dažus mēnešus iepriekš bija apsolījis britu ārlietu ministrs Īdens. Par to, ka šis Sikorska lidojums beidzās laimīgi, mēs, latvieši, varam būt ļoti pateicīgi liktenim...

Hochhuts apgalvo, ka bez visa cita viņa rīcībā ir pavisam neapgāžama liecība, bet to var publicēt tikai pēc 50 gadiem.

„Ja viņam ir kādi pierādījumi, tad lai viņš ar tiem nāk klajā un sniedz tos atklātībai, bet nevis glabā kādā Šveices bankas seifā!" izaicinoši televīzijā kliedza Randolfs Čērčils.

Un vesels bars publicistu un vēsturnieku dažādās zemēs gatavojas lielai cīņai, varbūt pašai lielākajai, kāda par otra pasaules kaŗa tumšajām mīklām izcīnīta.

Vilis Skultāns

MASKAVA SAMAZINA SAVU FLOTI VIDUSJŪRĀ

ASV iznīcinātāji „Dyess" un „Turner" beiguši savu misiju Melnajā jūrā un devušies atceļā uz Vidusjūru, lai pievienotos amerikāņu 6. flotei. ASV noraidījušas Pad. savienības protestu par Montrē konvencijas pārkāpšanu, pasvītrojot, ka abi kaŗakuģi atradušies rutīnas braucienā.

Iznīcinātājs „Turner" uz dažām dienām iebrauca pieklājības vizītē Grieķijas ostā Pirejā, bet „Dyess" turpināja ceļu uz Neapoli. Pieņem, ka abu amerikāņu kaŗakuģu iebraukšanu Melnajā jūrā mudinājusi padomju flotes koncentrēšanās Vidusjūrā un tās pastāvīga pastiprināšana ar jaunām flotes vienībām.

ASV flotes vadība Vašingtonā ziņo, ka padomju flote Vidusjūrā pēdējā laikā samazināta par apmēram trešdaļu no līdzšinējā sastāva. Melnajā jūrā atgriezies arī 18.000 tonnu lielais helikopteru bazes kuģis „Moskva". Padomju flotes spēki Vidusjūrā no 50 kuģiem samazināti uz apm. 35, bet amerikāņu flote šai telpā veido ap 50 kuģu, ieskaitot divus lidmašīnu bazes kuģus.

ASV militārās aprindas apšauba, ka daļa padomju kuģu atvilkta uz Melno jūru pārziemošanai, norādot, ka klimats Vidusjūrā ir daudz maigāks nekā tai pašā gadalaikā Melnajā jūrā.

ANGĻUS SPIEŽ ATSTĀT GIBRALTARU

Apvienotās nācijas uzaicinājušas Angliju līdz nākošā gada beigām izvākties no Gibraltaras un nodot šo klinšaino pussalu Spānijas valdībai. Anglija, kuŗa pārvaldījusi Gibraltaru jau 263 gadus, apzīmēja šo aicinājumu par pilnīgi nepieņemamu.

Pirmo reizi Apvienotās nācijas, kuŗas vienmēr atbalstījušas Spānijas prasību pēc Gibraltaras, tagad minējušas konkrētu laiku, kad Anglijai jāizvācas. Rezolūcija par labu Spānijai pieņemta ar 66 pret 18 balsīm, 31 atturoties. Kanada balsoja pret šo rezolūciju.

LATVISKAS ROTAS
DIMANTI — PULKSTEŅI
Zeltkales
Aldonas ĶIVLENIEKS
VEIKALĀ UN DARBNĪCĀ 964½ Bloor St. W. Toronto 4 Ont., tālr. 533-2837.
Tautiešiem atlaide

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOME LTD.
TELEPHONE 924-1408 • 467 SHERBOURNE STREET, TORONTO 5 ONTARIO
RŪPĪGA UN SMALKJŪTĪGA APBEDĪŠANAS CEREMONIJU IZKĀRTOŠANA

Latviešu Nams Toronto rīko 31. dec., pl. 8. vak.
1969. g. SAGAIDĪŠANAS BALLI
Spēlēs 2 deju kapellas
Biļetes pasūtināmas zvanot 225-0130

Cik maksā labs padoms?
Īstā brīdī — nesamaksājams un citās reizēs tas pasarga no „dārgas maksāšanas" nezināšanas vai vieglprātīgas taupības dēļ. Lietpratīgs padoms, vairāk nekā 17 gadu pieredzes asināts, bezmaksas nāk līdzi un vienmēr pavada katru apdrošināšanas darījumu, ko Jūsu labā nokārtojis

VALD. BEBRIS
apdrošināšanas speciālists
759 — 0266

Turner & Porter
APBEDĪŠANAS BIROJS
Roncesvalles Chapel
436 Roncesvalles Ave.
LE 3-7954
Yorke Chapel
2357 Bloor St. W.
Parkošana abās bēŗu mājās

AUSTRA ŠMITS
DĀMU FRIZIEŖSALONS
737 Bloor St., W., pie Grace, Toronto. LE 5-6792

PĀRSŪTĀM naudu uz LATVIJU
US $10.- pret 9 jauniem rubļiem. Sūtīšanas izdevumi $3.50 līdz $35.-, pārējām summām 10%. Saņemšana 14—21 dienu laikā. Sūtījumi apdrošināti.
DV SAINĪŠU NODAĻA,
491 College St., Toronto 4, Ont.

DĀVINIET laikrakstu
Latvija Amerikā
1969. gadam par $ 18.00
saviem piederīgiem un paziņām.
Laikraksts būs gaidīts ciemiņš, par ko viņi priecāsies.
Apgāds Daugavas Vanags

Baltic PLASTERING
Izdaru visus nepieciešamos māju remontus iekšpusē un ārpusē.
Garantēts darbs. Mērenas cenas. Metro licence E 761.
Zvanīt katrā laikā Toronto 769-8280.

Kanadas DAUGAVAS VANAGU nams
125 Broadview Ave., Toronto 8, tel. 465-5225
Piedāvā banketzāli sarīkojumiem, iesvētībām, kristībām, dzimšanas dienu jubilejām par jaunām cenām.
Pieprasiet telefoniski 465-5225
„Jautrais Ods"
JŪS GAIDA CIEMOS
Silts ēdiens ar dzērieniem. Atvērts no pirmdienas līdz ceturtdienai no plkst. 4 — 12 naktī. Piektdienās un sestdienās atvērts no plkst. 12 dienā.
Uz redzēšanos JAUTRAJĀ ODĀ!

IGAUŅU OPTIĶIS
J. RATAS
169 Danforth Ave. HO 5-6251

ACU PĀRBAUDE. ACEŅU PAGATAVOŠANA PĒC ĀRSTU RECEPTES. ZEISS STIKLI.
Speciāla atlaide sūtījumiem uz dzimteni.

NOTĀRS
OSKARS PERRO
pieņem klientus katrā laikā iepriekš pieteicoties pa tālr. LE 5-5555, Toronto

LAIKRAKSTA LATVIJA AMERIKĀ
atsevišķi numuri dabūjami Toronto latviešu veikalos

DĀVANU SAIŅI
uz Baltijas valstīm, Ukrainu un Padomju Savienību.
Mēs nosūtām pārtikas saiņus līdz 33 mārciņām.
Lūdzu pieprasiet mūsu katalogu.
Mēs arī pārsūtām jūsu pakotos saiņus līdz 17¾ mārc netto. Šie sainīši ir pilnīgi apdrošināti.
Mūsu veikalā ir daudzas un dažādas mantas piemērotas sainīšiem.
Ārpus Toronto dzīvojošie klienti, sūtiet savus pasūtinājumus un sainīšus ar ekspresu vai pastu mums tālākai nosūtīšanai. Samaksu nokārtosiet vēlāk pēc mūsu paziņojuma saņemšanas.
Lietuviešu uzņēmums.
BALTIC EXPORTING CO.
480 Roncesvalles Avenue, Toronto 3, Ont.
Tel. 531-3098

MĒS IESPIEŽAM
- *Laulību un iesvētību ielūgumu kartes*
- *Vizītkartes*
- *Dokumentus biedrību vajadzībām*
- *Koncertu programmas*
- *Sarīkojumu biļetes*
- *Plakātus, dziesmu lapiņas*
- *Vēstuļu veidlapas, aploksnes*
- *Grāmatas, žurnālus*

Labs darbs. — Mērenas cenas.
PASŪTINĀJUMUS LŪDZAM NODOT LAIKUS.
Latvija Amerikā
491 College St., Toronto 4, Ont.
Canada.
TEL.: 921-7121 (Code 416)

Atstājiet savas krāsainās un melnbaltās filmas attīstīšanai un kopēšanai
DV Grāmatnīcā, 491 College St., Toronto 4, Ont.

VISLABĀKĀS GAĻAS PRECES UN DELIKATESES
iegādāsities Ziemeļamerikas vismodernākajos un kvalitatīvi izcilākajos Eiropas stila gaļas un delikatešu veikalos,
KUR VALDA KVALITĀTE
tip-top MEATS
delicatessen
1727 Bloor St. West (High Park) tālr. RO 6-4982
YORKDALE SHOPPING CENTRE —7838866

KAS? KUR? KO? TORONTO

Diplomēts Kanadas Realtoru Institūta biedrs
A. STIKUTS, FRI.
2889 Dufferin St. 789-3949
789-1511
Alfred Stikuts Realtor

BROADVIEW DELIKATEŠU veikals
105 DANFORTH AVE. (pie Broadview).
Tel.: HO 5-9905. AUSMA MIĶELSONS.

Ādolfa Kristapsona gaļas un desu veikals - darbnīca
1095 QUEEN ST. E.
HO 6-5152

KAKTIŅŠ
Veicam visādus transportus ar modernām mašīnām (mēbeļu, būvmateriālu u. c.) Lūdzam zvanīt katrā laikā.
LE 5-6619. 941 Dovercourt Rd., Toronto.

Pavasara delikatešu veikals un konditoreja
361 RONCESVALLES AVE.
LE 1-7353
Īpašnieks ST. ČUKULS

A. EGLĪTIS — TV RENTAL
17" — $ 8.- mēnesī
21" — $ 9.- mēnesī
23" — $10.- mēnesī
161A Roncesvalles Ave., Toronto, tel. LE78-1401

KRĀSU UN MELNBALTĀS FILMAS
attīstīšana • palielinājumi • duplikāti • citi darbi • izcilus kvalitāte • atlaide
BENJAMIŅA FILMU LABORATORIJA
247 Richmond St. E., Toronto 2, Ont.
Tel. 363—6496

NODOKĻA ATMAKSAS PĒDĒJAIS TERMIŅŠ
ĪRNIEKIEM UN NAMSAIMNIEKIEM
31. decembris

Namsaimnieki un īrnieki Ontario tiesīgi šogad uz nekustama īpašuma nodokļa samazinājumu.

Visu attiecīgo apartamentu un māju īrniekiem jāsaņem samazinātā nodokļa atmaksa no saimniekiem līdz vai pirms 1968. g. 31. decembra.

Saimnieks savu samazinājuma atmaksu saņēmis no pašvaldības. Viņam vai viņa pārstāvim saskaņā ar likumu jāatmaksā ikvienam tiesīgam īrniekam pilna atmaksas summa.

Īrniekam, kas šogad mainījis dzīves vietu, jāpaziņo sava pašreizējā adrese iepriekšējam saimniekam.

Šo jauno sistēmu nodibinājusi Ontario valdība 1968. g., lai atvieglinātu pašvaldību un skolu nodokļa nastu. Province, savukārt, sedz daļu nekustamā īpašuma nodokļa par attiecīgajām mājām un apartamentiem.

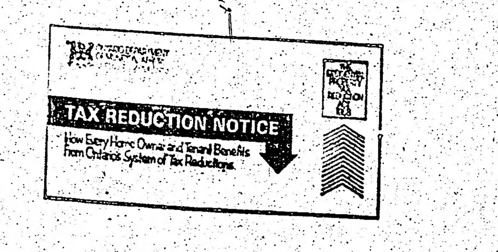

Pilna informācija iegūstama bezmaksas pamfletā „Tax Reduction Notice", kas saņemams vietējā pašvaldības birojā, vai arī rakstot Municipal Subsidies Branch of the Department of Municipal Affairs, 801 Bay Street, Toronto 5, Ontario.

THE RESIDENTIAL PROPERTY TAX REDUCTION ACT (1968)
THE DEPARTMENT OF MUNICIPAL AFFAIRS
Hon. W. Darcy McKeough, Minister

TRANSPORTA UZŅĒMUMS
BALTIC MOVERS

Tālr. 534-1403, Toronto

FRANK VASS BA
ADVOKĀTS-NOTĀRS
263 College ielā, Toronto.
(pie Spadina Ave.)
TEL. WA 2-6112, 2-6111

L. LUNSKY
OPTIĶIS
Atvērts no pl. 9.30 — 6 vak.
Ar iepriekšēju pieteikšanos
470 College St., Toronto.
Tālr. WA 1-3924

Pasūtiniet sev un saviem draugiem žurnālu
DAUGAVAS VANAGU MĒNEŠRAKSTS
Šis izdevums veltīts LATVIJAS brīvībai un labākai nākotnei un ir Daugavas Vanagu centrālās valdes izdevums.
Atbildīgais redaktors — VILIS HAZNERS
Redaktori: RAIMONDS ČAKS, RITA GALE un TONIJA KRŪKA.
DVM iznāk regulāri sešas reizes gadā ar plašu literāro daļu, idejiska un politiska satura rakstiem un apcerēm, ievērojamu darbinieku atmiņām, DV dzīves informāciju, vanagu dzīves, sporta un humora nodaļām.
Abonēšanas maksa vienam gadam: Amerikas kontinentā $5.50, uz ārzemēm, ja maksā dolaros, $3.60. Atsevišķu numuru cena $1.00.
PASŪTINĀJUMI ADRESĒJAMI —
Apgāds DAUGAVAS VANAGS — 491 College Street, Toronto 4, Ont. Canada.

UNO MANKIN REALTOR
Member Toronto Real Estate Board
Ont. Association of Real Estate Boards.
392 Danforth Ave., Toronto 6
Birojā HO 1-1114, mājās 691-38783

LAIMĪGU JAUNO GADU!
KONST. KĀRKLIŅŠ

Čaklie rūķi, kas palīdzēja Ziemsvētku vecītim piepildīt dāvanu maisu eglītes vakara uzvedumā Austrumu draudzē Toronto: par rūķiem bija pārvērtušies Mārtiņš Pētersons, Dāvis Sproģis, Jānis Grāvītis un Andris Krūmiņš, bet viens no viņiem kautrīgi paslēpies aiz pārējiem...

Politiskā pokera spēle

Tikai politiskās pokera spēles nepazinējs var brīnīties par to, cik ilgi, ilgi un neatlaidīgi ASV un Ziemeļvietnamas pārstāvji, iecirtīgi līdzspēlējot arī Dienvidvietnamas un vietkongu delegātiem, miera sarunās Parīzē stīvējās ap jautājumu, pie kādas formas galdiem „miera taisītājiem" sēsties. Šīs pokera spēles sapratēji tomēr zina, ka stīvēšanās ap līdzīgiem jautājumiem notikusi gandrīz visās lielākajās konferencēs, jo tā ir zināma pretinieka iztaustīšana — spēka un nolūku pārbaude, kas zināmā mērā jau ļauj secināt sarunu gaitu un iznākumu, mazākais to, cik neatlaidīgi kāda sarunu dalībniece paliks pie savām prasībām. Tādēļ šī pokera spēle jau labu laiku risinās arī Parīzē, nepiekāpīgi strīdoties par to, vai visiem kopīgi jāsēž pie apaļa vai kvadrātveida galda, vai arī dalīti pie vairākiem galdiem, kuļu forma tāpat iepriekš noteicama... Par to varētu tikai pasmaidīt, ja vien šī spēle nenotiktu uz ļoti nopietna fona un nemaksātu tik dārgi: kamēr politiķi strīdas par šiem būtībā nenozīmīgajiem, bet viņiem ļoti principiālajiem jautājumiem, tikmēr Vietnamā cīņas turpinās un cilvēki zaudē dzīvību. Un tā ir ļoti dārga samaksa par šo politiskā pokera spēli, kurā pēc galdu jautājuma atrisināšanas var sākties arī strīdi par krēsliem, karogiem un citām lietām, kas jau piedzīvots citās miera sarunās, pie tam vēl ne visai senā pagātnē. Šī spēle ir tikpat veca kā pati diplomātija.

Vērojot politisko pokera spēli Parīzē, jāatceras tikai 1959. gada notikumi Ženēvā, kur „četri lielie" pulcējās sarunās, lai izbeigtu vienu no daudzajām Berlīnes krizēm, bet iepriekš sirdīgi „cīnījās" par to, kur un kā pie galda sēdināt abas vācu delegācijas. Pad. savienība centās šo konferenci izmantot, lai diplomātiski izolēto Austrumvāciju ievestu starptautisko „banketu" zālē. ASV, Anglija un Francija ieteica abu Vāciju delegācijas pielaist tikai kā novērotājus un sēdināt pie atsevišķiem galdiem, turpretim Pad. savienība pieprasīja Austrumvācijas atzīšanu par pilntiesīgu konferences dalībnieci, kas būtu nozīmējis arī Austrumvācijas diplomātisku atzīšanu. Pēc ilgiem strīdiem „četri lielie" beidzot vienojās par kompromisu, kas tik lieliski atbilda diplomātu sirdīm: ASV delegācijas loceklis Berdings žurnālistiem paziņoja, ka abas vācu delegācijas apsēdinās sešu zīmuļu platuma attālumā no apaļā galda, pie kura sēdēs „četru lielo" pārstāvji. Tā lielvaru aplim atkal bija divas vācu tangentes... Pad. savienība šo „zīmuļu atrisinājumu" atzina par lielu panākumu Austrumvācijai, kuļa, atrodoties lielo apļa tuvumā, esot kļuvusi par konferences dalībnieci. Arī Rietumvācijas delegācija jutās apmierināta, jo Austrumvācija, lūk, neesot „paaugstināta" par dalībnieci...

Ja atceramies pamiera sarunas Panmunjongā Korejas kaļa izbeigšanai, tad redzam, ka strīdus objekti var būt ne tikai galdi vien. Vai arī Parīzē nevar gadīties, ka pēc galdiem jāapspriež arī vēl citi priekšmeti? Apspriežot kaļu Korejā, ļoti nozīmīgs izrādījās arī karodziņu lielums, kuļi atradās pie ūdens karafēm atsevišķo delegāciju priekšā. Uzsākot sarunas Panmunjongā, rietumnieki savā priekšā nolika mazu Apvienoto nāciju standartiņu. Jau pēcpusdienas sēdē ziemeļkorejieši ierādās ar savu karogu, kas bija apmēros lielāks par pretējās puses izlikto... Ļoti nozīmīgs izrādījās arī krēslu augstums. Ziemeļkorejas ģenerālis Nams apsēdās ne vien augstākā krēslā nekā amerikāņu pretimsēdētāji un noraudzījās uz tiem no augšas lejup, bet novietoja arī savu krēslu tā, lai sēdētu ar seju pret dienvidiem. Pēc korejiešu tradicijām sarunu laikā ar seju pret dienvidiem sēž uzvarētājs... Ziemeļkorejai par nepatiku Nams tikai vienu sēdes cēlienu drīkstēja sēdēt ar seju pret dienvidiem.

Ko ASV delegācijas vadītājam Vancem un viņa Ziemeļvietnamas pretiniekam plkv. Havenlauam Parīzē nozīmē viens kopīgs apaļš vai divi dalīti kvadrātveida galdi, to pašu četru lielvaru pārstāvjiem 1814. gada Vīnes kongresā nozīmēja sēžu zāles durvis, pa kuļām jāienāk lepnajiem uzvarētājiem. Šī kongresa sākšanos, kas apzīmogoja Napoleona sakāvi novilcināja tas, ka firsta Meternicha, cara Aleksandra, lorda Kāslerīga (Castlereagh) un Taleirāna (Talleyrand) rīcībā bija tikai trīs durvis. Problēmu beidzot atrisināja amatnieki, kuļi zāles sienā izlauza caurumu un ierīkoja ceturtās durvis, lai tā laikā „četri varenie" varētu vienlaicīgi ienākt sēžu telpā, neatvēlot nevienam priekšroku...

Apspriedēm par galda formu un sēdēšanas kārtību Parīzē ir vēl otra — īsti nožēlojama un asiņaina parallēle — ar pamiera sarunām Korejas kaļā. Panmunjongā sarunas ieilga divus gadus, bet to laikā cīņas Korejā turpinājās nemazinātā niknumā. Cik ilgi par sarunu formu bez taustāma rezultāta, to Vašingtonā neviens neiedrošinās zīlēt. Valdības aprindas atzīst, ka abas (vai četras) puses spēs dažādās pretišķības pārvarēt ātrāk nekā gada laikā. Bet šai laikā zemeslodes pretējā pusē — Vietnamas cīņu laukos — nāve neatzīs nekādas protokoliskas atšķirības.

Vēsturiskais ceļojums ap mēnesi

Amerikāņi 21. decembrī izšāva izplatījumā Apollo-VIII raķeti ar aprēķinu, lai tā Ziemsvētkos atrastos mēness orbitā un astronauti pārraidītu savus novērojumus. Tā plkst. 7.51 rītā no Kenedija raga startējušie trīs astronauti — 40 gadu vecie Franks Bormans, Džems Lovels un 35 gadus vecais Viljems Anders kļuva pirmie amerikāņi, kas apriņķojuši mēnesi. Bormans un Lovels jau piedzīvojuši astronauti, bet Anders pasaules telpā devās pirmo reizi.

Pēc otra orbita ap zemi astronauti sāka ceļojumu uz mēnesi, pārvarot zemes gravitāciju un ar 24.221 jūdžu stundas ātrumu traucoties uz zemes pavadoni, lai iekļūtu orbītā. Tas bija ātrums, kādu līdz šim cilvēks vēl nebija sasniedzis, lai pārvarētu zemes pievilkšanas spēku un dotos uz mēnesi vai kādu citu planētu.

23. decembrī Apollo-VIII ievirzījās orbītā, kur palika līdz 25. decembra rītam, apriņķojot mēnesi 11 reizes. Katrs apriņķojums ilga 2 stundas. Ziemsvētku vakarā astronauti deva 20 min. ilgu pārraidījumu no mēness orbita, atrodoties virs zemes pavadoņa 69 jūdžu augstumā. Astronauti ziņoja, ka mēness virsma atgādina netīru plūdmali ar smiltīs iemītām daudzām pēdām, iespējams — izdzisušiem vulkānu krāteļiem un izžuvušām jūrām.

Lidojums no zemes orbita uz mēness orbitu ilga 66 stundas, raķetei lidojot it kā pret kalnu, pārvarot zemes pievilkšanas spēku un nonākot mēness pievilkšanas spēka joslā, tās ātrumam pieaugot. Atpakaļceļš uz zemes orbitu samazinājies uz 57 stundām, pateicoties lielākam zemes pievilkšanas spēkam par mēnesi, kas pavairojis raķetes ātrumu, ko salīdzina ar braucienu „no kalna lejup". Kritiskais moments bija raķetes atdalīšanās no mēness orbita un tā pievilkšanas spēka, lai dotos atpakaļ uz zemi. Ja tas nebūtu izdevies, astronauti paliktu mūžīgi ieslēgti mēness orbitā un raķete riņķotu bezgalīgi kā mēness „pavadonis". Nākošais kritiskākais moments bija raķetes ievirzīšanās atpakaļ zemes atmosfairā ar 24.500 jūdžu stundas ātrumu 27. decembra rītā.

Nolaišanās Pacifikā izdevās un astronauti laimīgi atgriezušies mājās.

„PUEBLO" APKALPE ZIEMSVĒTKOS ATBRĪVOTA

Pēc 335 dienu ilga gūsta Ziemsvētkiem atbrīvota amerikāņu izlūkkuģa „Pueblo" 82 vīru lielā apkalpe, kura ieradās Sandiego, Kalifornijā, bet no turienes devās pie savām ģimenēm svētīt Ziemsvētkus.

Atbrīvotos divās C-141 tipa lidmašīnās pārveda uz flotes bazi Sandiego, kur viņus sagaidīja draugi un piederīgie. Uz ASV pārveda arī zārku ar 21 gadu vecā Daniēla Hodžes mirstīgajām atliekām. Viņš bija kritis „Pueblo" kapitulācijas laikā 23. janvārī pie Ziemeļkorejas krasta.

„Pueblo" apkalpi atbrīvoja 23. decembrī, kad ASV parakstīja Ziemeļkorejas sagatavoto paskaidrojumu, ka izlūkkuģis atradies Ziemeļkorejas ūdeņos. Kuģis paliek Ziemeļkorejā kā laupījums ar visām slepenajām ierīcēm. Pēc apkalpes atbrīvošanas amerikāņi tagad mēģinās noskaidrot, kādas slepenās elektroniskās ierīces apkalpei izdevies iznīcināt. Pēc kapteiņa lorda Bačera izteicieniem daļa ierīču esot iznīcināta, bet ne visas

Kuģa apkalpi pēc atbrīvošanas pārbaudīja amerikāņu ārsts, kas atzina, ka daži sisti un spīdzināti, arī badināti, bet ne ilgstoši. Apkalpi noklaušināja Sandiego, lai noskaidrotu, kas noticis 11 gūsta mēnešos.

Nepatikšanas Baltijas jūrā

Baltijas jūra un tās mierīgie līči kļuvuši ienesīga kontrabandistu darbības vieta, — ziņo Dānijas laikraksti. Sakarā ar alkoholisko dzērienu un tabakas preču cenu strauju celšanos Dānijā, kontrabandas ievedumi no Austrumvācijas un Polijas tik ļoti vairojušies, ka sagādā gan individuāliem zvejniekiem, gan organizētiem kontrabandas uzņēmumiem krietnus ienākumus un tikpat krietnas nepatikšanas uzraudzības iestādēm, kuļas velti nopūlas pieaugošo nelegālo tirdzniecību apkaļot.

Gluži neticami izklausās, ka it īpaši Rostokas un Štetīnes ostās territoriālajos ūdeņos iebraukušās dāņu zvejas laivas laipni saņem, pavada līdz ostai un pēc „iepirkšanās" atkal izvada, kaut kā austrumvācu, tā poļu iestādēm labi zināms, ka darīšana ar kontrabandistiem. Liekas, tas notiek 2 iemeslu dēļ: lai iegūtu ārzemju valūtu un reizē radītu sajukumu kādas rietumvalsts saimniecībā. Plaukstošās „tirdzniecības" atbalsis nāk pat no Anglijas: kāda populāra skotu viskija firma pārskatā norādījusi, ka tās tirgus ar Poliju un Austrumvāciju pēdējā pusotra gada laikā ievērojami paplašinājies.

Sakariem nostiprinoties, vienkāršās zvejas laivas sāk aizstāt poļu tirdzniecības kuģi, kas savu „preci" Baltijas jūrā pārkrauj ātrās dāņu motorlaivās vai arī vienkāršās, ar motoru apgādātās, nereģistrētās laivelēs, kuļas pēc preces nogādāšanas drošībā atrod pamestas krastā.

Stāvokli sarežģījis arī tas, ka Zviedrijas un Dānijas valdības nesen atcēlušas bezmuitas preču ievešanas atļauju uz kuģīšiem, kas uztur kārtējo satiksmi starp abām valstīm, samazinātas arī importējamo preču atļaujas no Rietumvācijas. Tāpat solidi restorāni, vīnu un tabakas tirgotavas tagad Dānijā pārdod kontrabandas preci, ietaupījumam, diemžēl, gan nepaliekot patērētāja kabatā...

☆

Dāņiem un zviedriem Baltijas jūrā ir arī citas nepatikšanas. Kopš Dānija 1857. gadā atvēra Zundu un pārējos jūras šaurumus brīvai kuģošanai, radies stāvoklis, kad skandinavi, kaut vienu otru kuģi labprāt vēlētos aizturēt, sakostiem zobiem spiesti vērot nepatīkamās parādības Zundā un Lielajā Beltā.

Pašauro Zundu izmanto kuģi, celtuves un liellaivas tik lielā skaitā, ka jau pastāv kollīziju draudi. Tam nule pievienojušās jaunas bažas—paredzētie supertankkuģi eļļas transportam uz Somijas un Zviedrijas ostām. Kaut arī šie kuģi seklos Zunda ūdeņus nespētu izmantot, virzīdamies caur Beltu, arī tajā būtu atrodami jauni, dziļāki kuģniecības ceļi. Lielajiem 135.000 tonnu tankkuģiem nepieciešams vismaz 48 pēdu dziļums, bet Baltijas jūras lielākais dziļums ir tikai 51 pēda. Tādēļ saprotamas vācu, zviedru un dāņu jūrniecības iestāžu bazas par šādu kuģu ielaišanu Baltijas jūrā, biologiem arī brīdinot, ka bojā ejas gadījumā izplūstošā eļļa varētu iznīcināt visu organisko dzīvību mūsu dzintarjūrā.

Pagājušajā vasarā Baltijas jūras dziļumu pētījuši 40 zviedru, 1 somu, dāņu un vācu kuģi, pārbaudīdami kā dziļumu, tā pašreizējās kuģniecības ceļu kartes, kuļās uzdotie mēri reizēm ir vairāk nekā 100 gadu veci. Problēmu sarežģī neskaitāmie pagājušajā pasaules kaļā nogrimušie kuģi un simtām mīnu. Ziemeļu kuģu kapteiņu savienība brīdināja, ka šie vraki, bet īpaši vēl neeksplodējušās mīnas, apdraudēs visus supertankkuģus, kuļi ar savu dziļpeldi bez tam uzsūktu un aizrautu sev līdz dūņas no jūras dibena, radot tajā nevēlamas pārmaiņas.

Skaidrāko valodu šai sakarā lietojis Rietumvācijas satiksmes ministrs G. Lēbers, paziņodams: „Mums jāapvienojas, lai sekmīgi apkaļotu lielo starptautisko eļļas sabiedrību diktātūru." Bet Zviedrijas valdība tomēr pretojas tankkuģu izslēgšanai no Baltijas jūras, ieteikdama izbagarēt jaunus, dziļākus kuģniecības ceļus un izveidot apvienotu negadījumu komisiju palīdzības sniegšanai, kuģu bojā ejas gadījumos ātri un efektīvi apkaļojot eļļas izplūduma radīto kaiti.

—ns

ZIEMSVĒTKI VISĀ PASAULĒ

Pāvests Pauls VI Ziemsvētku pusnakts mesu vadīja Dienviditalijas rūpniecības pilsētā Tarento, Italijas „zābaka" papēdī. Ap 15.000 tēraudlietuvju strādnieku darba tērpos un ķiverēs milzīgajā lietuves hallē ar saviem ģimenes locekļiem noklausījās pāvesta vēstījumu, kuļā katoļu baznīcas augstākais vadītājs pasludināja taisnību strādnieku šķirai, ne vien tiesības pēc materiālās labklājības, bet arī sociālo taisnību, par kuļu baznīca apņēmusies cīnīties. Ap 500.000 ļaužu drūzmējās pilsētas ielās, lai uzgavilētu pāvestam. Pēc tam pāvests lidmašīnā atgriezās Vatikanā, lai celebrētu mesu Sv. Pēteļa katedrālē un dotu savu gadskārtējo svētību Romai un pasaulei no galvenā balkona.

Pirmo reizi vēsturē trīs cilvēki aizvadīja Ziemsvētkus „citā pasaulē". Tie bija amerikāņu astronauti, kuļi pēc 20 stundu orbitēšanas ap mēnesi gatavojās atgriezties uz zemes. Pēdējais lidojuma posms atceļā bija visriskantākais, jo kapsulu nācās ievadīt zemes atmosfairā pareizā leņķī: ja tā atmosfairā ievirzītos ar stāvāku leņķi, tā berzes karstumā sadegtu vai sadruptu pret atmosfairas blīvumu, bet seklāks leņķis to atsistu no zemes atmosfairas un iesviestu atpakaļ izplatījumā. Rakstot šīs rindas astronauti vēl atradās uz kritiskās robežas un tieši gatavojās ieslīdēt zemes atmosfairā, lai 27. decembļa rītā nosēstos Pacifikā.

24 stundu ilgais Ziemsvētku pamiers Vietnamā izbeidzās 25. decembļa vakarā. Taču pilnīgs ieroču klusums nevaldīja arī šajos Ziemsvētkos — vietām notika apšaudīšanās. Amerikāņu helikopteri arī konstatēja partizānu pārvietošanās kustības. Pamiera laikā krituši 2 amerikāņi, 34 vietkongi un 15 vietnamiešu.

Vairākas sadursmes Ziemsvētku laikā notika arī nemierīgajos Vidējos austrumos. Izraēlas un Jordānijas kaļavīri izmainījās ieroču uguņīm ziemeļos no Nāves jūras, tikai 20 jūdžu austrumos no Betlemes, kur svētceļotāji skaitīja lūgšanas pie Jēzus altāļa.

Čechoslovakijā tauta, par spīti padomju okupācijai, pulcējās pie svētku eglītēm un apdāvinājās. Pat ateisma citadelē Maskavā tūkstošiem kristīgo drūzmējās nedaudzajās baznīcās Ziemsvētku dievkalpojumos. Rietumvācijā svētku laikā notika daži starpgadījumi: Vilhelma baznīcā Rietumberlīnē kreisie demonstranti nogāza 8 pēdas augsto Kristus tēlu, bet Minchenē Sv. Marijas katedrālē Vietnamas kaļa pretinieki izdalīja vietkongu skrejlapas.

Tūkstošiem dievlūdzēju Ziemsvētku rītā pildīja baznīcas un kapellas Lagosā, lai lūgtu par mieru Nigērijā.

No Ņujorkas pirmo reizi kopš 1917. gada boļševiku revolūcijas uz Pad. savienību nosūtītas 7 kastes ar žīdu reliģiskā rituāla priekšmetiem, to vidū arī „lūgšanu šalles". Kastes ar žīdu svētumiem iekrautas 24. decembrī Aeroflot lidmašīnā un adresētas galvenajam rabīnam Jehudam Leibam Levinam Maskavā. Kastes sūtījis rabīns Pincas Teics no Ņudžersijas, kas izteicies: „Šī ir pirmā reize pēc 51 gada, kad Pad. savienības valdība atļāvusi savā zemē iesūtīt žīdu reliģiskos priekšmetus." Amerikāņu rabīns secināja, ka tas iezīmē jaunu ēru padomju nostājā pret žīdiem reliģiskos jautājumos.

26. decembrī Ķīnas komūnistu vadonim Maocetungam piepildījās 75 mūža gadi. Ķīnas oficiālie izdevumi šo dzimšanas dienu tomēr noklusējuši.

KAPITĀLA BĒGUMS FRANCIJĀ

Rietumvācu preses karikatūra

Rūgtā ezera apvienība

(Turpinājums no 1. lpp.)

sen nodibinājusi paša savu klubu — Lielā Rūgtā ezera apvienību. „Mēs vairs nepazīstam atsevišķas tautības," saka tās priekšsēdis, „mēs esam tikai viena kopīga apvienība." Kluba biedri jau nolēmuši 1970. gadā pulcēties atkalredzēšanās sapulcē, bet — kur? Lielajā Rūgtajā ezerā? „Kur nu," gandrīz izbijies saka priekšsēdis. „Lai kur, bet katrā ziņā kaut kur citur... Varbūt Prāgā. Tā atrodas tik skaisti pašā Eiropas vidienē."

Vienu nedēļu pirms olimpisko spēļu sākšanās Meksikositijā jūrnieki sarīkojuši paši savas Rūgtā ezera olimpiskās spēles ar raibu programmu: zēģelēšanu, daiļlēkšanu (no franču kuģa klāja uzbūvēm), svaru celšanu, šaušanu ar loku, futbolu (uz milzīgā britu 15.000 tonnnieka klāja), ūdens polo un citiem iespējamiem sporta veidiem. Poļu jūrnieki uzvarētājiem bija pagatavojuši pat īpašas medaļas, tāpat Rūgtā ezera apvienībai jau ir pašai savas pastmarkas, kuļas iespiestas pašu spiestuvē. Faktu, ka kopš šī brīža kuģi saņem visas pasaules filatelistu lūgumus pēc šīm neparastajām markām, jūrnieki vērtē kā drošu zīmi, ka tomēr nav vēl aizmirsti...

Kapteiņu galvenās rūpes ir jautājums, kā nemitīgi nodarbināt sev pakļautās apkalpes. Vairāku kuģu klājos nemitīga nodarbošanās ir rūsas dauzīšana: ilgā atrašanās uz vietas veicina kuģu pārklāšanos ar biezu rūsas kārtu, pat vairāku centimetru biezumā. To jūrnieki tad apkaļo. Kapteiņi jūtas lepni, ka uzturējuši savus kuģus tādā kārtībā, ka tie 15 minūšu laikā spētu „iziet jūrā" — atsākt pārtraukto ceļojumu. „Bet vai šādu pavēli vispār kādreiz saņemsim?" bažīgi jautā viens no kapteiņiem. „To zina vienīgi tie, kas sēž kanāla krastos..."

No dažiem iesprostotajiem kuģiem kanāla krasti šķiet ar roku aizsniedzami. Ēģiptiešu pusē krasts apaudzis palmām. Izraēliešu pārvaldītajā ziemeļu krastā paceļas Zīnaja pussalas gaiši brūnās smilšu kāpas. Karogs ar Dāvida zvaigzni augstākajā punktā labi saskatāms. Nesen kuģu vidū eksplodēja kāda ēģiptiešu granāta, bet kāds Mig-tipa iznīcinātājs nometa puspilnu benzīna rezerves tanku kuģa priekšā, gandrīz uz klāja.

Kuģu klājos nav nevienas sievietes. Kādreiz jūrniekus tomēr apciemo Kairo radioraidītāja „spīkere", dzimusi vāciete. Tas viss. Toties gandrīz katru vakaru notiek filmu izrādes. Parasti tās ir pavisam vecas filmas, kuļas dēkainos ceļos nonākušas līdz Suecas kanālim, bet Rūgtā ezera „salinieki" tās skatās ar prieku. Par izklaidēšanos gādā arī kuģu radio uztvērēji, dodot jūrniekiem iespēju noklausīties ziņas no dzimtenes vai vismaz par dzimteni. Politika kļuvusi pretīga, vislielākā interese ir par sporta ziņām. Trīsreiz nedēļā kāds rēdereju darbinieks kuģiem atved pastu.

Atstāt kuģus un paviesoties krastā jūrnieki drīkst tikai ar speciālu vīzu, jo Rūgtajā ezerā „dzīvo" starptautiskos ūdeņos. Bet brauciens uz vīzu iestādi Fanaras ostmalā neatmaksājas. Zeme kanāla krastos nav pievilcīga, pilsētas sašautas, daudzi ciemi evakuēti. Tā arī Rūgtā ezera apvienības futbola vienība vairs nevarēja sacensties revanša spēlē ar Izmailijas pēdējiem iedzīvotājiem, jo sporta laukumu sapostīja artilerijas šāviņi.

Kad saule kā sarkana un milzīga ripa nogrimst aiz kāpām, kad dzīvsudraba stabiņš termometrā sāk kristies un rēnais vējš pūš no dienvidiem, kuģu klājos sākas rosība. Sportisti tad sacenšas par „rūgtajām" medaļām, un 14 kuģu 8 dažādu tautību apkalpes katra savā veidā cīnās pret ilgām pēc dzimtenes: briti spēlē kriketu, franči bakarā, vācieši skātu, poļi bridžu, amerikāņi pokeru, ja neapmierinās ar košļājamās gumijas zelēšanu vien. Tā 200 jūrnieku, kuļus kopā savedis kaļš, šie Lielā Rūgtā ezera gūstekņi gaida un gaida. Cik ilgi vēl? T. Z.